

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257

BROJ
507

Subotica, 14. prosinca 2012. Cijena 50 dinara

600 PAKETIĆA IZ HNV-A

BOŽIČNJACI I
»DANICA« ZA 2013.

IZA BLAGDANSKOG
BLJEŠTAVILA

NAZOR - MONOGRAFIJA,
KONCERT I IZLOŽBA

INTERVJU
IVANA ŠOJAT-KUČI

DNEVNIK
SNJEŽNE OLUJE

SUBOTICA**GAS**

Јавно комунално предузеће “Суботицагаз” - Суботица

Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat - Szabadka

Javno komunalno poduzeće “Suboticaplin” - Subotica

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba: 024/641-211

RBV

RAZVOJNA BANKA VOJVODINE

Štednja za novi početak

Ponuda za

10 +

infotelefon

021 488 4433

www.rbv.rs

MNOGO JAČA!

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukoričene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

6Mbit/s

5Mbit/s

UBRZAJTE SA NAMA! 3Mbit/s

OSTALI POVEĆAVAJU CENE,
MI POVEĆAVAMO BRZINE!

TIPPNET
INTERNET
www.tippnet.rs

**BLAGOSLOVLJEN BOŽIĆ
I SRETNNA NOVA GODINA !**

Više nismo »nova« manjina

Danas se u Subotici svečano obilježava deseta obljetnica osnutka Hrvatskog nacionalnog vijeća, najvišeg zastupničkog tijela Hrvata u Republici Srbiji. Podsjetimo, 15. prosinca 2002. godine u Velikoj dvorani Gradske kuće u Subotici održana je elektorska skupština za izbor članova prvog Hrvatskog nacionalnog vijeća. Od ukupno 204 elektora sjednici je prisustvovalo 198 elektora, a izbor članova prvog Vijeća vršen je na osnovi dviju ponuđenih lista. Lista A, koju je predložio Forum hrvatskih institucija i organizacija, dobila je 20 vijećnika, a lista B, koju je predložio Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, dobila je 15 članova Vijeća.

Na elektorskoj skupštini u Subotici 6. lipnja 2010., 132 elektora izabralo je novih 29 vijećnika sadašnjega saziva. I ovoga su puta bile dvije liste: Hrvatska lista – DSHV i hrvatske udruge dr. Slaven Bačić, koja je osvojila 18 vijećničkih mjesta, dok je Hrvatska lista za europsku Srbiju, čiji je nositelj Petar Balažević, osvojila 11 vijećničkih mjesta. Za razliku od prethodnih saziva, kada je otvorena konfrontacija dviju ili više struja bila konstanta, sadašnji saziv bez većih problema i sukobljavanja funkcionira. Je li to znak sloge i jedinstva ili nezainteresiranosti, pokazat će vrijeme. U svakom slučaju, odsustvo otvorenih konflikata, napada i uvreda, koji su obilježavali prethodna razdoblja, relaksiralo je odnose i atmosferu koja je vladala u HNV-u i oko njega. U tom pogledu vidljiva je principijelnost i uspješnost sadašnjeg predsjednika, koji je na početku svog mandata, kao jedno od ključnih načela na kojem će se temeljiti djelovanje, istaknuo kako Vijeće više ne smije biti mjesto gdje će se generirati sukobi i svađe u hrvatskoj zajednici. Svađa više nema, ali i dalje ostaju brojni problemi koje ovo Vijeće treba rješavati u četirima područjima za koja je nadležno – obrazovanju i informiranju na hrvatskom jeziku, te na polju kulture i službene uporabe jezika. Još uvijek nije postignuta puna mjera ravnopravnosti hrvatske manjine s drugim manjinama niti u jednom području. Nakon cijelog desetljeća postojanja najvišeg zastupničkog tijela Hrvata u Republici Srbiji izabranog radi ostvarivanja prava na manjinsku samoupravu, ovom i svim budućim sazivima više nije na raspolaganju opravdanje kako smo »nova« manjina i u fazi konstituiranja kao nacionalna zajednica.

J. D.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Razriješana sporna točka Pokrajine i Republike

UTEMELJUJE SE POKRAJINSKI RAZVOJNI FOND.....7

TEMA

Nametnuta komercijalizacija Božića i blagdanska depresija

IZA BLAGDANSKOG BLJEŠTAVILA 8-11

INTERVJU

Ivana Šojat-Kuči, književnica

VOLIM PISATI O STVARIMA O KOJIMA SE DRUGI NE USUĐUJU PISATI.....12-13

SUBOTICA

Prekogranična suradnja Hrvatske i Srbije

PARTNERSTVA I SURADNJA GRADOVA I OPĆINA.....21

DOPISNICI

Uz obljetnicu smrti Josipa Andrića

VRSTAN NOVINAR I UREDNIK.....28-29

KULTURA

Sastanak udruga kulture u HNV-u

VEĆA SPREMNOST ZA ZAJEDNIČKE NASTUPE.....33

SPORT

Karate klub »Kumite« Sonta

TROFEJI ZA PONOS.....49

Iskazana želja za obnovom Hrvatske drame

U Hrvatskoj odavna vlada neka vrsta »zlatne groznice«. U mnogim mjestima, uključujući i male sredine, nikli su uredi za otkupljivanje ovog plemenitog metala. Sada se to događa i kod nas. Upravo se otvara lanac specijaliziran za otkup zlata. Dakle, ne radi se o preradi, pravljenju zlatnih lančića, nakita ili sličnog, već se na zlato gleda kao na kemijsku supstancu. Očito je da oni koji otkupljuju zlato nemaju namjeru prodavati ga, trgovati, preprodavati, obrtati – već ga jednostavno odnijeti.

Većina građana to možda ne primjećuje, a još više njih nije ni briga. Oni pak koji su malo više upućeni znaju kako na svjetskoj razini cijena zlata raste eksponencijalnom brzinom. Događa se nevidena jagma za zlatom, kao da će netko umrijeti bez njega. Zlatari su toga najviše svjesni, jer kada na cijenu zlata dodaju svoj trud, malo tko to si može priuštiti usred ove krize. Zlatari znaju kako se zlato više ne kupuje radi nakita, već kao mjera vrijednosti.

Tajna ipak nije velika, veliko je naše neznanje. Javna je stvar da vodeća svjetska ekonomija svoje dugove plaća tiskanjem svježeg novca. Stari kontinent to ne može raditi baš toliko slobodno, jer se njemačka javnost plaši reprize inflacije Weimarske Republike, no situacija u mediteranskim članicama tjera na akciju. Što se tiče velikih svjetskih ekonomija, Rusija je donekle samodostatna. Najveća je nepoznanica dakle Kina, za koju se ne može definirati kakvog je uopće ustroja. Je li to komunizam, kapitalizam, ili neka nova vrsta nacionalizma. Kinezima je postalo jasno kako će u slučaju inflacije na Zapadu oni proći najgore, jer će svi pokušavati svojim precijenjenim novcem kupovati robu tamo gdje je ima na pretek i gdje se uvijek može cjenjkati. Snažna gospodarstva će ostati samo ona koja posjeduju zlato, jer se zlato ne može falsificirati, ono neće propasti.

Stoga, ako bi Kina i uvela zlatnu podlogu za renminbi, juan bi bio nova svjetska valuta, dolar bi postao bezvrijedan i prošao bi baš kao weimarska marka. To nadmetanje još više jača žeđ za posljednjim utočištem investitora, za zlatom. Stvar je očito na svjetskoj razini daleko dogurala kada se zlato mora crpjeti i iz ovakvih provincija kakva je naša. Nije mi jasno što strani investitori zamišljaju, koliko zlata imaju naši građani? Nakon sankcija, rata, krize, što misle koliko je ostalo? I što je još bitnije, zašto bi ga prodavali? Netko bi trebao biti vrlo očajan da proda zlato kako bi podmirio svoj kredit, dug ili kako bi priuštio si nešto. Zlato se posljednje mijenja. Mnogim je ljudima taj posljednji komad zlata spasio život, zato što su ga uspjeli sačuvati do zadnjeg trena.

Zamislite taj nevjerojatan scenarij, odete do trgovine i kupujete robu iz Kine, potrošite sav svoj novac. Zatim prodate zlato i nastavite tako. Kinezi pak vašim novcem kupe vaše zlato. Na kraju će kod njih biti gomile zlata, a kod nas gomila plastike. Dovedi su dakle stvar do preokreta. I što mislite, kolike su vam šanse da ćete opet imati šansu zaraditi i povratiti zlato? Izglednije je da ćemo nakon toga mi biti njihova jeftina radna snaga, zar ne?

Nikola Perušić

Kako je posve neizvjesno može li se i kada očekivati obnavljanje Drame na hrvatskom jeziku u subotičkom kazalištu, Hrvatska neovisna lista iz Subotice pokrenula je peticiju za obnavljanje Hrvatske drame. Temelj za njezino obnavljanje je i Međudržavni sporazum o zaštiti manjina sklopljen između Republike Hrvatske i Republike Srbije 2004. godine, kao i članak 20. Ustava Republike Srbije po kojem se dostignuta razina ljudskih i manjinskih prava ne može smanjivati, navodi se u priopćenju Hrvatske neovisne liste.

»Pošto je tijek prikupljanja potpisa pokazao kako se želi obnavljanje Drame na hrvatskom jeziku u subotičkom kazalištu, peticija će biti prosljeđena mjerodavnim institucijama. No, prije proslijeđivanja peticije, a pošto je osnatak udruge zasnovan na konkretnom i konstruktivnom doprinosu u očuvanju identiteta Hrvata, Hrvatska neovisna lista obaviti će razgovore sa svim hrvatskim institucijama i strankama radi zajedničke realizacije projekta obnove Hrvatske drame u subotičkom kazalištu«, kaže se u priopćenju.

Na sjednici Glavnog odbora udruge Hrvatska neovisna lista, održanoj 30. studenoga, za tajnicu na razdoblje od četiri godine izabrana je dipl. ing. *Marijetta Beloševac*. Na istoj je sjednici odlučeno da će članovi Hrvatske neovisne liste sudjelovati u gradskoj vlasti obnašajući dužnosti u vijeću za poljoprivredu i povjerenstvima i zakladama. »Nažalost, Hrvatska neovisna lista neće imati vijećnika u Skupštini Grada Subotice iz razloga što su vijećnici s izborne liste odlučili da ne obnašaju dvije dužnosti istodobno«, navodi se u priopćenju kojega potpisuje predsjednik Hrvatske neovisne liste *Zlatko Ifković*.

Stručni skup »Izazovi manjinskih medija«

Stručni skup posvećen medijima na jezicima manjina pod nazivom »Izazovi manjinskih medija« bit će održan 15. prosinca, u organizaciji NIU »Hrvatska riječ«. Stručni skup je koncipiran kao okrugli stol. Početak skupa je u 10 sati u sali broj 214 na prvom katu Otvorenog sveučilišta u Subotici, Trg Jovana Nenada 15. O informativnoj djelatnosti manjinskih medija govorit će *Ivan Karan*, ravnatelj NIU »Hrvatska riječ«, *Branka Blažetin*, glavna urednica tjednika Hrvata u Mađarskoj »Hrvatski glasnik«, *Edit Laszlo*, ravnateljica Het Nap Lapkiado, Kft., *Jasminka Dulić*, urednica tjednika »Hrvatska riječ«, *Zvonko Sarić*, zamjenik odgovorne urednice tjednika »Hrvatska riječ« i *Dražen Prčić*, urednik sporta i zabave, te web izdanja tjednika »Hrvatska riječ«.

RAZRIJEŠENA SPORNA TOČKA POKRAJINE I REPUBLIKE

Utemeljuje se Pokrajinski razvojni fond

Sudbina Razvojne banke Vojvodine neće opteretiti deponente * Dogovoru prethodio susret Pajtić-Nikolić *

Pokrajina prihvatila inicijativu Republike

Nakon velikog neslaganja o financiranju AP Vojvodine, drugo sporno pitanje, a to je sudbina Razvojne banke Vojvodine, na koncu je ipak dovelo predstavnike pokrajinskih i republičkih vlasti do pomirenja.

Prošlog je četvrtka navečer pokrajinski tajnik za gospodarstvo, zapošljavanje i ravnopravnost spolova za Radioteleviziju Vojvodine *Miroslav Vasin* izjavio kako Razvojna banka Vojvodine vjerojatno neće postojati u ovom obliku, pojasnivši kako je Vlada Vojvodine prihvatila inicijativu Vlade Srbije da se razgovara o statusu RVB, pri čemu se došlo do suglasnosti da RVB prijeđe pod ingerenciju neke druge banke, koja ponudi najbolje uvjete. Svi depoziti RVB će time biti osigurani, a razvojna komponenta banke će se sačuvati time što će Pokrajina dobiti Razvojni fond.

SUSRET

Ova je objava u nekim krugovima bila pomalo neočekivana, kao što je prethodnog dana bio i prijam za pokrajinskog premijera *Bojana Pajtića* u rezidenciji predsjednika *Tomislava Nikolića*. U priopćenju press službe predsjednika Srbije navedeno je kako je Pajtić informirao Nikolića o teškoćama s kojima se susreću pokrajinska tijela u svom funkcioniranju, na što je predsjednik Nikolić rekao da se u skladu s Ustavom i zakonima Republike Srbije mogu riješiti sve teškoće, uključujući i nedoumice vezane uz strukturu proračuna.

ranju, na što je predsjednik Nikolić rekao da se u skladu s Ustavom i zakonima Republike Srbije mogu riješiti sve teškoće, uključujući i nedoumice vezane uz strukturu proračuna.

DINKIĆEVA INICIJATIVA

Pokrajina je u konačnici na neki način prihvatila rješenje koje je ministar finansija Mladen Dinkić predlagao od početka.

»Sad su stvoreni uvjeti da se formira Pokrajinski fond za razvoj, čime Vojvodina dobiva mogućnost razvijati se. Kao zreli ljudi, sjeli smo, razmislili i prihvatili to«, izjavio je pokrajinski tajnik za gospodarstvo. »Naš je zahtjev bio da se dotaknu svi aspekti problema i da se rješavaju u okviru Ustava. To smo i dobili«, dodao je Vasin navodeći kako su zadovoljni uvjerenjima koja su dobili od predsjednika Nikolića. On je ponovio kako Vlada Vojvodine ostaje pri odluci o privremenom financiranju Pokrajine, dok Ustavni sud ne odgovori na zahtjev Pokrajine i ocijeni ustavnost Zakona o proračunu. »Kako je Ustavni sud već donio neke odluke koji se tiču Vojvodine, a mi to poštujemo, tražimo da Ustavni sud što prije donese odluku o našem zahtjevu«, izjavio je Vasin ponavljajući ocjenu kako je novim zakonom

Vojvodina iz republičkog proračuna uskraćena za 10 milijardi dinara i da Vlada Vojvodine to ne može dopustiti.

DIONICE I DEPOZITI

Kao što je poznato, Pokrajina i Republika su dva najveća dioničara banke, a pokrajinski tajnik za financije *Zoran Radoman* je izjavio kako Razvojna banka Vojvodine posluje u skladu sa zakonom, da ne treba praviti bespotrebnu paniku, jer su svi depoziti u njoj sigurni.

Udio Pokrajine u banci iznosi oko 63 posto, a Republike 23 posto, a depoziti su procjenjivani na iznos

do 110 milijuna eura osiguranih i oko 100 milijuna eura neosiguranih depozita, mada je po drugim izvorima iznos neosiguranih depozita oko 70 milijuna eura. Po nekim kalkulacijama od Razvojnog fonda Vojvodine Republika bi imala 28 posto.

Na koju bi banku bili preneseni depoziti Razvojne banke Vojvodine ovisit će o spremnosti da se po nižoj kamatnoj stopi kupe državne obveznice, čijom bi se emisijom pokrili neosigurani depoziti. Među neosiguranim depozitima su, kako se saznaje, i oni od lokalnih samouprava.

Nikola Perušić

DOKUMENTARNI SERIJAL O HRVATSKOJ POVIJESTI

Hrvatski kraljevi na Viasatu

Milijuni gledatelja u čak 30 zemalja – u sedam pedesetominutnih nastavaka – upoznat će se s najranijim razdobljem hrvatske povijesti.

Redatelj *Božidar Domagoj Burić* kazao je kako je ovo ujedno i promocija HRT-a kao ozbiljne, velike kuće. Dodao je da je HRT jedina na ovim prostorima sposobna proizvesti projekt takvoga produkcijskog opsega. Ponosno je najavio i novi projekt – »Republiku« dokumentarni serijal o povijesti Dubrovačke republike.

Hrvatska riječ na Facebooku

Od prošloga tjedna naš tjednik »Hrvatska riječ« ima svoj nalog na najpoznatijoj svjetskoj društvenoj mreži – Facebooku. Profil tjednika dosad ima stotinjak prijatelja, kojima se i vi, ukoliko to već niste učinili, možete pridružiti.

NAMETNUTA KOMERCIJALIZACIJA BOŽIĆA I BLAGDANSKA DEPRESIJA

Iza blagdanskog blještavila

Razgovarao: Zvonko Sarić

*Molimo Gospodina da nam pomogne kako bismo iza blagdanskog blještavila
pronašli dijete u betlehemskoj štalici, rekao je papa Benedikt XVI.*

SBožićem je najviše povezana poruka mira. Božić bi trebao biti kraj svake svađe, početak mira, ljubavi i istine. Pa, tko je taj, koji ne čezne za mirom, pravednošću i solidarnošću? Odgovor se čini lak, ali umjetni sjaj praznika koji se nameće, neće nam dati te vrijednosti.

Imamo li i u današnje vrijeme potrebu za istinskim doživljajem Božića? Sigurno je da imamo takvu potrebu, ali je i činjenica da je Božić danas tek komercijalizirana zabava za mnoge – slavlje potrošačkog društva, koje se uspješno nameće agresivnim reklamama velikih kompanija koje žele zaraditi. Tako je pred

nas stavljen imperativ bjeso-mučnog kupovanja. S druge strane, blagdani su za mnogo-brojne ljude dani kada se bore s blagdanskom depresijom, kada se osjećaju tjeskobno i osamljeno. O ovome zdravstvenom problemu i komercijalizaciji Božića razgovarali smo s magistrom psihologije *Anom Miljački-Matak*, vlč. *Markom Kljajićem* i književnikom *Matijom Molcerom*.

ANA MILJAČKI-MATAK: POSTAVITI REALNE CILJEVE U ŽIVOTU

HR: Što je depresija i koje su karakteristike tog zdravstvenog problema?

Depresija je, u kliničkom smislu, poremećaj raspoloženja koji karakteriziraju osjećanje potištenosti, bespomoćnosti, apatije, osobne bezvrijednosti, besperspektivnosti i pad emocionalne i životne energije, ali u nekim

slučajevima i nemir, napetost i razdražljivost. Osim toga, javljaju se i poremećaji apetita i sna. Depresivna osoba se počinje povlačiti iz društva i malo je stvari koje joj pričinjavaju zadovoljstvo. Moguća je i pojava osjećanja krivice, srama i ideja o samoubojstvu. Simptomi i njihov intenzitet variraju ovisno o težini depresivne epizode. Učestalost depresije u općoj populaciji kreće se između 5 i 10 posto. Iako se najčešće javlja u srednjoj, može se javiti u bilo kojoj životnoj dobi. Procjenjuje se kako danas 20-25 posto odraslih osoba i čak 10-15 posto djece u općoj populaciji ima

neke depresivne simptome. Istraživanja govore kako će do 2020. depresija biti drugi vodeći javnozdravstveni problem u svijetu.

HR: Je li to bolno iskustvo i je li depresija bolest sa značajnom smrtnošću?

Depresivna osoba doživljava duboku patnju, koja se značajno razlikuje od normalnog osjećaja tuge. Ona se osjeća napušteno, bezvrijedno. Čini joj se da ni neće biti bolje. Zna da joj nije dobro, ali nema snage niti volje pokrenuti se. Sve se više povlači iz društva, a aktivnosti u kojima je ranije uživala više ne donose zadovoljstvo. Često se zanemaruju obveze pa se nerijetko javljaju problemi kako u interpersonalnoj, tako i profesionalnoj domeni.

Najnovija saznanja kazuju kako je depresija smrtonosna kao pušenje. Depresija je često povezana s razvojem brojnih tjelesnih bolesti, kao što su na primjer bolesti srca i krvnih žila. S depresijom zajedno se nerijetko javljaju i anksiozni poremećaji, te bolesti ovisnosti - alkoholizam, narkomanija. Osim toga, kod depresivnih osoba je rizik od suicidalnog ponašanja 20 puta veći nego u općoj populaciji, a podaci govore kako su dvije trećine osoba koje su izvršile suicid bile depresivne. Radi toga je važno prepoznati depresiju i znati da se ona može vrlo uspješno liječiti i imati u vidu da neliječena depresija može imati ozbiljne posljedice.

HR: Iako su božićni blagdani ispunjeni radosnim događajima, mnogi se u to vrijeme osjećaju tužnima, bezvoljnima i osamljenima. Zbog čega nastaje takvo stanje koje se naziva blagdanskom depresijom i što su uzroci blagdanske depresije?

Depresivne epizode se kod nekih ljudi mogu javiti s dolaskom jeseni ili zime. To su tzv. sezonske depresije. U tom se razdoblju ljudi koji pate od sezonske depresije osjećaju umornije, imaju manje energije, potišteni su, manje uživaju u aktivnostima koje im inače pričinjavaju zadovoljstvo, povlače se u samoću. Često se javlja i povećana potreba za snom, te poremećaji apetita. Vrijeme božićnih blagdana se poklapa s razdobljem javljanja sezonske depresije, pa ju možemo povezati s javljanjem depresivnog raspoloženja i drugih depresivnih simptoma u vrijeme blagdana. Osim toga, blagdani su vrijeme kada je obitelj na okupu. To je vrijeme zajedništva, pa se osobe koje su inače osamljene tada osjećaju još osamljenije. Nadalje, ljudima koji su nedavno pretrpjeli gubitak bliske osobe, smrt člana obitelji, rastavu, blagdani također mogu teško pasti, jer ih podsjećaju na vremena kada su bili skupa s dragim osobama, a sada to više nije tako. Blagdanske pripreme često su fizički i psihički naporne, pa dovode do povećane razine stresa, te se mogu odraziti i na naše raspoloženje. Osim toga, kraj godine je vrijeme kada sami sebi polažemo račune. Što smo očekivali od ove godine, od sebe i drugih, a što nam se od planiranoga ostvarilo. Nerijetko je bilanca poražavajuća i mi se zbog toga loše osjećamo. Od nas se očekuje da se za blagdane odlično osjećamo i da budemo odlično raspoloženi. Samo to preveliko očekivanje, koje drugi i mi sami stavljamo pred sebe, može dovesti do razočarenja kada ipak ne ispadne sve tako idealno kako smo očekivali. Zbog toga je važno uvijek imati realna očekivanja od

sebe i postavljati realne ciljeve u životu.

HR: Koliko suvremeni način života potiče blagdansku depresiju i što mislite o konceptu komercijalizacije Božića koja je na djelu?

Suvremeni život se odvija veoma užurbano. Premalo je vremena, a previše obveza, zahtjeva, pritisaka i ostalih izvora stresa. Ljudi nemaju vremena jedni za druge, pa se često, iako ne žive sami, osjećaju osamljenima. Često je svatko u svojim brigama i problemima i nema vremena, ali ni volje ni strpljenja, posvetiti se svojim bližnjima. Nagomilani aktualni osobni problemi čine nas i razdražljivima, netolerantnima, pa i sebičnima.

U vrijeme pripreme za blagdane svaki dan bivamo bombardirani ogromnom količinom poruka koje nam govore što sve trebamo kupiti, gdje je akcija, što je na sniženju, što apsolutno moramo imati i tako dalje... Na takvim reklamama je po pravilu slika sretnih obitelji ispod bora. Ovakvim reklamama se povezuje nudeni proizvod s osjećanjem sreće i zadovoljstva, to jest reklama nam zapravo govori – ako ovo kupite i vi ćete biti ovako sretni kao ljudi iz naše reklame. Sve to zapravo stvara umjetnu atmosferu sreće, koja vrlo brzo dovede do razočaranja jer naravno materijalne stvari koje kupimo ne mogu nam donijeti trajnu sreću. Naprotiv, često je to samo kratkotrajno ushićenje koje veoma brzo zamjenjuje osjećanje dosade, pa sve češće ponavljamo kupovine ne bismo li doživjeli bar ono kratkotrajno ushićenje. Takvo potrošačko ponašanje je još veći problem i izvor stresa u slučaju ekonomske krize u kojoj se trenutačno i sami nalazimo. U takvim vremenima

ljudi često nemaju novca ni za osnovne životne potrebe. Ipak, pod pritiskom medija, ljudi često popuštaju te troše preko svojih mogućnosti kako bi u izobilju proslavili blagdane. Naučili smo da za blagdane moramo raskošno darivati svoje bližnje, te ukoliko nismo u mogućnosti to ostvariti javlja se osjećaj bespomoćnosti i tuge. Sve navedeno je postupno dovodilo do sve veće komercijalizacije blagdana, a naročito Božića. Smatram da je to loše, jer je time potisnuto njegovo pravo značenje i smisao, a naglašeni samo materijalni aspekti, što je na neki način i paradoksalno, jer je Božić blagdan koji poziva na skrušenost i jednostavnost.

HR: Je li se obiteljska bliskost negdje »izgubila«?

Izloženi smo stalnoj propagandi zapadnog individualizma i hedonizma, odnosno naglašavanju i stavljanju svojih potreba na prvo mjesto, dok se potrebe drugih stavljaju u drugi plan. Ponekad popustimo takvoj propagandi, pa smo skloni u pretjeranoj žurbi za ispunjavanjem svojih potreba zanemariti druge, što i nas i njih vodi osjećanju otuđenosti i osamljenosti. Ipak, mislim kako se obiteljska bliskost nije sasvim izgubila i da, iako ponekad postupamo sebično, shvaćamo kako su nam drugi ljudi neophodni i da je važno njegovati dobre odnose.

HR: Zbog čega se neki ljudi jednostavno više ne mogu veseliti životu?

Mnogim je ljudima objektivno vrlo teško i uz sav trud ne mogu pronaći rješenje svojih problema, što se može odraziti i na njihovo psihičko stanje. S druge strane, neki ljudi od sebe zahtijevaju previše, pa se osjećaju razočarani kada ne uspiju ispuniti

svoja očekivanja. Osim toga, razlikujemo se i po tome čemu pripisujemo uzroke loših događaja. Neki za sve loše okrive sebe, dok drugi objektivnije razaznaju koje su to situacije na čiji ishod mogu sami utjecati. Osim toga, sve je više ljudi koji se osjećaju osamljeno i kojima nema tko pružiti podršku i pomoći prebroditi teško razdoblje.

HR: Ima li dovoljno humora u našim životima?

Smatram kako u našim životima nema dovoljno humora, jer smo preokupirani tekućim problemima i njihovim rješavanjem. Odgovornost i ozbiljnost u izvršavanju svojih obveza ne trebaju podrazumijevati isključivanje humora. Humor nam pomaže da ne prenaglašavamo svoje teškoće, pokazuje da smo samopouzđani ukoliko se znamo i sami sebi nasmijati, a potiče i javljanje pozitivnih emocija. Nekada nam pomaže da se izvučemo iz lošeg raspoloženja ili nam ukazuje na pozitivan aspekt situacije na koji do tada nismo obratili pozornost. Potpomaže razvoj socijalnih komunikacija, pomaže u rješavanju konfliktnih situacija i učvršćuje postojeće interpersonalne odnose.

HR: Kako pobijediti blagdanskiju depresiju?

Prije nadolazećih blagdana trebamo promisliti što od njih očekujemo i jesu li ta očekivanja realna. Ukoliko postavimo realne ciljeve i očekivanja veća je šansa da se nećemo razočarati. Trebamo sagledati i svoje materijalne mogućnosti te objektivno ocijeniti koliko novca možemo izdvojiti za blagdane kako bismo stvarno uživali, a ne da, nakon što smo ušli u minus, blagdane provedemo razmišljajući kako ćemo preživjeti idući mjesec. Moramo uzeti u obzir da su i

naše bližnje blagdanske pripreme iscrpjele te nastojati biti tolerantni i strpljivi kako bi vladala dobra atmosfera. Poželjno je preskočiti priče o aktualnim, opterećujućim problemima, a radije se pokušati opustiti uz ugodan razgovor i dozu humora.

Ukoliko se za blagdane ipak budemo loše osjećali, možemo to iskoristiti da sagledamo svoj život, svoje odluke i postupke, te da promislimo što je to što nas čini nesretnima i na koji način se to može promijeniti. Ne treba biti ni prestrog prema sebi niti prebacivati sebi kako smo si dopustili da se u vrijeme blagdana loše osjećamo. Svaki pad je dobro prihvatiti kao izazov i novu priliku za rast. Osim toga, trebamo i promisliti što je to što smo uspjeli ostvariti, što imamo, a veseli nas. Koji su to uspjesi na koje smo ponosni. Vrlo vjerojatno ćemo brzo zaključiti da ima stvari kojima se možemo radovati, ali smo ih zanemarili pretjeranom fokusiranošću na probleme.

Podrškom, razumijevanjem, strpljenjem i tolerancijom njegujemo međusobne odnose i stvaramo jedni drugima sustav podrške. Saznanje da se imamo na koga osloniti ulijeva nam sigurnost, a dobri odnosi s ljudima osiguravaju podršku kada se iz blagdanškog ozračja vratimo u realnost svakodnevice.

VLČ. MARKO KLJAJIĆ: TRAŽITI SUSRET S RIJEČI BOŽJOM

HR: Blagdani su vrijeme mira, radosti i sreće, ali nažalost nameće se imperativ bjesomućnog kupovanja, koji nameću mediji agresivnim reklamama, pretva-

rajući blagdane u slavlje potrošačkog društva. Папа Бенедикт ЦВН. је осудио komercijalizaciju Božića. Kakav je vaš komentar o ovome?

Papa koji redovito upozorava na pretjerani racionalizam pozvao je vjernike da budu ponizni pred otajstvom Božića: »Želimo li pronaći Boga koji je došao kao dijete, moramo se spustiti na zemlju s visine našeg liberalnog uma, odložiti svoju lažnu sigurnost i oholost razuma«, te je istaknuo: »Moramo se sagnuti kako bismo našli Boga koji se razlikuje od naših predrasuda i našeg mišljenja«, podsjetivši da je »novorođeni Isus ležao u jaslama«. Papa je rekao i sljedeće: »Molimo Gospodina da nam pomogne kako bismo iza blagdanškog blještavila pronašli dijete u betlehenskoj štalici. Božić je postao komercijalni blagdan čije zasljepljujuće svjetlucanje skriva otajstvo Božje poniznosti.« U posljednje vrijeme sve su češći glasovi nezadovoljstva protiv došašća u kome dominira božićni bazar, obilježen svjetlučavim žaruljicama i pjesmama koje se doduše zovu božićnim, ali nemaju ništa zajedničko s otajstvom (tajnom) Božjeg rođenja. Sve to može zagolicati naše osjećaje, ali ne može dotaknuti duboku čežnju i potrebu ljudskog

srca za Bogom. Štoviše, to je loš nadomjestak za susret s Bogom. Tu možemo nešto učiniti i promijeniti, ne utopiti se u toj komercijalizaciji došašća i Božića, već tražiti susret s Riječi Božjom i tako pripremiti put Njoj, Njemu-Isusu Kristu, koja je tijelom postala (čovjekom) i nastanila se među nama.

HR: Mnogobrojni ljudi se bore s blagdanskom depresijom, to je postala činjenica. Kakva je promjena potrebna u razmišljanju da bi se ljudi izborili protiv blagdanske depresije?

U vrijeme velikih blagdana višak je slobodnog vremena. Ukoliko se slobodno vrijeme ne podijeli s nekim ili se kvalitetno ne ispuni, normalno je da se upada u depresivno raspoloženje. Osobama inače sklonim depresijama u prosincu se nameće dodatni teret da su na neki način dužni biti sretni. Blagdanska depresija često zahvaća starije osobe koje su već izgubile svog životnog suputnika i supatnika ili im djeca stanuju daleko, zatim osamljene ljude koji žive u velikom gradu u kojem nemaju članova svoje obitelji, ni prijatelja. To je jedan od uzroka blagdanske depresije uz povećan stres, umor, nemogućnost provođenja vremena s članovima obitelji, potom nostalgija za proteklom blagdanskim proslavama, pretjerana komercijalizacija blagdana, promjena prehrane, promjena dnevne rutine. Kako bi se umanjilo blagdansko neraspoloženje i simptomi depresije, potrebno je sve tegobe podijeliti s obitelji, prijateljima, bliskim i dragim osobama i ne nasjedati na beskrupuloznu i agresivnu propagandu.

Bio sam ovih dana u jednom od dva najveća trgovač-

ka centra u Novom Beogradu. Mravinjak od ljudi, zaglušna moderna glazba, papirnate i najlonske vrećice šušte u rukama kupaca. Ušao sam u butik i pogledao cijenu hlače. Zgrozio sam se, koštale su 2.600 dinara. Iste takve hlače imao sam na sebi, a platio sam ih prije dva mjeseca u Pančevu u butiku iste marke pančevačkog trgovačkog centra 800 dinara. S nelagodnim žalosnim osjećajem brzo sam napustio centar i čekao sam u autu prijatelje koji su ostali još, ne malo vremena, u onom mravinjaku od ljudi. Koliko je nesretnika s tankim novčanikom zavidjelo onima s mnogim malim i velikim šuštećim vrećicama u rukama? I ne gledajući u kalendar pogodio bih da je nastupila blagdanska euforija ili se eventualno radi o medijskom propagandnom triku vezanom za ne znam kakve jubileje istog trgovačkog centra, na kojega se naivna raja lako navuče.

HR: Što je to što »škripi« u suvremenom načinu života?

U suvremenoj psihologiji i pedagogiji poznato je kako ono što osoba dobije u svojoj najranijoj dobi nosi sa sobom u život. U apostolskoj pobudnici blaženog pape *Ivana Pavla II.*, *Ecclesia in Europa*, papa se zauzima za izgradnju »grada« dostojnog čovjeka, posebno ističući: »Makar bilo nemoguće u povijesti izgraditi savršeni društveni poredak, ipak znamo da svaki iskreni napor za izgradnju boljeg svijeta prati Božji blagoslov i da svako sjeme pravde i ljubavi posijanog u ovom vremenu donosi plodove za vječnost«. Sije li se sjeme pravde i ljubavi na tlu ljudske osobnosti za takav jedan grad po mjeri čovjeka? Što smo mi djeca na pragu XXI. stoljeća dobili od svojih predhodnika u stolje-

ću samo prije dva desetljeća? Dva svjetska rata, bezbožničku, europsku ideologiju i koliko još ateističkih filozofija? »Oci jedoše kiselo grožđe, djeci trnu zubi!« Starozavjetni je biblijski stih. Zar je čudo što nam »škripi« u suvremenom životu? »Virusi« sekularizma u crkvi, indiferentizma vjerskog, liberalizma humanističkog... rupe su na putovima kojima se klate naša kola, vozeći kroz suvremeni način življenja u područje tzv. krize smisla života.

Nova je humanistička religija politeistička. Bogovi imaju različita imena: uspjeh, karijera, moć u društvu, vlast, bogatstvo, novac... Moguća definicija humanizma XXI. stoljeća: Ostvarenje društvenog stanja koje omogućuje čovjeku da stvara vlastite bogove, obožava ih i njima služi po vlastitom ritualu i u vlastitoj bogomolji.

HR: Je li negdje »nestala« obiteljska bliskost, općenito kvalitetna komunikacija među ljudima?

Katolička crkva na pragu trećeg tisućljeća nastoji osluškiivati potrebe suvremenog čovjeka. U svojim pastoralnim djelovanjima preko župskih zajednica reflektira i koristi mnoga dostignuća i rezultate razvojne psihologije, pedagogije i opće komunikologije, kao i ostalih grana ljudskih djelatnosti koje mogu pomoći u kvalitetnom pastoralno-katehetskom radu. Ista ona sredstva koja su suvremenog čovjeka otuđila izmijenivši profil suvremene obitelji i društva općenito. Katolička crkva nije zatvorena u samu sebe, nego svojim pastoralnim djelovanjem, a koje uključuje razne skupine adresata, svojim religioznim odgojem i obrazovanjem koje promi-

će mnoge vrednote ljudske osobe i djelovanja, gradi društvo u kojem će svatko imati svoje dostojanstvo, mjesto i značenje. Velika je šansa Crkve preko župnih zajednica na čelu s njihovim »pastirima« vjerskim odgojem senzibilizirati čovjeka za svijet međusobnog priznavanja, poštovanja, dijaloga, napretka i zadovoljstva. To danas nedostaje suvremenom društvu u kojem je, kako kažete u pitanju negdje, »nestala« obiteljska bliskost i uopće kvalitetna komunikacija među ljudima. Mnogi su uzroci tome nestanku od kojih bih samo izdvojio suvremena tehnološka i elektronička dostignuća – TV, internet facebook, mobilni telefon. Ni pošтари nisu što su nekad bili – ne donose nam čestitke od dragih nam osoba pred Božić! Zato ću iskoristiti ovu priliku te svima, ne samo čitateljima Hrvatske riječi, čestitati najradosniji blagdan svih kršćana svijeta, Božić.

MATIJA MOLCER: DUBOKA VJERA POMAŽE

HR: Kakvo je vaše mišljenje o trendu bjesomučnog kupovanja u vrijeme došašća i Božića?

Komercijalizacija Božića je nažalost opće poznata činjenica. Prodaju se bezbrojni pred-

meti namijenjeni za darove, koji su uglavnom kič-proizvodi, nepotrebni predmeti koji će vrlo brzo biti bačeni u smeće. Također, protiv sam sječe borova, ali i to je vid biznisa. Ljudi podliježu agresivnim reklamama, odvikavaju se razmišljati svojim glavama. Putem reklama serviraju se tzv. statusni simboli modernog društva i onda mnogobrojni ljudi žele imati određene stvari kao statusne simbole, misleći da će ih to učiniti sretnima. Ljudi se identificiraju s tim reklamnim pričama koje bjesomučno plasiraju mediji. U vrijeme poslije Drugog svjetskog rata moja je generacija živjela teško i skromno. Išli smo na vjeronauk, bili smo ministranti, ali smo išli i raditi dobrovoljno, bili smo optimisti, jer smo svake godine osjećali da nam se poboljšava egzistencija, postojao je ekonomski napredak, a sada ne vidim nikakvo poboljšanje, ljudi teško žive i to isto utječe na depresivne osobe.

HR: Kako nadvladati blagdansku depresiju?

Kod starijih ljudi sigurno pomaže aktivnost, uključivanje u neke humanitarne aktivnosti, razne glazbene zborove, amaterske grupe koje okupljaju ljubitelje slikarstva ili kazališta. To se odnosi i na mlađe, postoji mnogo načina da se iskazuje i razvija kreativnost. Ono što je najvažnije jest vjera. Nema u potpunosti izliječenih narkomana koji su se liječili medicinskim putem, ali ima onih koji su se izliječili kada su shvatili da se problematika ovisnosti krije unutar čovjeka, na duhovnom polju. Siguran sam da duboka vjera pomaže i u slučaju depresije, pa tako i one blagdanske depresije.

Volim pisati o stvarima o kojima se drugi ne usuđuju pisati

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Literarna potraga za istinom * Traumatična ratna iskustva * Bez emocija se ne može doprijeti do čitatelja

rana objavama trima zbirka-
ma novela i poezije, zbirkom
eseja...

HR: Rođena ste Osječanka i danas ponovno živite u rodnom gradu koji je posljednja dva decenija hrvatskoj književnosti podario nekoliko vrsnih ženskih književnica. Što je to literarno magično u srcu slavonske ravnice?

Često kroz šalu znam kazati kako ljudi u planinama polude, primjerice glasoviti *Nitsche* je poludio i stvorio svoju nadnaravnu teoriju o natčovjeku. Mene ravnica umiruje, davajući neograničenost prostora, iako često zna biti izuzetno depresivna i pogubna za mentalno zdravlje. Osobno meni takav usporjeni ugođaj izuzetno odgovara, rijeke su nekako lijene, polako teku i sve teče polako, smireno u gomili ravničarskih mirisa. Ovdje se proljeće stvarno osjeća i sve to skupa vjerojatno utječe na mene i moje književno stvaralaštvo.

HR: Ideju vaše literarne kreacije publika je odmah prepoznala, a kritika vrednovala najvišim književnim nagradama, no možete li nam otkriti što je bio osnovni začetak ideja koje ste pretočili u književna djela?

Volim strašno pisati o stvarima o kojima se ljudi ne usuđuju pisati, jer ljudi vole, općenito, biti u miru sa svima i ništa »ne čačkati što se kaže mečku«, ali ja uvijek jednostavno pronađem neku istinu za koju mislim da bi je ljudi trebali čuti, jer se o njoj nimalo ili uopće ne govori. I onda krenem o njoj pisati, kao u »Unterstadtu«. Međutim sama ideja i ta istina nisu dovoljni, nije dovoljno samo iznijeti faktografske činjenice. Strahovito važne su emocije, a bez emocija ne možeš doprijeti od čitatelja.

HR: Roman i kazališna predstava rađena prema književnom predlošku očito su uspjeli doprijeti do čitalaštva i gledalaštva,

Predstava »Unterstadt« Hrvatskog narodnog kazališta iz Osijeka, nastala prema romanu osječke književnice *Ivane Šojat-Kuči*, proglašena je najboljom u 2012. godini. Njena izvorna autorica već je godinama svojim djelima u vrhu suvremene hrvatske književnosti, osvajajući najviše državne nagrade za svoj stvaralački opus.

HR: Poznato je kako ste se pisanjem počeli baviti vrlo rano, još za vrijeme osnovno-srednjoškolskih dana kada ste pisali za učeničke časopise, no, kada započinje ozbiljnije bav-

ljenje književnošću koje je rezultiralo objavom vašeg stvaralačkog opusa?

Objavom moje prve zbirke poezije pod nazivom »Hiperbola« 1999. godine, s kojom sam osvojila prvu nagradu na pjesničkom natjecanju u Drenovcima, započinje moj tzv. ozbiljni književni opus. Iza toga slijedi moj prvi roman »Šamšiel« (2001.) za koji sam u Vinkovcima došla nagradu na Danima Josipa Ivana Kozarca za uspješnicu godine. Potom slijedi jedna, kako to volim kazati, literarna mješavina u kojoj ima malo proze, malo poezije, rezulti-

s obzirom na to kako je za Unterstadt gotovo nemoguće dobiti kartu, a sva izvođenja u osječkom HNK-u rasprodana unaprijed.

Tematika »Unterstadta« je već prije obrađivana na drukčije načine, međutim nije doprla do publike, jer to su bili samo podaci. Primjerice, pokazu vam jedan kolektivni prizor u ratu gdje u jednoj minuti pogine pet tisuća ljudi, ljude to neće ganuti jer neće znati osobnu priču svakog tog čovjeka kojega su pogodili u glavu, otkinuli mu ruku, nogu ili ga čitavoga raznijeli. Ali kada doznate istinu tko je ostao iza toga čovjeka, tko za njim plače, njegovu životnu priču, o njegovim ljubavima, trudu, talentima, e tu se već stvar mijenja i čitava svijest u čovjeku. To sam htjela napraviti u »Unterstadtu«, jednu ozbiljnu povijest predočiti na emotivan način.

HR: Likovi koje kreirate u vašim djelima proživljavaju razne traume prouzrokovane ratom. Je li rat koji ste proživjeli u svom rodnom Osijeku ostavio traumu i na vas?

Cijeli rat sam provela u Osijeku i nikada neću moći zaboraviti situaciju kada sam jednom tijekom bombardiranja istrčala van iz skloništa i prkosno stajala ispred zgrade u kojoj smo stanovali, i unatoč materinim pozivima da se vratim dolje, ostala i zagledala se u nebo dok su granate padale na sve strane, a cijeli grad tutnjao od detonacija. Tada sam pomislila koliko smo zbilja mali i nismo kadri ništa zaustaviti, te bila savršeno svjesna činjenice kako na obje strane postoje ljudi koji ne žele sve to što se događa, koji mrze rat i apsolutno bi bili spremni pronaći bilo kakvo miroljubivo rješenje, ali su ih oni jači, grlati ušutka-

li. Rat mi je ostavio mnoštvo trauma s kojima se još uvijek borim, a literarno gledano mislim kako sam kroz to iskustvo počela mnogo više cijeniti ljudski život, svaku osobu i ljudsku priču, i relativizirati prolaznost stvari zbog kojih se svakodnevno nerviramo. Zapravo je život puno više od stjecanja imetka, slave, probitka, borbe za bilo kakvu karijeru. Život jednostavno trebamo proživjeti s ljudima koje volimo, koji nas vole, koji nas okružuju i ma koliko to zvučalo patetično, to je zbilja tako.

Jer upravo nas je rat uvjerio kako vam kuću može razoriti granata, novac vam mogu opljačkati, ali ono što imate

je više i više koji mi iznose svoje živote, istina, najčešće potajno moleći me da im ne spominjem imena, no meni je interesantna svaka činjenica i detalj koji doznam, i zbilja je nevjerovatno što sve čovjek može doživjeti i proživjeti u svom životu. Sve to mi daje mnogo izvrsnog materijala za pisanje.

HR: Je li apsorpiranje tih silnih životnih drama, prolazeći kroz vas, ostavilo traga i na vašem biću, točnije, izbacite li sve to van na papir ili dio ostane dulje u vama?

Ima priča koje me duboko potresu. Takva je bila situacija s nekim novelama, koje su me znale duboko potresti

sredina?

Zapravo, to je mač s dvostrukom oštricom, jer ima ljudi kojima je silno drago što pišete o njima, opet ima onih drugih koji ti zamjeraju što si sad spomenuo baš taj kvart, zaboravio na ono ili ovo što se događalo u razdoblju koje je opisano u knjizi. Jednostavno, potrebno je u pisanju naći pravu mjeru između subjektivnosti i objektivnosti. Osobno sam se trudila biti objektivna, ali to je opet nemoguće.

HR: S druge strane, jedna slavodobitnička kontra je okolnost kako je predstava »Unterstadt« konstantno rasprodana i već duže vrijeme je praktično nemoguće dobiti kartu za nju.

Moram istaknuti da kada je predstava u pitanju nju krasi jedna izuzetna sinergija koja se dogodila prilikom njenog stvaranja, jer su svi njeni kreatori, tri dramaturga i redatelj, na mom literarnom predlošku utkali svoj osobni štih, pa na određeni objektivni način ona više nije samo moja. Silno sam zadovoljna što su u cijelom tom projektu sudjelovali ljudi koji su se potpuno »zaljubili« u tu predstavu, i koji su svim srcem radili na njoj, što se u konačnici jasno vidi i zbog toga publika dolazi u tolikom broju.

HR: Hoće li netko od vaše troje djece krenuti materinim literarnim stopama?

Znam kako moja kćer piše, pokazala mi je jedan dio svojih uradaka, i mislim da je na dobrom putu, samo joj je potrebno iskustvo, jer dobar pisac mora imati iskustvo. Moj najmlađi sin također pokazuje znake nadarenosti, samo još nisam sigurna hoće li se on iskazati kroz pisanje ili glumu. Kćer bi mogla definitivno krenuti mojim stopama.

BIOGRAFIJA

Ivana Šojat-Kučić je rođena 1971. godine u Osijeku, u koji se vratila nakon nekoliko godina života u Belgiji. Za roman »Unterstadt« je dobila nagrade »Vladimir Nazor«, »Ksaver Šandor Gjalski« i »Fran Galović«, a njen književni opus koji broji zbirke poezije, novela i dva romana, nastavljen je nedavno objavljenim najnovijim romanom »Ničiji sinovi«. Majka je troje djece, a zaposlena je u osječkom HNK-u na mjestu urednice kazališnih izdanja

u svojoj duši to vam nitko ne može oduzeti.

HR: Pisci se općenito vode kao osvjedočeni »kradljivci« tuđih životnih priča, plećući oko njih mrežu vlastite fikcije. Na koji način kroz vaše pisanje lavirate između istine i fantazije?

Bliža sam realnosti i volim reći kako putem svojeg pisanja dajem priliku onima koji nikada ne bi pisali, nikada ne bi govorili o sebi javno, da na taj način podjele s drugima svoju sreću, čemer, svoje uspomene i primijetila sam kako su ljudi sretni što mi mogu svjedočiti o svojim životnim pričama. Sve ih

i uznemiriti, a pisala sam ih prema pričama koje sam pročitala u crnoj kronici. Upravo je »Unterstadt« bio takav i godinu i pol dana nakon što sam ga dovršila nisam ga se, jednostavno, mogla osloboditi. Potpuno me zaokupio, tematski, i nikako ga se nisam mogla riješiti, što je uvjetovalo dulju stanku do pisanja novoga romana.

HR: U tom kontekstu izravnog utjecaja sredine u kojoj se živi, ne čini Vam se da je nekako teže pisati o svom gradu i njegovim ljudima, nego kada se zapisuju životne storije nekih nepoznatih ljudi iz drugih

DNEVNIK SNJEŽNE OLUJE

Zimske
auto
čarolije*Ili, kako smo putovali do snijegom odsječene Subotice*

Zimska avantura koju zasigurno neću nikada moći zaboraviti započela je u 13 sati u subotu, 8. prosinca, kada sam se po već solidnoj snježnoj vijavici zaputio prema Osijeku. Naravno, odmah biste se mogli zapitati zašto sam se po takvom kijametu uputio na ovaj put, što me je, uzgred, začuđeno zapitala i hrvatska carinica, kada sam nakon tri sata vožnje stigao do graničnog prijelaza Bogojevo – Erdut. Odgovor je isti: Išao sam po svoju suprugu *Aleksandru*, koja je jedinim vlakom iz Zagreba (niti jedan drugi vlak nije prometovao), nakon šest sati kašnjenja, konačno nekako stigla do Osijeka. Ovaj dio puta do Osijeka je nekako prošao, uz jednu asistenciju guranja zaglavljenog vozila par kilometara izvan Sombora prema Stapar, zbog kojega sam i sam potom sletio s ceste, pa su i mene morali vaditi iz snijega koji je već, na pojedinim mjestima uz put, dosežao i do pola metra, zbog olujnih nanosa koji su postajali sve jači kako se spuštala noć. Ali to je bio samo mali uvod u avanturu koja je uslijedila, na našem putu od Osijeka do Subotice.

21,30

Najveći slavonski grad, već dobro zavijan prvim ovogodišnjim ozbiljnijim snijegom napustili smo u 21 sat i 30 minuta i krenuli prema Erdutu. Cesta je bila već prekrivena snijegom, ali se opreznom vožnjom (40-50 km/h) bez kočenja (samo motorom) moglo sigurno voziti. No, to je bilo kroz naseljene dijelove puta (Sarvaš, Bijelo Brdo), sve do jednog mjesta na čistini između Dalja i Erduta, gdje nam je cestu prepriječio zaglavljeni mercedes koji se bespomoćno pokušavao izbaviti iz golemog nanosa snijega. Ništa, kapa na glavu i jakna na sebe, i guranje, uz pomoć još par vozača iza mene i njega, uz olujni vjetar i hladnoću koja je već davno premašila deseti stupanj minusa. Nema veze, samo da pomognemo čovjeku u nevolji, čije je dijete na stražnjem sjedalu sve vrijeme vrištalo od straha. Trebalo nam je dobrih dvadeset minuta akcije i na jedvite jade smo uspjeli neka-ko pomaknuti auto koji zbog svoje zadnje vuče i nije baš primjeren za »egzibicije« po snježnom terenu. Oslobodili smo cestu i nastavili prema graničnom prijelazu.

23,30

Ljubazna policajka na graniči u Bogojevu nam je, vraćajući putovnice, spomenula kako je ralica nedavno prošla iz smjera Sonthe, pa smo odlučili ići na sigurniju soluciju smjera prema Somboru preko Apatina, s obzirom kako je snijeg ponovno postajao sve gušći, a naleti bočnog sjevernog vjetra sve jači. I stvarno, put je bio ugodno pročišćen, auto zagrijan i mislili smo kako unatoč zastrašujućem vremenu neće biti nekih većih problema na putu. Avaj, pred Sontom cestu nam je prepriječio autobus koji je sletio, pa je uslijedio četrdesetominutni inter-

mezzo tijekom kojeg smo gledali predstavu njegovog izvlačenja uz pomoć dežurne ralice. Dobro, to je sastavni dio snježnog putovanja, pa smo nakon neplaniranog odmora nastavili vožnju do Sonthe, gdje je baš na semaforu ispred doma Šokadije uslijedio novi prinudni odmor i čekanje ralice, koja je tek trebala pročištitu cestu prema Apatinu. Nema veze, jer smo tijekom novih pola sata prinudnog zadržavanja pokušali staviti nove lance (kupljene te subote, koji, pogađate, nisu odgovarali mjeri iako na kutiji tako stoji) te vadili jednog »majstora« koji se u pokušaju pretjecanja kolone velikom brzinom zabio u duboki snijeg pokraj nas. Naišla je oče-

LAKŠE KROZ GORSKI KOTAR
SAŠA PIUKOVIĆ I MARIJA MAČKOVIĆ, SUBOTICA

Do stajanja u Aleksi Šantiću na putu od Rijeke proveli smo punih 27 sati. Lakše smo prošli Gorski kotar nego Vojvodinu, osobito dio puta od Apatina do Alekse Šantića, a noć smo proveli u jarku kada smo sletili s ceste.

CIJELI DAN NA PUTU MARKO BERBEROVIĆ, TAVANKUT

Iz Zagreba smo krenuli u subotu u 14 sati i do Osijeka smo se probili tek negdje oko pola noći. Prespavali smo i put nastavili u 7 sati izjutra, a doma smo stigli u 14 sati, što zaokruženo čini cijeli dan puta od Zagreba do Tavankuta.

kivana ralica (grtalica, kako je u tim krajevima još zovu) i zaputili smo se put Apatina.

01,00

Veliki kamion je razgurao napadali snijeg i oslobodio cestu pa smo se po jakom ledenom vjetru, koji je ledio vjetrobransko staklo i brisače, vozeći minimalnom brzinom vozili prema Apatinu, usput svjedočeći brojnim sletjelim automobilima, koje je u povratku trebala izvlačiti spasonosna ralica. Ponovno smo se poradovali kako je sada sve konačno u redu i neće biti problema, no radost je trajala samo do izlaska iz Apatina i nove snježne barijere koja je zapriječila daljnji put. Bili smo prisiljeni ponovno pazirati, sve dok se iz tame nije pojavilo najomiljenije vozilo te snježne subotnje večeri. Njeno veličanstvo ralica.

01,45

Kod skretanja za Kupusinu uslijedio je još jedan zastoje od nekih pola sata, ali već utrenirani na ovakve stvari i ohrabreni činjenicom kako je ralica ispred nas, nismo imali nikave bojazni oko nastavka puta za Sombor, u kojem smo odlučili prespavati i na siguran način

okončati ovu opasnu noćnu avanturu.

02,30

Ulazeći u Sombor osjetili smo veliki val olakšanja, koji nažalost nisu mogli osjetiti brojni zavijani vozači čiji su automobili bili parkirani uz cestu, pa ih je ralica svojim prolaskom dodatno zatrpala velikim nanosima snijega. Umor je uzimao danak i odlučili smo pronaći neko toplo prenoćište, što nam je djelomice uspjelo. Jer je soba koju smo dobili bila bez grijanja, no zahvaljujući ljubaznosti noćnog osoblja dobili smo radijator na struju, pa smo se nekako uspjeli zgrijati do jutra. Nakon svega što smo prošli, ovo je bila najmanja neugodnost te nezaboravne subotnje večeri.

08,30

Prespavani dio noći u udobnom krevetu i sobi koja se do jutra pristojno »smlačila« dao nam je dovoljno energije za nastavak puta do Subotice, tijekom kojeg smo za pet sati prevalili pristojnih 75 km. Prekrasno sunčano jutro, odlično pročišćena cesta pratila nas je sve do Alekse Šantića i već smo u mislima bili doma. Ali...

10,00 -13,00

Vrhnje je stiglo na koncu ovog nezaboravnog putovanja, koje u normalnim okolnostima traje malo jačih četiri sata tamo i natrag. Cesta od Alekse Šantića do ulaska u Bajmok je bila zatrpana nanosima snijega koji su na pojedinim mjestima, kako smo poslije saznali, dosežali i do nekoliko metara visine. Dobro je bilo što smo supruga Aleksandra i ja to na vrijeme pretpostavili, znajući već dobro ovu kritičnu rutu između navedenih bačkih naselja, i odlučili prenoćiti na sigurnom. Nažalost, nekoliko naših poznanika, s kojima smo dijelili neke od navedenih dionica puta za

sku iz Šantića. No, ovo čekanje je bilo pravi komfor, jer su u blizini bile dvije kavane i pekarnica, pa je svatko već po svom nahođenju mogao izabrati svoj način čekanja, a sunce je razblažilo vanjsku temperaturu blagog minusa.

Par minuta poslije 13 sati iz smjera Bajmoka počele su stizati ralice subotičkog komunalnog poduzeća Vojput i radost je zavladała cijelim Aleksom Šantićem, preciznije, među nama u trosatnoj koloni vozila.

Put je konačno bio probijen i za četrdesetak minuta smo, vozeći u koloni stigli do naše Subotice. Grada koji se prije 14 sati činio tako daleko, iako je od Osijeka udaljen svega

ZA LOKALNE CESTE NITKO NE MARI IVAN KARAN, STANIŠIĆ

Cesta Subotica - Bajmok je bila prohodna sve vrijeme zato što tu dionicu održava subotičko poduzeće Vojput koje ima svu potrebnu i adekvatnu mehanizaciju, kvalitetnu organizaciju te iskusne i dobro obučene ljude. Nažalost, lokalne ceste u somborskoj općini održavaju somborske tvrtke kojima je to odlukom Gradskog vijeća povjereno ove godine, kao i one koje su pod nadležnosti Vojputa nisu bile čišćene i zato se dogodilo da budemo zarobljeni u snijegu 17 sati na potezu od Lemeša do Stanišića.

Suboticu, nije bilo upoznato s tom činjenicom, pa je proteklu noć provelo zatrpao u svojim automobilima. U međuvremenu su ih ralice izvukle pa su sada skupa s nama čekali u koloni na izla-

135 kilometara. Zahvaljujući dragom Bogu, stigli smo živi i zdravi, a ovaj tekst je mali spomen na sve koji su skupa s nama proživjeli ovu nezaboravnu snježnu noć subote na nedelju 9. prosinca.

Dražen Prčić

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU (XXXVIII. DIO)

Tatarska najezda 1242. godine - opustošena kraljevina

Piše: dr. Zsombor Szabó

Primanje Kumana u Ugarsku Kraljevinu razljutilo je Batu khana, zapovjednika zapadne armije tatarske vojske, i preko jednog dominikanskog fratra Juliannusa, koji je bio u izaslanstvu, poslao je 1237. godine prijeteće pismo Beli IV. u kojem je napisao: »Saznao sam da moje kumanske sluge držiš pod svojom zaštitom. Zato ti preporučujem da ih ubuduće ne držiš kod sebe, kako ne bi došao u sukob sa mnom«.¹ Fratar Juliannus je obavijestio kralja i o tome, a u razgovoru s jednim tatarskim izaslanikom je saznao da Tatari planiraju napad na Njemačku.

Hrvatsko-ugarskom kralju Beli IV. Batu khan je i ranije slao pisma, emisare, čas prijeteći, čas nudeći savez, s ciljem da zajedno napadnu zapadnu Europu (Njemačko Carstvo), ili da uz nadoknadu propusti tatarske trupe preko Ugarske Kraljevine. Kralj Bela IV. je bio pobožan katolik, na pamet mu nije palo uortačiti se s poganima, računajući na pomoć Pape i ostalih europskih kraljevstava. Oni su pak smatrali da je Hrvatsko-Ugarska Kraljevina dovoljno snažna, da se može oduprijeti tatarskom napadu, pa nisu slali nikakvu pomoć.

SRIJEM PONOVO U PLAMENU

Sama ugarska elita imala je saznanja o moći tatarskih armija, prije svega od izbjeglih ruskih i kumanskih »plemića«,

ali tatarske prijetnje nije uzimala za ozbiljno, jer 200 godina nitko nije napao Ugarsku. Naprotiv, ona je agresivno nastupala prema susjedima, kao što smo to već ranije rekli. Početkom 1241. godine Batu khan ponovno šalje izaslanike

Tatari u sukobu s ugarskim vojnicima

kralju Beli IV. koji od njega traže da se dobrovoljno pokori Batu khanu i otpusti Kumane. Dio velikodostojnika iz kraljeve pratnje masakrirao je najnovije izaslanike Batu khana. Oligarsi, koji su se protivili naseljavanju »formalno pokrštenih pogana« Kumana, natjerali su kralja da kumanskog vođu rexa (kralja) *Kötönya* s cijelom obitelji radi sigurnosti stavi »u kućni pritvor« u Budimu kao svojevrstne taoce. Batu khan, saznajući da su mu izaslanike masakrirali, odmah je pokrenuo napad na Ugarsku i Poljsku. Tatarska armija bila je podijeljena u tri vojne grupe. Dvije su napale središnji i južni dio Ugarske, a treća sjevernu Poljsku (Krakow).

Hrvatsko-ugarski kralj je isto pokrenuo vojsku za obranu. Nadora (»predsjednika vlade«) *Dénes*a je s manjom

vojskom poslao u obranu tzv. Ruske kapije, prijevoja i prijevoja u Karpatima. Sam nador je donio vijest da su se Tatari probili kroz obranu, branitelji su pobili i krenuli su u unutrašnjost zemlje. Na ovu vijest dio oligarha je optužio Kumane

u bugarske zemlje. Ovo je bio jedan od razloga što je sjedište Srijemske biskupije premješteno u Srijemsku Mitrovicu (Szavaszentdemeter). Tako je drugim nepromišljenim potezom oligarha Bela IV. izgubio kumansku vojsku na koju je računao.

TATARSKA NAJEZDA I NJENE POSLJEDICE

Hrvatsko-ugarski kralj Bela IV. je s vojskom sačekao Tatare kod mjesta Mohi, pokraj rijeke Šajo u gornjoj Ugarskoj, i doživio katastrofalni poraz. Sam se jedva spasio, kao i njegov brat hrvatski herceg *Kalman*. Na Dunavu je uspješno organizirana obrana riječnih prijelaza, tako da su Tatari ostali u istočnoj Ugarskoj i Erdelju, gdje su pljačkali, palili, ubijali stanovništvo koje je bježalo u brojne močvare. Tatarska najezda, tvrdi se, opustošila je zemlju, naročito njene južne dijelove. Stradanje u međuriječju Dunava i Tise je bilo najveće, stradalo je 75 posto stanovništva Čongradske županije, 40-65 posto Bačke i 50 posto Bodroške županije. Ovom mišljenju je sklon i *György Györffy* koji je, analizirajući nazive naselja u Bačkoj županiji prije najezde, utvrdio kako se od 44 spomenuta poznata naselja, poslije 1241. godine spominje samo 24 kao sela, uglavnom u predjelu između Dunava i Mostonge (tu su bili ribnjaci i močvare). Sljedeće godine u zimu Dunav se zaleđio i Tatari su krenuli preko leda, dalje u zapadnu Ugarsku i Slavoniju u potjeru za kraljem.

Kumani su, stigavši u južne krajeve u Srijem, spalili biskupiju Banoštor i grad Franca Villu i s velikim plijenom, koji su usput »nabavili«, sklonili se

¹ Magyarország története. 4/46. Kossuth kiadó, Budapest, 2009.

Staje

Staje su zgrade udešene za josag domazluka, u kojima su salašari počeli odranjivat blago kad su se okanili nomadskog stočarenja, u drugoj polovici XIX. vika. U stajama se držala i odranjivala domaća živina: konji, rogata marva, svinji, ovce i podigdi bivoli. Salašari su imali za svaku felu živine sjednane ili obaške staje, a samo je mali domazluk u salašiću imo uvek staju zajedno za sav krupni josag. Sridnji domazluci su imali sjednanu staju, košaru i volaricu, ritko u istoj odaji, a obično obaško košaru i volaricu pod istim krovom. U velikim domazlucima sa po nekoliko desetina krupnog josaga iste fele, obaško su bile staje za konje i obaško za marvu. U majurima i njima nalik domazlucima, bilo je više staja za istu felu josaga ali razljučenog, na priliku: obaško su radni konji od paradeša, krave muzare od junadi, zatvorena (u tovu) marva razljučena je od druge marve, obaško su vezani volovi, digdi i bivoli, za svinje je svinjak, a i ovčinjač je obaško.

Zgrade staja drugačije izgledaju po tom za koji josag su, od čega i kako napravljene. Svaka fela blaga se

drugačije abrakuje i timari i zato su i staje drugačije udešene. U stajama su držali sve šta njim je tribalo za davanje rane, timarenje i držanje reda. Na komadu pleva utučenom visoko u zid nuz vrata, svitlila je otvorenim plamenom lojanica, posli kamenica i napolitku fenjer sa zatvorenim plamenom.

U bunjevačkim salašima košara i volarica najčešće su bile pokrivenne trskom. Na ketrencima i nastrešnica med njima, rad malog nagiba, krovina je pokrivena cripom. A kako su ulaz u staje i ketrenci na dolnjak, cripanu krovinu su hasnirali i za sušenje zelene piće prostrte po cripu. U novije vrime na više mista cripom pokrivenne nastrijicom sastavili su ketrence i dobili natkriveno misto med stajama u kojem su držali kožnu konjsku ormu, jarmace i drugi pribor za hasniranje sernaja i poljodilski mašina.

Ispod stražnje strije, visoko na duvaru, obisili su 6 – 10 meteri dugačke listve koje su hasnirali kod sadivanja žitne kamare. Na tušta staja su odatrag ispod strije napravili šupu u kojoj su držali poljodilski sernaj i sitnije mašine, velika i mala parasnička kola, sonca, jaram i oje i sl.

Košara, volarica i ketrenci pod istim krovom

U velikim domazlucima sa po nekoliko desetina krupnog josaga iste fele, obaško su bile staje za konje i obaško za marvu

U skoro svim bunjevačkim stajama luftiranje je bilo kroz stražnji zid. Visoko u zidu imali su dvi ili više otvoreni budža oko 40 x 40 centi, a kad je zima stegla, začepili su ih slamom. Zimi se u punoj volarici, od isparavanja marve, staja znala toliko ugrijati, da se na vratima s unutrašnje strane znalo navaćat na tanko leda. Ako su marvu tirali na pojilo u alov bunara, oznojena marva je mogla lako oladnit i razbolit se. Bolje su luftiranje imali podikoji bajmački i okolni salašari, po ugledu na Švabe. Kroz tavanicu i krov su napravili po dva ili više daščani otvora na četiri čoške, oko 40 x 40 centi, nalik na odžak, koje su iz staje sa šuber daskom otvarali ili zatvarili. Kroz te otvore luftiranje staje bilo je dobro jel je vruć ajer pobigo gori.

Luftiranje je bilo zdravo slabo i u svinjakima, jel su se luftirali samo kroz vrata za obor. Kokošinjeci su se luftirali kroz budže, a guščinjak kroz otvorena vrata.

Sersam i opremu za abrokovanje i timarenje držali su u staji.

Zajedničko u svim stajama, najvažnije:

* nije bilo slobodno uč u staju sa zapaljenom cigaretlom ili lulom, a ni pušit u njoj, da se ne zapali nastor;

* u jednoj od čoška košare i volarice namistili su sklepan krevet, često jedan nad drugim, di su spavali pogođen biroš govedar i svinjar, ili više nji. Di nije bilo pogođene čeljadi, u košari su spavali čavrgani ili momci iz obitelji;

* tušta nji su kožnu ormu za konje držali prid košarom na zidu. Iskusili su da koža friško propada u košari radi amonijaka kojeg ima u konjskoj pišaki;

* po starovinskom adetu, u stajama, najviše u košarama, bočno u zidu ulazni vrata nuz dovratka uzidali su ogledalce s virovanjem da vištica tudan ne mož uč u staju i zavraćat josag. Iz istog svaćanja podiko je pravio, i kod staja držo, Lucin stočić.

SA ROGLJA

Lucin stočić

Luca (Sv. Lucija – 13. XII.) se otpravljalja sa obiljem adeta. Jedan od nji je i Lucin stočić. Pravio se iz 13 dilova, svaki dan po jedan dio, i uvek iz drugačijeg drveta. Stočić je zgotovljen na Badnji dan i onda se nosio na ponoćnicu. Na njemu je tvorac sidio i posli ponoći posljednji izlazio iz crkve. Stočić je metnio kod vrata staje. L. stočić je pričio vištici ulaz u staju, ona ga ne mož prikoricit i u staji naudit josagu. Adet L. stočića prvi spominje Endre Flatt u opisu povisti Subatice 1860. g.

PREDSTAVLJENA KNJIGA KATARINE KORPONAIC »STARE SUBOTIČKE PORODICE«

Priča o najboljoj Subotici

Ono što je konačno javno ispričano nakon šest desetljeća bilo je preplavljeno emocijama. Zato u meni ova knjiga nosi jedan emotivniji, osobniji naslov – tajanstvena Subotica, kazala je autorica

Predstavljanje knjige »Stare subotičke porodice« autorice novinark *Katarine Korponaić* prošle srijede, 5. prosinca, u Gradskom muzeju izazvalo je iznimno veliku posjećenost i zanimanje sugrađana. Knjiga je svojevrsna povijest grada oslikana kroz život i sudbine 25 znamenitih subotičkih obitelji, koje su predstavljene kroz priče i sjećanja potomaka, kroz arhivska dokumenta i ekskluzivne fotografije iz obiteljskih albuma.

Govoreći o povijesnim činjenicama koje su obilježile Suboticu u razdoblju od polovice 19. stoljeća, povjesničar *Mirko Grlica* je istaknuo kako su se u grad nerijetko doseljavali ljudi iz Zapadne Europe prije svega zahvaljući tome što je ondašnje gradsko vodstvo bilo otvoreno prema sposobnim i kreativnim ljudima, i povjeravalo im vrlo odgovorne dužnosti i pozicije u gradu.

»Ovo o čemu danas pričamo je priča o toj najboljoj Subotici koja je bila ujedno i najmalobrojnija, većina ostalog stanovništva je živjela sasvim drugačije«, rekao je *Mirko Grlica*. On je istaknuo kako je *Katarina Korponaić* pripremala knjigu kroz brojna istraživanja, traganja za osobama i intervju s njima, koristeći se danas gotovo zaboravljenom metodom istraživačkog novinarstva, te da će »Stare subotičke porodice« za povjesničare biti veoma značajan izvor kojemu će se oni u budućnosti vraćati.

Povjesničar i ravnatelj Historijskog arhiva *Stevan Mačković* istaknuo je kako je knjiga doprinos lokalnoj zavi-

čajnoj historiografiji, te da je autorica primijenila intervju kao glavnu metodu istraživanja razgovarajući s puno ljudi i tako prikupljajući jako puno informacija izravno od osoba koje su pridonijele upotpunjavanju podataka o obiteljima. »Mnoge od ovih obitelji su ostavile velikog i značajnog traga, puno toga je i zapisano o njima, ali neke stvari se samo čuju u obitelji i nisu ostale u nekim javnim arhivama i nije ih moguće istražiti na taj način«, kazao je *Mačković*

Premda je knjiga objavljena ljetos, autorica *Katarina Korponaić* je kazala kako je njezino predstavljanje u prosincu upravo pravo vrijeme budući da je to mjesec okrenut obiteljima kao što je i knjiga »Stare subotičke porodice« svojim sadržajem posvećena

»Stare subotičke porodice«. *Feljton*, tada objavljen, temelj je i osnova građe sadržane u knjizi. Knjiga je dopunjena detaljima koje su obitelji u međuvremenu i same saznale, izvodima iz publiciranih tekstova historičara i kroničara, dokumentima iz arhivskih fondova i fotografijama za kojima se u obiteljima također dodatno tragalo. Ovo istraživanje je zbroj mini obiteljskih istraživanja, ova knjiga je i album uspomena i sjećanja, pa i potiskivanih i dugo neispričanih uspomena i predanja čuvanih u okrilju obitelji. Ono što je konačno javno ispričano nakon šest desetljeća bilo je preplavljeno emocijama. Zato u meni ova knjiga nosi jedan emotivniji, osobniji naslov – tajanstvena Subotica, jer je puna detalja, spleta različitih životnih sudbina i drama, mnogo čega što prolazeći jedni kraj drugih, nismo znali niti o ljudima, niti o onome što su ostavili iza sebe, niti o njihovim sudbinama«, rekla je *Katarina Korponaić*.

O osobnim iskustvima, uspomena i događanjima vezanim uz oduzimanje privatne imovine, na tribini je govorio je i počasni građanin Subotice dr. *Vasa Isakov*, čija je obitelj jedna do predstavljenih u knjizi, a koji je kao dijete bio i svjedokom agrarnih reformi.

S. Mamužić

Istvan Hulló, Vasa Isakov, Katarina Korponaić, Stevan Mačković, Mirko Grlica

»povijesti, kronologiji, sjećanjima i događajima, uspjesima i padovima, precima i potomcima jedne tako osobne, ali nesporno najvrednije zajednice u životu svakog čovjeka, a to je obitelj«. Ona je podsjetila kako je prve tekstove objavljivala 2007. godine u tjedniku »Subotičke« u okviru feljtona »Subotičani u traganju za imovinom svojih predaka« koji je pripremala povodom najavljene restitucije i vraćanja imovine oduzete poslije Drugog svjetskog rata. »Već te 2007. ustalio se i taj naziv

18

PREKOGRANIČNA SURADNJA HRVATSKE I SRBIJE

Partnerstva i suradnja gradova i općina

Dvije agencije lokalne demokracije, iz Osijeka i Subotice, organizirale su uvodnu konferenciju projekta pod nazivom »Podrška umrežavanju i europskoj suradnji gradova i općina«, kojeg financira EU putem prekograničnog programa Hrvatska- Srbija

Vrlo sam zadovoljan što je prošao ovaj IPA projekt prekogranične suradnje Hrvatske i Srbije zbog toga što smo kroz dosadašnje iskustvo tijekom implementacije sličnih projekata vidjeli da je jako puno institucija, lokalnih vlasti i nevladinih organizacija imalo problema s partnerskim organizacijama. Zapravo su nas sve naše kolegice i kolege

Miljenko Turniški

iz zemalja koje su do sada već ušle u EU, upozoravali da se na vrijeme osigura dovoljan broj kvalitetnih partnerstava, kaže *Miljenko Turniški*, direktor Agencije lokalne demokracije iz Osijeka koja je s istoimenim partnerom iz Subotice organizirala prošlog tjedna uvodnu konferenciju projekta pod nazivom »Podrška umrežavanju i europskoj suradnji gradova i općina«. Ovom konferencijom otpočele su aktivnosti koje će biti organizirane tijekom 2013. godine, a sudjelovat će predstavnici lokalnih vlasti, organizacija civilnog društva i lokalnih zajednica Osiječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije u Hrvatskoj i Sjevernobačkog, Zapad-

nobačkog, Južnobačkog i Srijemskog okruga u Srbiji, odnosno – Subotica, Apatin, Bač, Stara Pazova, Ruma, Beočin i Indija.

Direktorica Centra lokalne demokracije iz Subotice *Stanka Parać* kaže da je riječ o: seriji obuka u koju će biti uključeni i partneri iz EU, promociji programa EU koji su trenutačno dostupni Srbiji, te zajedničkoj pripremi projektne dokumentacije, onako kako to nalažu pravila EU. »Što se tiče općina u Srbiji poseban interes iskazuje se za program suradnje u području Podunavlja. To je novi poziv okviru IPA za koji će veći broj općina s naše strani biti sasvim izvjesno zainteresiran, i čiji je rok u veljači. Drugi poziv je novi program za Srbiju koji se zove Europa građana. EU sada sve balkanske zemlje tretira kao zemlje koje mogu ravnopravno sudjelovati kao i druge države članice EU, a ovaj veliki program podrazumijeva razmjenu dobre prakse, i opet zajednički rad na apliciranju i pripremi projekata u okviru lokalno-socijalno-ekonomskog razvoja. Srbija je ušla u taj program od prije dva mjeseca, mi bismo ga željeli afirmirati i ako je ikako moguće da neke od ovih općina i apliciraju na njega, zato što su uvjeti vrlo povoljni«, kaže *Stanka Parać*.

Ona navodi i da će s trenutkom ulaska Hrvatske u punopravno članstvo EU, sredstva koja Hrvatska nije uspjela povući iz fondova IPA

biti prenijeta na ostale zemlje koje su u statusu potencijalnog kandidata ili kandidatskom statusu, što je već potvrđeno listopada odlukom Europskog parlamenta.

Stanka Parać

Iduće godine, kad Hrvatska postane punopravna članica EU, na raspolaganju će imati deset puta više sredstava, kaže *Miljenko Turniški*, te se stoga sada postavlja i vrlo ozbiljno pitanje – hoće li Hrvatska imati dovoljno pripremljenih projekata? »Dio pripreme projekata su i partnerstva, i vrlo ozbiljni članovi Europskog parlamenta i Europske komisije upozoravaju naša resorna ministarstva da se na vrijeme projekti pripreme i to u svim područjima, u gospodarskom, civilnom sektoru, socijalnom, itd. Sad dolazimo u poziciju realizirati vrlo velike projekte, pa kad uzmete u obzir da samo javna nabava za njih traje po 5,6 mjeseci, dakle, ti bi projekti već trebali biti gotovi. Istina je da mi dolazimo iz sredine gdje se to već zna, ali nije nikad zgorega ponavljati, učiniti sve što je moguće na vrijeme da bi efekt bio što veći. Mi konkretno dolazimo iz Osiječko-baranjske županije gdje već pet godina postoji

Regionalna razvojna agencija, kupljen je i ured u Bruxellesu gdje postoji stalno lobiranje i stalna prisutnost na mjestima izvora informacija, kako bi one bile pravovremeno preuzete. Stvar je kompleksna, ali mislim da će ovo biti dobra prilika da se ljudi koji sasvim konkretno rade na projektima još bolje upoznaju i budu doista spremni«, kaže *Miljenko Turniški*.

On ističe da je Hrvatska u pretpristupnoj fazi povukla oko 900 milijuna eura, a u sljedećem poračunskom razdoblju do 2010. godine imat će na raspolaganju deset puta više sredstava, odnosno oko devet milijardi eura. »S punopravnim članstvom Hrvatska ima obvezu i uplaćivati novac, oko 700 milijuna eura za godinu dana, odnosno polovicu od toga sljedeće godine. Tako da teoretski postoji mogućnost da ne povučete ni svoj novac, i to vas zapravo obvezuje na neakvu ozbiljnost i onda znate da morate biti dobro organizirani, da morate dobro promisliti o kadrovskoj politici, koja vrsta znanja vam treba, koji su to ljudi koji najbrže mogu biti pripremljeni, i shvatiti da smo svi zapravo tim: od gospodarstva preko centralnih vlasti, regionalnih i lokalnih, nvo, medija – svi smo na svoj način važni i nema nikakvog razloga da budemo ljubomorni jedni na druge, jer realno posla ima daleko više nego što ga možemo izvršiti«, kaže *Turniški*.

S. Mamužić

Božićni koncert u Vijećnici

Tradicionalno svake godine u adventsko vrijeme Subotički tamburaški orkestar organizira Božićni koncert, a ovog puta priredit će ga zbor »Sveta Cecilija« i juniorska grupa Subotičkog tamburaškog orkestra. »Riječ je Božićnom koncertu koji će biti održan 23. put i koji STO organizira zajedno sa zborovodnom i dirigenticom sestrom *Mirjam Pandžić*. Ove će godine taj koncert svirati dječja grupa iz STO, koja se pokazala vrijedna i kadra tako što prirediti, i mislim da će to biti vrlo lijepo osvježanje za sve one koji vole na takav način ući u Božićno ozračje«, najavio je *Stipan Jaramazović*, umjetnički voditelj STO.

Na programu će biti tradicijske božićne pjesme iz Bačke i Hrvatske, kao i božićni moteti, a osim zbora »Sveta Cecilija« i mladih tamburaša, sudjelovat će i grupa pjevača iz Osnovne škole »Ivan Milutinović« iz Kera, koje je pripremila učiteljica *Ana Kovač*. Programom će dirigitirati sestra *Mirjam Pandžić*. Božićni koncert će biti održan u petak, 21. prosinca, u Velikoj vijećnici Gradske kuće s početkom u 19 sati, a ulaz će biti besplatan.

Preispitivanje privatizacija

Udruzi građana »Solidarnost« potvrđeno je iz Kabineta Predsjednika Republike da nedležna tijela preispituju privatizaciju subotičkih tvornica: Sever, Mladost, Ikom, Azotara, Agrokombinat, Livnica i Vagar, a u pripremi je preispitivanje privatizacije Peščare i Aurometala. »Da se i dalje nastavlja proces uništavanja i devastacije Severa dokazuje i to što je 21. studenoga iz ove tvornice 'dragovoljno' otišlo 62 radnika tako da je u tvornici ostalo njih 350. Sve ovo dogodilo se uz suglasnost Gradske uprave Subotice i oba reprezentativna sindikata«, navodi se u priopćenju UG »Solidarnost«.

Nalaz inspekcije

Tijekom nedavne manifestacije »Svinjokoljski dani«, održane u središtu grada u organizaciji Udruge uzgajivača svinja rase mangulica Vojvodine, prilikom postavljanja velikog šatora oštećene su ploče na trgu. Kako su komunalna policija i inspekcija utvrdili, šator je mimo propisa, bio prikovan za popločani trg. Inspekcija je nakon skidanja šatora obavila kontrolu i konstatirala kako su u pločama na trgu bile ubušene 34 rupe, koje je organizator na neki način sanirao. O tome je li na adekvatan način ispunio obvezu da javnu površinu dovede u prvobitno stanje, odlučit će stručnjaci Direkcije za izgradnju grada, prenosi Radio Subotica.

Temeljem članka 11. Pravilnika o radu JKP »Vodovod i kanalizacija« Subotica, direktor raspisuje

O G L A S

ZA PRIJAM U RADNI ODNOS JEDNOG IZVRŠITELJA NA POSLOVE VOZAČ SPECIJALNOG VOZILA

Kandidat mora ispunjavati sljedeće uvjete:

1. III. stupanj stručne spreme
2. KV vozač ili prometne struke
3. Radno iskustvo od godinu dana
4. Vozačka dozvola B i C kategorije

Kandidat se prima na određeno vrijeme do 12 mjeseci.

Uz prijavu na oglas dostavljati sljedeća dokumenta:

- ovjereni preslik diplome
- dokaz o vozačkoj dozvoli B i C kategorije
- CV

Rok za prijavljivanje na oglas je 8 dana od dana zadnje objave oglasa u sredstvima javnog informiranja.

Prijave slati na adresu JKP »Vodovod i kanalizacija« Subotica, Trg Lazara Nešića 9/a., s naznakom za »Oglas«.

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila,
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih strojeva plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete

POSTANITE I VI ČLAN VELIKE PORODICE »CROATIA OSIGURANJA« D.D. IZ ZAGREBA

»Milenijum osiguranje« A.D.O. Beograd-Filijala Subotica
24000 Subotica, Karadordjev put 38, telefon +381(24) 555-867 i 552-406
e-mail: mios@tippnet.rs
www.milenijum-osiguranje.rs
Radno vrijeme: od 8 do 16 sati

TEKSTILNA INDUSTRIJA IZMEĐU BUVLJAKA I EUROPE

Kreativnošću do perspektive

Biti na rubu uspjeha životni je stil onih koji su se

ohrabrili za proizvodnju tekstilne robe

Gospodarsku krizu Srbije mnogi opisuju kao manjak proizvodnje i deficit koji to izaziva. Za slabu proizvodnju se u prvom redu krivnja baca na uništenje gospodarskih kapaciteta u devedesetim godinama, no niti tranzicija nije donijela poboljšanja.

Nakon demokratskih promjena došlo je novo doba. Premijer Zoran Đinđić imao je malo neugodan sastanak s prodavcima subotičkog buvljaka tijekom svog posjeta Subotici 2001. godine. Rekao je prodavcima upravo ono čega su se najviše plašili, a to je da će se zakoni morati provoditi ne samo u buticima već i na buvljacima. Dodao je kako se punjenje proračuna očekuje i s tržnica, a vidjelo se kako krivotvorena roba nema perspektivu. Doista, sljedećih godina učestale su kontrole, asistirala je policija pa čak i žandarmerija, i na tim razvalinama počela je tranzicija.

NOVI POČETAK

Pojedinci su uvidjeli kako opiranje nema smisla, već da situaciju treba prihvatiti i pokušati izvući maksimum. Među njima je bio i Milan Knežević, vlasnik kompanije »Modus«, koji upošljava sto-

tinjak tekstilnih radnika u srcu buvljeg carstva – Pančeva. Tvrtka koju je on utemeljio još 1992. godine sa suprugom Slavicom posluje pod motom da ne hrle preko zadovoljenja svojih egzistencijalnih potreba.

»Radim svojim kapitalom i nikada nisam uzeo niti dinar kredita, jer zaduživati se u uvjetima kada pada potražnja i kupovna moć građana, najkraći je put u poslovni kolaps. Nisam 2008. godine širio tvrtku, mada je postojao ekonomski izazov da je širim, nego sam je držao u nekim okvirima, znajući kako ogroman priljev koji smo imali 2008. godine od privatizacija i inozemnih investicija, neće potrajati. Presudno za održivost posla je dugoročnost, stabilnost i pozitivan trend na tržištu«, prenijeli su mediji Kneževićeve riječi. U Modusu tvrde kako neprestalno rade usprkos smanjenju kupovne moći. No, ove je godine Knežević imao i druge izjave, u skladu s izbornom

retorikom, jer je simpatizer Srpske napredne stranke. Za novine Alo je, kao predsjednik Asocijacije malih i srednjih poduzeća i poduzetnika, izjavio kako su »uvjeti poslovanja u Srbiji toliko loši da čovjek treba biti mazohist kako bi ovdje poslovao«.

Knežević je rekao kako se nad tekstilnom industrijom provodi »ekonomski genocid«:

»Armija od 200.000 radnika radi 'na crno', a samo u Pančevu ilegalno posluje 80 radionica koje svoje proizvode plasiraju na – buvljaku«, izjavio je ogorčeno. Nije, međutim, malodušan. U svoje uspjehe navodi ukidanje kataloške prodaje Neckermanna, uštedjevši tako državi 100 milijuna eura po osnovi neplaćenih carina i poreza.

LOKALNE SNAGE

Što se Subotice tiče, paralelu s uspjehom pančevačkog tekstilca možemo tražiti u

poduzećima Matex i Eminent. Matex plasira robu na zapadnoeuropsko tržište. Na 200 strojeva za pletenje, 60 za šivenje i 15 za bojenje mjesečno proizvede oko 2,5 milijuna pari čarapa u četiri boje. Od osnutka 1995. godine tvrtka je izrasla u respektabilnog proizvođača koji upošljava oko 330 radnika. Većina čarapa se ne prodaje pod vlastitim brandom, ali oko 5 posto prodaje otpada na domaće tržište i vlastite robne marke kojima opskrbljuje trgovačke lance Metro, Idea, Mercator, KTC...

Drugim putem je krenula tvrtka »Eminent« iz Subotice, poznata po brandu Legend. Bogata paleta kvalitetnih odjevnih proizvoda suvremenog dizajna prodaje se u Legendovim maloprodajama od Subotice do Niša u desetak gradova, uključujući i outlet centar u Novom Beogradu te webshop.

Ukoliko nasuprot tvorničkim linijama pogledamo modne kreatore od kojih se najviše izdvaja svjetski poznata Marija Šabić, vidimo kako se uz mnogo napora, promišljenosti i kreativnosti još uvijek može sačuvati egzistencija, čak i u industriji koja je pod najjačim napadom jeftinih materijala i radne snage iz cijelog svijeta.

Nikola Perušić

VESNA RUSIJAN-LJUŠTINA O ISKUSTVIMA U Dječjem vrtiću u Pazinu

Otvaranje vrata za istraživanje svijeta

Polazimo s koncepcije što sve dijete može, a ne što sve dijete ne može

Razgovor vodila: Katarina Korponaić

Na međunarodnom stručnom skupu predškolskih dje-latnika, u organizaciji PU »Naša radost« iz Subotice, posljednjih dana studenoga, sudjelovala je i Vesna Rusijan-Ljuština, psihologinja, vanjska suradnica pulskog sveučilišta i ravnateljica Dječjeg vrtića »Olga Ban« iz Pazina, iznoseći istarska iskustva u radu s djecom od malena do polaska u školu. Suradnja između subotičke PU »Naša radost« i pazinskog Dječjeg vrtića »Olga Ban« odvija se već duže vrijeme, međusobnim posjetima i razmjenom iskustava, kao i sudjelovanjem u »Krugovima prijateljstva«, svojevrsnim međunarodnim stručnim skupovima odgojitelja, stručnih suradnika i ravnatelja predškolskih ustanova iz više zemalja.

U razgovoru za »Hrvatsku riječ« Vesna Rusijan-Ljuština iznijela je nekoliko zanimljivih iskustava za koje kao psihologinja i stručnjakinja u području predškolstva smatra da su od velikog poticaja za razvoj potencijala u djece.

PREDRASUDE O MOGUĆNOSTIMA DJECE

»U predškolskim ustanovama imamo sada djecu koja imaju potrebu za vrhunskim stručnjacima u nekom

području, jer su njihovi interesi toliko duboki da čovjek ne bi vjerovao! Prije 20 godina nismo vjerovali da dijete može do te mjere ući u neku temu i zainteresirati se za neki problem i imati tako fantastične mogućnosti zaključivanja i rješavanja nekih problema. Mi smo imali predrasude o tome tko je dijete. Pozivamo stručnjake ovisno o tome što je u fokusu interesa djece. Recimo, zadnje što mogu istaknuti je interes za dino-saure. Djeca nisu bila zadovoljna odgovorima koja su dobivali od naših odgojitelja, roditelja, ili pak iz enciklopedija koje smo konzultirali. Ne, nisu bila zadovoljna razinom odgovora koju smo mi njima dali. Nismo stručnjaci u tom području. Čujemo kako djeca kažu 'ali to ne može biti tako', 'nisi mi rekla istinu', 'to nije sve' ... Da, mi o tome više ne znamo. Onda smo s djecom razgovarali: a tko bi mogao znati odgovore na pitanja, hajmo tragati za njima. Znanstvenik, arheolog – dinosaurolog je došao u vrtić i tek tada su djeca bila zadovoljna odgovorima koje su dobila. Izvanredno je gledati kako znanstvenici jako lako uspostave jezik komunikacije s djecom. Kao da su ponekad uspješniji od nas u tome«, iznijela je Vesna Rusijan-Ljuština.

NOVA ODGOJNA PARADIGMA

No, ovo je tek detalj odgojiteljske prakse koja se, kaže sugovornica, mijenjala tijekom protekla dva desetljeća, uključujući promjene u pristupučnosti djeteta, pa i organiziranju ne samo rada već i prostora vrtića.

»Čak i unutar jedne ustanove ovisno o tome kakvu odgojnu paradigmu ima svaki odgojitelj u svojoj koncepciji života, imamo značajne razlike u pristupu djeci. Tako da ne mogu reći kako je ovo priča cijele Istre, to je priča vrtića iz kojeg ja dolazim. A ona se dogodila iz ukupne društvene promjene u pogledu na čovjeka. Čovjek je postao individua, osoba je postala centar našeg interesa, a ne kolektiv kao zajednica prema kojem smo onda gradili sustave. Dijete kao pojedinac je u centru i njegova komunikacija s drugom djecom, i tada se mnoge sustavne stvari mijenjaju. Na primjer, kod nas je apsolutno napuštena ideja da u jaslčkoj skupini, dakle u drugoj godini života, djeca spavaju u željeznim krevetima. Mi smatramo da u tom periodu života djeteta, čovjeka, čovjek ima daleko veće kompetencije nego što smo ranije mislili. Polazimo s koncepcije što sve dijete može,

a ne što sve dijete ne može. To je temeljna razlika u tom pogledu na dijete. Dokazana činjenica je da se u drugoj godini života ljudski mozak, odnosno čitav živčani sustav, razvija takvom brzinom da ga svako sputavanje, slikovito rečeno željeznim krevetima, trajno ograničava u nekim njegovim kapacitetima. Naši su krevetići nešto povišeniji od zemlje, madraci na pode- stima, oni se tu penju, istražuju, ne padaju, ne ozljeđuju se, neki još nisu ni prohodali, ali bivaju izazvani da prohodaju ... Nije odrasli taj koji određuje kojim će se tempom dijete razvijati, već se dopušta da ono ima svoj tempo, a mi smo ovdje kao netko tko je neka vrsta skretničara, promatramo što se zbiva i pomažemo ako nešto treba. I imamo u sebi taj mir koji ide iz rečenice 'dijete može', a ne iz rečenice 'dijete ne može'. Znači, ide se iz pozicije povjerenja, a ne iz pozicije straha za dijete«, iznosi Rusijan-Ljuština.

Ojačati suradnju struke i proizvodnje

Ostalo još dosta neiskorištenog prostora do postizanja glavnog cilja: konkurentnosti u proizvodnji domaćeg s europskim poljoprivrednikom

Poput one da ništa nije toliko dobro da ne može biti bolje zaključen je šesti seminar predstavnika 12 savjetodavnih službi Vojvodine, koji je od 4. do 7. prosinca održan u Subotici. Ono što je dobro ponovili su već na početku seminara i direktor Poljoprivredne stanice u Novom Sadu *Milenko Bojić* i direktor Poljoprivredne stručne službe »Subotica« *Damir Varga* riječima kako je posljednjih godina, upravo zahvaljujući radu savjetodavnih službi, uočljiv i kvalitativan i kvantitativan napredak u poljoprivrednoj proizvodnji. Kako kažu, rezultati se – s izuzetkom ove, ekstremno loše, godine – ogledaju i u višim prosječnim prinosima, pa i u boljoj kvaliteti plodova do čega je došlo prije svega uvažavanjem preporuka struke u primjeni različitih agrotehničkih mjera, poput uporabe (vrste i količine) umjetnih gnojiva ili sjemenske robe i to nakon obavljenih analiza zemljišta.

Pomoćnik pokrajinskog tajnika za poljoprivredu *Slobodan Teofanov* kaže da poljoprivrednici sve više prepoznaju značaj savjetodavnih službi i stoga im se sve više i obraćaju za savjet ili za pomoć. U prilog toj tvrdnji on navodi činjenicu da su savjetodavne službe u Vojvodini tijekom ove godine imale suradnju s preko 13.500 poljoprivrednika, po različitim osnovima. Ta brojka zacijelo je veća ako se u obzir uzmu Vargine riječi da savjetodavne

službe ne evidentiraju svaki kontakt s poljoprivrednicima. Kako kaže, savjetodavcima je mnogo važnije dati nekome dobar savjet i uputiti ga u proizvodnju nego li stalno pisati o tome s kim su i o čemu razgovarali. To se, međutim, ne kosi s riječima *Teofanova* kako je svima zajednički cilj da se iz godinu u godinu brojka poljoprivrednika koji koriste usluge savjetodavnih službi povećava. Na taj će se način, kaže, ostvariti i namjera da što veći broj stručnjaka bude u kontaktu sa što više neposrednih poljoprivrednih proizvođača.

Ono što su sudionici sebi zadali kao cilj ubuduće tiče se upravo toga. *Teofanov* tako ističe da je 90 uposlenih u 12 poljoprivrednih stručnih službi mala brojka da bi se pokrile stvarne potrebe na terenu. Stoga on kaže da se već od ovog mjeseca počelo s drugačijim sustavom posla savjetodavnih službi i to kroz organiziranje dežurstava po mjesnim zajednicama u prigradskim naseljima. On također navodi važnost edukacije

poljoprivrednika i to u vidu predavanja, tribina, zimskih škola i slično, a zimsko vrijeme, kada nema toliko posla u polju, prava je prilika za to. *Varga* u ovaj dio priče dodaje i konstataciju da je najbolja potvrda teorije da se i sami savjetodavci iskušaju u praksi i to kao proizvođači na oglednim poljima. Osim što je, kaže, to prilika da se pod istim uvjetima opробaju različite sorte ili hibridi sjemena, na taj se način, kroz već postojeće »dane polja«, s rezultatima upoznaju i poljoprivredni proizvođači koji i sami na svojim parcelama slično rade.

Novi vršitelj dužnosti direktora Instituta za ratarstvo i povrtlarstvo u Novom Sadu dr. *Miroslav Malešević*, obraćajući se prisutnima na seminaru, posebno je istaknuo »odvojenost znanosti od proizvodnje«, odnosno stručnjaka od poljoprivrednika. Ipak, njegova se kritika više odnosila na mnoštvo prostora u suradnji između fakulteta i instituta, s jedne, i poljoprivrednih stručnih službi, s druge strane.

Precizirajući o čemu je riječ, *Malešević* je, s primjetnom dozom samokritike, istaknuo kako su se upravo fakulteti i instituti »zatvorili u laboratorije«, nerijetko zanemarujući potrebu suradnje sa svojim kolegama savjetodavcima. To u konačnici, kaže *Malešević*, ima za posljedicu činjenicu da su poljoprivrednici često prepušteni sami sebi u proizvodnji, odnosno da su im spomenuti »laboratoriji« i dalje nedostupni kao što su to desetljećima unazad i bili. Stoga i on, poput *Teofanova* ili *Varge*, kao jedini način da se ostvari zajednički cilj vidi što češće kontakte profesora, agronoma ili zaštitara s poljoprivrednicima. Kako kaže, bez obzira na sve informacije koje su poljoprivrednicima dostupne preko internetskih portala, neposredan kontakt i živi razgovor u kojemu bi dobili savjet iz prve ruke uvijek će donijeti bolje rezultate.

Bolji rezultati u ovom slučaju, po tvrdnji sve trojice sugovornika, bit će samo onda ukoliko kvalitetom i kvantitetom svojih proizvoda naši poljoprivrednici budu konkurentni onima iz okruženja ili, naravno, Europske unije. Znanje je, kaže *Malešević*, prvi korak na tom putu. Drugi je, nije teško pogoditi, u rukama države koja bi poljoprivrednicima trebala stvoriti uvjete da svoju proizvodnju podignu na višu razinu. Sudeći po dosadašnjim iskustvima, to će, ipak, malo teže ići.

Z. R.

GODIŠNJI KONCERT HKUD-A »VLADIMIR NAZOR«

»Al je lipa ova mladost«

(komentar jednog starijeg gledatelja koncerta)

Već po tradiciji je Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo »Vladimir Nazor« obilježilo godišnjim koncertom na kome su se predstavile sekcije »Nazora«. Koncert je održan u subotu, 8. prosinca, u Hrvatskom domu. Bila je to prigoda da se prikaže dio onoga što su uradili članovi društva i čime su se tijekom godine predstavili ne samo u Somboru, već i na brojnim gostovanjima. Snježna vijavica i zavijane ceste nisu spriječile poštovaoce »Nazora« da prisustvuju ovom koncertu.

Koncert kojim je obilježeno 76 godina rada ove hrvatske udruge započeo je efektnim nastupom folklorne sekcije društva koja je izvela splet bunjevačkih plesova. Redali su se zatim nastupi članova literarne sekcije koji su čitali svoje pjesme, članova dramske sekcije koji su prikazali ulomak iz kazališne predstave »Pa to je užas«. Veliki pljesak dobili su najmlađi folklorasi koji su u koreografiji *Kristine Pekanović* izveli splet bunjevač-

kih plesova. Predstavljen je i jubilarni 60. broj »Miroljuba«, novina koje već 15 godina izdaje »Vladimir Nazor«. Kako je i počeo, koncert je i završio nastupom folklorne sekcije, koja je za kraj predstavila plesove iz Posavine u koreografiji Šime Beretića.

»Pozivam vas da ovo društvo još više omasovimo u godini u kojoj ćemo obilježiti 77 godina rada. Veliko bunjevačko-šokačko prelo, gostovanje dramske sekcije u Hercegovcu, pjevačke sekcije na manifestaciji Šokačke grane u Osijeku, sudjelovanje veslača na Maratonu lađa na Neretvi, Dužionica, tradicionalna likovna kolonija, filmska večer, Divojački vašar – samo su dio onoga što smo uradili tijekom prošle godine. Bili smo i dobri domaćini, a dragi gosti bile su nam udruge iz Hrvatske«, kazao je, između ostalog, *Mata Matarić* zahvaljujući se svim članovima društva koji su aktivno sudjelovali u njegovom radu.

Z.Vasiljević

FOTOGRAFIJE AUGUSTINA JURIGE

U povodu obilježavanja obljetnice HKUD-a »Vladimir Nazor« priređena je i izložba fotografija Augustina Jurige »Lice Bačke«. »Ove fotografije prepoznajemo kao nama bliske iz dva razloga. S jedne strane ambijent u kome su one nastale je prostor Bačke, prostor ravnice, paorskih poslova, salaša, karakterističnog načina odijevanja. S druge strane prepoznajemo po tim licima onaj dio ljudi koje svakodnevno susrećemo, koji isijavaju određenim mirom, zadovoljstvom, spokojem. Moramo znati, kada govorimo o licima, da su lica izraz sudbine, i u tom smislu

Mata Matarić, Augustin Juriga i Tomislav Žigmanov

ova izložba govori o tipičnim predožbama ljudi ovih prostora. To su ljudi koje život nije milovao, koji naporno rade na zemlji, to su ljudi koji unatoč velikim naporima isijavaju određenu vrstu zadovoljstva. Pritajenu sreću i zadovoljstvo možete vidjeti na svakom od lica na fotografijama. Fotograf se izdvaja po tome što može izvući taj izraz, taj pogled kada su u pitanju lica, i onda dolazimo do granice kada prelazimo u područje umjetnosti«, kazao je ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata Tomislav Žigmanov, podsjećajući da je Augustin Juriga poznat ne samo u okvirima Vojvodine i Srbije, već i srednje Europe.

Mata Matarić, Janko Veselinović, Stanko Mijić i Nemanja Delić

Suradnja Sombora i Obrovca

Izlaslanstvo Obrovca iz Republike Hrvatske posjetilo je Sombor i Ridicu šestog prosinca, na dan kolonizacije Ridice. Bio je to prvi kontakt dužnosnika Sombora i Obrovca, pa su dogradonačelnik Obrovca *Stanko Mijić* i gradonačelnik Sombora *Nemanja Delić* razgovarali o mogućnostima suradnje ovih dvaju gradova. »Sombor je pogranični grad i zainteresirani smo za suradnju s gradovima iz država s kojima se graničimo, a to su Mađarska i Hrvatska«, kazao je Delić. Da prostora za suradnju ima suglasan je dogradonačelnik Obrovca Mijić. Obrovac je istaknut kao primjer sredine gdje poslije rata međunarodnih incidenata skoro i nije bilo, a na vlasti je koalicija hrvatskih i srpskih stranaka. Razgovorima je bio nazočan i *Mata Matarić* i *Janko Veselinović*, koji su proteklih godina bili sudionici stručnih skupova u Golubiću (obrovačkom) na temu srpsko-hrvatskih odnosa.

Z. V.

PREDSTAVLJANJE MONOGRAFIJE HKUD-A »VLADIMIR NAZOR«

Dokumentirano trajanje Hrvata

Alojzije Firanj, Tomislav Žigmanov, Mata Matarić i Milan Stepanović

Tek nekoliko društava može se podičiti svojom monografijom. Osim »Nazora« monografiju imaju i HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta i HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Berega. Ovakva su djela i više nego potrebna, jer se na ovakav način dokumentira trajanje Hrvata na ovim prostorima, kazao je Tomislav Žigmanov

Predstavljanje Monografije u povodu 75. obljetnice Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« priređena je sedmog prosinca u velikoj dvorani županijskog zdanja. Monografija bilježi rad društva od 1936. godina kada je osnovan »Miroljub«, pa do 2011. godine kada je ova, jedna od najstarijih hrvatskih udruga u Vojvodini, obilježila 75 godina rada.

POVIJESNI PREGLED

»Bogato dokumentirana, ova monografija budi i sjećanja na razna razdoblja naše

bliske i daljnje prošlosti, na česte promjene državnih i društvenih sustava ili proklamiranih vrijednosti, ali i na upornost da se u svim tim vremenima, kroz njegovanje tradicije, duha, jezika i kulture, sačuva identitet ovdašnjeg bunjevačko-šokačkog življa, najprije kroz pjesmu, ples, narodnu nošnju, glumu, pisanu riječ ili sportsko nadmetanje. HKUD »Vladimir Nazor« u Somboru je, kako jasno svjedoči knjiga, punih 75 godina predstavljalo stožer okupljanja ljudi vođenih tom idejom, bilo da je riječ o predvodnicima Društva, bilo o običnim članovima iz

grada ili s okolnih prigradskih salaša«, kazao je na promociji priređivač monografije *Milan Stepanović*. Prema njegovim riječima koncepcija i ideja knjige utemeljene su na želji da se načini jedna mala povijesna sinteza, prot-

kana dokumentarističkim pristupom, koja će čitatelju omogućiti precizan kronološki uvid u nastanak, kao i u društvene i građanske aktivnosti »Miroljuba«, a kasnije »Vladimira Nazora«, kao i u sve segmente kulturnog i

Sačuvali tradiciju utemeljitelja grada

»Kada detaljno pročitate ovu knjigu, možemo zaključiti kako su potomci nekadašnjih graničara, utemeljitelja ovog grada, koji su još 1749. godine izborili za Sombor status slobodnog i kraljevskog grada i tako stvorili preduvjete da stupimo na prag građanskog društva, dva i pol stoljeća kasnije opravdali vizije predaka razvijajući građansku kulturu, prepletenu običajima predaka, njegujući ujedno stoljetne navike tolerancije i međusobnog uvažavanja prema svojim sugrađanima svih nacija i vjeroispovijesti«, kaže Milan Stepanović.

umjetničkog rada Društva. »Pisana iz pera većeg broja autora, a ponajviše profesora *Franje Matarića*, ova knjiga svjedoči o korijenima Društva, njegovim ranim danima, o brojnim kulturnim aktivnostima tijekom prethodnih 75 godina, o načinu upravljanja, sekcijama, manifestacijama i priznanjima. Dokumentarna

Hrvata *Tomislav Žigmanov*, koji je posebice istaknuo značaj trajnog zapisivanja trajanja jednog od najzačajnijih hrvatskih društava. »Kada je u pitanju kulturni prostor Hrvata u Vojvodini, monografije društava nisu česte. Naime tek nekoliko društava može se podičiti svojom monografijom. Ovo je

nastavni programi, kada je u pitanju područje javnosti, određeni sadržaji u programima kulturnih institucija, a vlastite institucije još uvijek razvijamo. S druge strane izloženi smo i objekti smo negativnih kritika, strategija, nijekanja kojima je za cilj da se Hrvati ovdje prikažu kao neka novopridošla skupina, a

Potpورا

»Strateški cilj Republike Hrvatske je očuvanje, jačanje i razvoj hrvatske zajednice, te gospodarski i opći napredak Hrvata u domovini i Hrvata u drugim zemljama. Zbog toga će se osobito raditi na zaštiti interesa i prava Hrvata izvan Hrvatske i jačanju njihovih zajednica. Prvi puta će Hrvati izvan Hrvatske kroz svoje predstavnike u Savjetu Vlade Republike Hrvatske moći kreirati politiku, aktivnosti i programe u odnosu prema njima samima. Savjet će činiti najugledniji predstavnici hrvatske zajednice širom svijeta, te predstavnici državnih tijela, institucija civilnog društva, Katoličke crkve«, kazao je na promociji monografije Ivan Zeba, viši stručni suradnik Ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

U velikoj dvorani županijskog zdanja

vrijednost ovakvog štiva od nemjerljivog je značaja za samu udrugu i njene sadašnje članove, ali i za grad Sombor, koji ovom knjigom dobiva još jedan dragocjen kamačak u mozaiku svoje kulturne prošlosti. Knjiga ujedno predstavlja i nastavak prethodne monografije Društva, objavljene o 50-godišnjici njegova rada 1986. godine, mogli bismo reći njenu novu i slobodniju verziju, lišenu bilo kakve prateće ideologije ili dnevno-političkih uvjetovanja«, riječi su priređivača Stepanovića.

PROSTOR SJEĆANJA

O značaju monografije govorio je i ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih

treća, ili četvrta, ukoliko u obzir uzmemo i 'Nazorovu' monografiju uz 1986. godine. Osim 'Nazora' monografiju imaju i HKPD 'Matija Gubec' iz Tavankuta i HKPD 'Silvije Strahimir Kranjčević' iz Berega. Ovakva su djela i više nego potrebna jer se na ovakav način dokumentira trajanje Hrvata na ovim prostorima, značajna su jer se na takav način svjedoči o vlastitim naporima na očuvanju kulture u vremenima koja ne moraju uvijek biti naklonjena, što smo mi Hrvati na ovim prostorima iskušavali. Tim prije su ovakvi uraci od značaja, jer je prostor sjećanja, kada su u pitanju ovdašnji Hrvati, nerazvijen. I dalje smo raritetni sadržaj kada su u pitanju prosvjetni

ova monografija upravo svjedoči da je integracija hrvatskih subetničkih skupina u hrvatsku naciju dulja od 1945. godine i da Hrvati na ovim prostorima nisu relikv odluke Komunističke partije. U tom kontekstu je više nego znakovit način na koji je nastao KD 'Miroljub', a o čemu uvjerljivu i poučnu priču nalazite u ovoj monografiji«, kazao je Žigmanov. Predsjednik »Vladimira Nazora« *Mata Matarić* zahvalio je svima koji su pomogli da se tiska monografija. »Zahvalu upućujemo Hrvatskom nacionalnom vijeću, slikaru *Savi Stojkovu*, Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata, priređivaču Milanu Stepanoviću, uredniku monografije *Alojziju Firanju* i drugim suradnici-

ma na prikupljanju arhivske građe i pisanju članaka. Bio bi profesor Matarić ponosan i na ovu generaciju 'Nazorovaca' koja nastavlja svijetlu tradiciju očuvanja kulture i jezika Hrvata u Somboru pod okriljem našeg Hrvatskog doma. Hvala i vama čitateljima, koji ćete se kroz ovu monografiju upoznati s jednom od najstarijih hrvatskih udruga u Vojvodini i Srbiji«, kazao je Matarić.

Riječi čestitke i potpore izdavačima monografije uputio je i generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici *Dragan Đurić*.

Zlata Vasiljević

UZ 45. OBLJETNICU SMRTI DR. JOSIPA ANDRIĆA (1894.-1967.)

Vrstan novinar i urednik

Novi naraštaj ne smije ostati ravnodušan nad svijetlim brazdama koje je dr. Andrić ostavio za sobom kao putokaz za mnoga područja djelatnosti

Josip Andrić

Ove se godine, 7. prosinca, navršava 45 godina od smrti dr. Josipa Andrića, novinara, književnika i glazbenika. A ipak, taj hrvatski velikan, jedan od najboljih i najplodnijih negdašnjih kulturnih stvaratelja, umro je osamljen, prešućen, čak i prezren od pojedinaca, a njegova je smrt jedva i zabilježena u hrvatskome katoličkom tisku. Bilo je u tom tisku prešućeno i visoko papinsko odličje što ga je dr. Josip Andrić dobio 1964. od pape Pavla VI.

ANDRIĆ – NOVINAR I UREDNIK

Ovom prigodom nemamo namjeru baviti se uzrocima toga nemara, tom šutnjom i prijezirom, jer se to u zadnje vrijeme, pogotovo u Vojvodini, nadoknađuje i prevladava istraživanjem i predstavljanjem svestranog opusa Josipa Andrića, upravo onako kako je to on sam i nagovijestio prije smrti. Pokušat ćemo u ovom napisu osvijetliti samo jedan aspekt njegova plodnog rada, a to je njegov rad kao novinara i urednika. O toj svojoj ljubavi u članku »Moja autobiografija« Andrić je među ostalim napisao:

»Usporedo s ljubavlju za glazbom pokazivao sam i veliko zanimanje za književ-

nost. Mnogo sam čitao, a već kao drugoškolic počevo sam i pisati, dapače sam pokrenuo i svoj vlastiti list 'Veteran' i afirmirao se tako već g. 1907. kao urednik. ...Kad je Đuka Kuntarić pokrenuo g. 1908. đački list Slavonac, uzeo je i mene, malog četvrtoškolca, za suradnika...«

»Kao sveučilištarac počeo sam objelodanjivati u novinama i časopisima svoje novele »Srijemske elegije« pod pseudonimom Pišta (taj su mi nadimak dale kolege u gimnaziji). Te sam novele sabrao i izdao u posebnoj knjizi g. 1938. prigodom 25. godišnjice svoga književnog rada. Za vrijeme sveučilišnih nauka bio sam urednik časopisa 'Luč'.«

UREDIO I IZDAO OKO 500 KNJIGA

Andrić je surađivao u novoosnovanim zagrebačkim »Seljačkim novinama«, kojima je jedno vrijeme bio i urednikom. Usporedo s tim radio je i kao glazbeni kritičar, a 1920. uređivao je i tjednik »Pučka politika« u Vinkovcima. Za urednika Hrvatskog književnog društva sv. Jeronima izabran je 12. veljače 1921. te je na tom mjestu ostao preko 33 godine. Proveo je temeljite reforme i modernizaciju te ustanove i

njenih književnih izdanja. U to je vrijeme uređio i izdao oko 500 knjiga. Osnovao je i uređivao 16 godina tjednik »Obitelj«, a uz to još nekoliko drugih listova. Uredio je te predgovorom, pogovorom i bilješkama popratio izdanje »Florentinskih elegija« Franje Cirakija (1954.), objavljeno na spomen 40. obljetnice požeških maturanata iz g. 1913. Pred Drugi svjetski rat izabran je i u uredništvo časopisa »Sv. Cecilija«.

Dr. Josip Andrić bio je jedan od prvih modernih katoličkih novinara, koji je shvatio bez nekih osobitih uzora, da stil novinarstva nije stil propovjedništva te da je novinar dužan pisati jasno, sažeto i jezgrovito, dajući čitatelju podatke o događajima, a ne svoje osobne osjećaje nad događajima i subjektivne dojmove. On je vrlo brzo shvatio potrebu prilagodbe, prije svega katoličkog tiska, pojedinim slojevima čitateljstva: razvio je jeronimsku »Danicu« za običan puk, započeo je »Malu mladost« za djecu, stvorio je jeronimsku »Obitelj«, jedan od najboljih onodobnih tjednika za obitelj.

POŠTOVANJE ČITATELJA

Kao urednik »Obitelji«, dosad nenadmašnog novinarsko-uredničkog djela u svo-

joj vrsti, osobito je pazio da se čitatelja poštuje, tako da čitatelj može doista razumjeti što čita i duhovno se okoristi pročitanim. Pritom nikad nije bio dosadan ili zamoran i nikad nije opterećivao čitatelja odviše teškim raspravama nedostupnim razumijevanju osoba prosječne naobrazbe.

Andrić je imao rijedak dar odgajanja književnog ukusa čitateljstva, a romani i novele što ih je objavljivao u »Obitelji« bili su književno vrijedna djela. Roman »Proljeće« spisateljice Sigríd Undset, dobitnice Nobelove nagrade za književnost, izlazio je u »Obitelji« u nastavcima, a znao je dr. Andrić donositi u »Obitelji« i bisere manje poznatih pisaca koje s užitkom može čitati i školsko dijete i odrasli čovjek.

Osobita vrijednost »Obitelji« bili su putopisi Josipa Andrića. U njima se on pokazao kao jedan od najboljih hrvatskih putopisaca. Putopis iz Irske dosad je najbolje što o toj zemlji imamo na hrvatskom jeziku: djelo vrhunskog novinarstva, sjajna i ni s čim usporediva reportaža.

Dr. Josip Andrić bio je i urednik Knjižnice dobrih romana, pri čemu se također

očitovao njegov dar za odgoj književnog ukusa čitatelja. Sve je u toj Knjižnici bilo lijepo i zanimljivo da se čitalo iznova i po više puta. Mnoge od tih knjiga još se mogu naći u privatnim zbirkama i pojedinim šokačkim kućama u Plavni i okolnim mjestima.

Volio je dr. Andrić male narode: Irce, Slovake, Lužičke Srbe, te svoju zavičajnu Bačku. Svojim Bunjevcima i Šokcima koje je on prvi nazvao bačkim Hrvatima, posvetio je i dva značajna glazbena djela: operu »Dužijanica« i operetu »Na vrbi svirala«. Bio je čovjek milosrđa za male narode i za male ljude. »Cijelo njegovo životno djelo – novinarsko, uredničko, književničko, skladateljsko«, kako je to rekla prvakinja hrvatskog katoličkog novinarstva *Smiljana Rendić* (Split, 1926. – Rijeka, 1994.), »zapravo je djelo milosrđa«. Zato novi naraštaj ne smije ostati ravnodušan nad svijetlim brazdamama koje je dr. Andrić ostavio

za sobom kao putokaz za mnoga područja djelatnosti, među kojima je na istaknutom mjestu njegov vrsni novinarski i urednički rad.

SUSRETI S ANDRIĆEM

U pripovijesti pod nazivom »Trenutni snimci«, hrvatska književnica *Mara Švel-Gamiršek* u impresivnom stilu opisala je svoje susrete s Andrićem:

»Bilo je proljetno predvečerje. Palmotićeve ulica (Tako je olovno sivali). Unišla sam u jezuitsku baziliku. Bila je rasvijetljena. Miris tamjana. Prebiranje orgulja. 'Volim hlad Doma Tvoga, Gospodine!'. Večernja misa. Agnus Dei. Ljudi su pristupali i vraćali se od stola Gospodnjeg.

Doktor Andrić se vraćao s pričesti. Pognute sijede glave, sitna koraka, ruku sklopljenih na prsima (kao dječak, koji se

vraća s prve pričesti). A izraz lica? Shvatila sam: to je izraz onoga, koji je osjetio – koliko to samo može ljudska duša – sjedinjenje s Kristom«, zapisala je Mara Švel-Gamiršek, a potom je nastavila: »Od te večeri prošlo je nešto više od godinu dana. Naišla sam u Društvo sv. Ćirila i Metoda. Netko od suradni-

ka 'Godišnjaka' trebao je doktora Andrića... 'Bolestan je, ali se ne da!...Uređuje Godišnjak u krevetu...'

Tada sam ga telefonski nazvala:

Čujem da ste bolesni i marljivi. Voljela bih Vas vidjeti. Mogu li doći k Vama?

Učinilo mi se da mi odgovara s radosnim prizvukom:

Dodite! Samo mi se prije najavite. Znaate kako je, dolaze mi..., a ja bih volio s Vama rasplesti širok razgovor. Onako, pravo šokački...

Najavit ću se i želim Vam da što prije ozdravite!

Neminovni poslovi su me spriječili, a onda sam se razboljela. Odnijeli su me u bolnicu. Tako se nisam javila doktoru Andriću, a nisam ni vjerovala da je neizlječivo bolestan. Nisam se s njime više sastala. Umro je.«

Zvonimir Pelajić

NOVA KNJIGA: ANTE JAKŠIĆ, »SONETI«, DHK, ZAGREB, 2012.

Doprinos obljetnici pjesnikova rođenja

Unakladi Društva hrvatskih književnika, kao 133. knjiga Male knjižnice, nedavno je objavljena knjiga »Soneti« Ante Jakšića, koju je uredio književnik i urednik *Milovan Miković* iz Subotice. Od početka pedesetih do 1985. godine Ante Jakšić je objelodanio preko sto pedeset soneta. Većina ih je sabrana u ovom izboru tiskanom u povodu stote obljetnice njegova rođenja.

»Ovaj izbor nastao je u pokušaju traženja jednog

drugačijeg viđenja pjesništva Ante Jakšića, ili preciznije pred upitom: funkcionira li njegovo pjesništvo kao dio hrvatskog pjesništva, ili ono i nadalje treba biti razmatrano kao pjesništvo jednog hrvatskog područja, u jednom povijesnom razdoblju. Drugim riječima, je li ono održivo mimo obazrivo postavljenih ograda o Jakšićevoj regionalnoj utemeljenosti i pripadnosti bačko-hrvatskom pjesništvu,

kaže urednik knjige *Milovan Miković*.

Ante Jakšić (Bereg, 1912. - Zagreb, 1987.) bio je bački hrvatski književnik, pjesnik, pripovjedač, novelist i romanopisac. Po obrazovanju profesor hrvatskog jezika i književnosti, Jakšić se smatra jednim je od najvećih kršćanskih pjesnika u sveukupnoj hrvatskoj književnosti. Podsjetimo, stotu obljetnicu njegova rođenja obilježila je ovdašnja hrvatska zajednica u okviru ovogodišnjeg projekta »Godina hrvatskih velikana u Vojvodini«.

H. R.

NE PROPUSTITE

www.svastara.rs

VOJVODANSKA
Svaštara

Uspjeh klape Kaše na festivalu »Omladina«

SUBOTICA – Dubrovačka klapa Kaše osvojila je na subotičkom festivalu »Omladina 2012.« specijalnu nagradu za najoriginalniju skladbu s pjesmom »Moja jedina« autora *Vicka Dragojevića*.

Prvo izdanje obnovljenog subotičkog festivala »Omladina«, koje je imalo natjecateljski karakter, održano je protekloga vikenda pod nazivom »Različitost koja spaja«, a sudjelovalo je 25 skladbi iz Srbije, Makedonije, BiH, Slovenije, Crne Gore, Mađarske, Bugarske i Hrvatske.

Jedan od članova žirija na ovogodišnjem festivalu bio je hrvatski glazbenik i skladatelj *Olja Dešić*.

Novosadski SNP gostovao u Zagrebu

ZAGREB – Srpsko narodno pozorište (SNP) iz Novog Sada gostovalo je od 9. do 12. prosinca u četiri zagrebačka teatra, u kojima je izvelo svoje četiri zapažene predstave. Bila je to jedinstvena prilika da se Drama, Opera i Balet SNP-a predstave svojim izuzetnim ostvarenjima publici u Hrvatskoj i tako uzvrate gostovanja zagrebačkih kazališta u Novom Sadu, kažu u SNP-u.

»Mladost pleše« u Maloj Bosni

MALA BOSNA – HUK »Lajčo Budanović« organizira jubilarnu desetu po redu folklornu manifestaciju »Mladost pleše«, koja će biti održana u subotu, 15. prosinca, u mjesnom Domu kulture. Osim domaćina, sudjelovat će i folklorne skupine HKC-a »Bunjevačko kolo«, HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta i HKUD-a »Đurđin« iz Đurđina. Početak je u 19 sati.

Božićni koncert folkloraca »Bunjevačkog kola«

SUBOTICA – Božićni koncert folklornih skupina HKC-a »Bunjevačko kolo« bit će održan u nedjelju 16. prosinca, u Velikoj dvorani Centra. Početak je u 19,30 sati a cijena ulaznice je 200 dinara.

Znanstveni kolokvij o desetogodišnjici rada HNV-a

SUBOTICA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata organizira znanstveni kolokvij »Od stigme do priznavanja – 10 godina izgradnje manjinske infrastrukture Hrvata u Srbiji«, koji će se održati u povodu praznika hrvatske zajednice – Dana izbora prvoga saziva HNV-a, u utorak, 18. prosinca, s početkom u 11 sati u prostorijama ZKVH-a (Harambašićeva 14).

Uvodničarka je mr. sc. *Snežana Ilić*, doktorandica Fakulteta političkih znanosti u Beogradu. U izlaganju će se predstaviti politička, normativna i činjenična ravan složenoga problema uvođenja hrvatske kulturne autonomije u prostor državnog multikulturalizma Republike Srbije.

Božićni koncert u Vajskoj

VAJSKA – U povodu božićnih blagdana i druge obljetnice Zore, u četvrtak, 20. prosinca, u župnoj crkvi sv. Jurja u Vajskoj s početkom u 19,30 HKPU »Zora« i MO DSHV-a Vajska priređuju Božićni koncert. U programu sudjeluju »Kraljice Bodroga« iz Monoštora, »Muzika Viva« iz Lemeša, HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Berega, te pjesnik iz Bođana *Josip Dumendžić Meštar* i domaća pjevačka skupina Zore.

Prije početka koncerta, u 18 sati, očekuje se dolazak Betlehemskog svjetla u Plavnu.

Z. P.

Veliko prelo HKC-a »Bunjevačko kolo«

SUBOTICA – Članovi Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« kojima je stalo da Centar živi i radi i pod stečajem, organiziraju tradicionalno Veliko prelo Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo«. Prelo će se održati u svečanoj dvorani centra 19. siječnja 2013. godine od 19,30 sati, navodi se u najavi koju potpisuje *Lazar Cvijin*, predsjednik Organizacijskog odbora Velikog prela 2013.

Ovim putem organizatori raspisuju natječaj za najljepšu »Preljsku pismu« Velikog prela 2013. kao i natječaj za najljepšu prelju.

Prijave prima restoran »Dukat«, Preradovićeve 4, 24000 Subotica, tel. 024 555 738. Ondje se mogu rezervirati i ulaznice po cijeni od 2000 dinara. Na prelu će svirati Tamburaški ansambl »Hajo« i sastav »Da capo« iz Požege (R. Hrvatska).

IN MEMORIAM

Đuro Rajković

(1937.-2012.)

Ponosni smo na vrsnog glazbenika, glazbenog pedagoga i poznavatelja hrvatske glazbene baštine u Vojvodini i tužni zbog njegova odlaska. Bila je čast poznavati gospodina Đuru Rajkovića i surađivati s njim na polju hrvatske kulture.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

ZIDNI KALENDAR ZA 2013. GODINU U PRODUKCIJI HRVATSKIH INSTITUCIJA

Podsjetnik na naše velikane

Dругu godinu zaredom, u zajedničkoj produkciji NIU »Hrvatska riječ« i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, a uz potporu Hrvatskoga nacionalnog vijeća, tiskan je zidni kalendar s fotografijama i biografijama istaknutih Hrvata u Vojvodini. Ovaj atraktivni i likovno prepoznatljiv kalendar, djelo je *Darka Vukovića* iz Petrovaradina, a sadrži kratke biografije i fotografije 12 glasovitih Hrvat(ic)a iz Vojvodine.

Tako su ove godine na kalendaru zastupljeni liječnik i kolekcionar *Vinko Perčić* (Hrvatski Majur, 1911. – Subotica, 1989.), franjevac i povjesničar *Beato Bukinac* (Bač, 1912. – Karlovac, 1945.), kiparica *Ana Bešlić* (Bajmok, 1912. – Beograd, 2008.), svećenik, književnik i bibliograf *Ivan Kujundžić* (Subotica, 1912. – Subotica, 1969.), književnik, zapisivač

i obrađivač hrvatske usmene književnosti iz Vojvodine i susjednih država *Balint Vujkov* (Subotica, 1912. – Subotica, 1987.), književnik *Ante Jakšić* (Bereg, 1912. – Zagreb, 1987.), književnik i svećenik *Josip (Joza) Pašić* (Monoštor, 1913. – Zagreb, 2010.), politički i kulturni djelatnik, pripovjedač i publicist *Živko (Živan) Bertić* (Kukujevac, 1875. – Zemun, 1938.), učitelj i glazbenik *Franjo Štefanović* (Petrovaradin, 1879. – Petrovaradin, 1924.),

književnik i svećenik *Aleksa Kokić* (Subotica, 1913. – Cetinje, 1940.), skladatelj i svećenik *Albe Vidaković* (Subotica, 1914. – Zagreb, 1964.) te političar i kulturni djelatnik *Mišo Brajac* (Starčevo kod Pančeva, 1900. – Starčevo, 1990.).

Neki su od njih rođeni početkom XX. stoljeća, a svojim su djelima ostavili, uz gdje kad ne male žrtve, neizbrisive tragove u povijesti kako samih vojvođanskih Hrvata tako i država u koji-

ma su živjeli, prije svega Srbije i Hrvatske. Kako uloga pojedinih osoba u domicilnoj zemlji, ali i u matičnoj domovini nije bila prepoznata ili je svjesno prešućivana, kalendar za 2013. hrvatskih institucija u Vojvodini ispravlja propuste i obilježava obljetnice rođenja istaknutih Hrvata u Vojvodini, kao priloga uspostavi i njegovanju kulture sjećanja među nama.

Uposlenici i vanjski suradnici Zavoda (*Mario Bara* i *Ivana Penava*), uvrstili su u kalendar šestero pripadnika bunjevačkih Hrvata, troje šokačkih i dvoje srijemskih i jednog Hrvata iz Banata, a njihov je doprinos vidljiv u kulturi, društvenom i političkom životu.

U kalendaru su označeni svi blagdani i praznici koji se slave i obilježavaju u Srbiji i Hrvatskoj, kao i praznici hrvatske zajednice u Srbiji.

(www.zkvh.org.rs)

MEĐUNARODNI ZNANSTVENO-FILOZOFSKI SKUP U SUBOTICI

Misaona popudbina Tome Vereša

Subotička biskupija, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Otvoreno sveučilište organiziraju u Subotici, rodnom gradu *Tome Vereša*, u povodu 10 godina od njegove smrti, međunarodni znanstveno-filozofski skup pod nazivom »Misaona popudbina Tome Vereša«. Skup će biti otvoren večeras (petak, 14. prosinca), programom u 17 sati u svečanoj dvorani Augustinianuma (Trg svete Terezije 3), u okviru kojeg će biti predstavljeno drugo, prošireno izdanje knji-

ge *Tome Akvinskog* »Izabrano djelo« (Nakladni zavod Globus, Zagreb 2005.), za koju je sačinio izbor, preveo Akvinčeve tekstove i bilješkama popratio *Tome Vereš*. O knjizi će govoriti *Tomislav Pušek*, urednik Nakladnog zavoda Globusa, priređivač dr. sc. *Anto Gavrić*, OP, i *Marjan Ostrogonac* iz Žednika.

Sutradan, u subotu, 15. prosinca, na Otvorenom sveučilištu s početkom u 9 sati skup će biti nastavljen izlaganjem radnji na filozofsko-znan-

stvenom skupu o temeljnim sastavnicama Verešova bitno raznovrsnoga djela. Skup je interdisciplinaran, a pozivu na sudjelovanje su se odazvali glasoviti filozofi, teolozi, sociolozi, politolozi i povjesničari zavičajne povijesti Bačke iz Beograda, Zagreba, Novoga Sada, Đakova, Subotice, kao što su dr. sc. *Hrvoje Lasić*, OP, dr. sc. *Anto Gavrić*, OP, dr. sc. *Stjepan Radić*, dr. sc. *Dragoljub Đorđević*, dr. sc. *Alpar Losoncz*, dr. sc. *Dragan Prole*, dr. sc. *Jasna Šakota*

Mimica, dr. sc. *Slaven Bačić*, prof. *Stevan Mačković* i dr.

U nedjelju, trećeg dana, u 9 sati sudionici skupa će posjetiti grob *Tome Vereša*, a u 10 sati u katedralnoj crkvi Svete Terezije Avilske bit će služena sveta misa.

H. R.

SASTANAK UDRUGA KULTURE U HNV-U

Veća spremnost za zajedničke nastupe

Za kalendar manifestacija u 2013. godini udruge su prijavile ukupno 133 manifestacije, od kojih 50 glavnih * Zajedničko obilježavanje obljetnica velikana nastavlja se i u idućoj godini

Kalendar manifestacija i nastavak obilježavanja obljetnica hrvatskih velikana u sljedećoj godini bile su teme redovitog polugodišnjeg sastanka udruga kulture, koji je održan u subotu, 8. prosinca, u sjedištu Hrvatskog nacionalnog vijeća u Subotici, u suorganizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Zbog loših vremenskih prilika, sastanku su nazočili predstavnici petnaest udruga kulture.

Nazočnima se na početku susreta obratio generalni konzul Republike Hrvatske

KALENDAR MANIFESTACIJA

Za kalendar manifestacija u 2013. godini udruge su prijavile ukupno 133 manifestacije, od kojih 50 glavnih. Menadžerica kulturnih aktivnosti u ZKVH-u Katarina Čeliković ocjenjuje kako je tijekom izrade kalendara vladala pozitivna i kooperativna atmosfera, u smislu da su neke udruge dogovarale datume održavanja njihovih manifestacija prije nego li su ih prijavili.

»Dobro je da se udruge povezuju kako bi međusob-

Lukendić naglasio je kako će HNV i ZKVH nastaviti poticati zajedničke nastupe udruga kulture, kako bi određena manifestacija dobila veći značaj, te bila podignuta razina njezine kvalitete, a time i posjećenost te medijska atraktivnost.

OBLJETNICE U 2013.

Projekt obilježavanja značajnih obljetnica hrvatskih kulturnih velikana bit će nastavljen i iduće godine. Među ostalim, u planu je obilježavanje 100-ih obljetnica rođenja dvaju

znati vlastitu prošlost, te ne može graditi niti vlastitu budućnost«, kaže Katarina Čeliković. »Veoma je važno da i hrvatski narod, ali u suživotu s drugim narodima, svoje velikane ponovno vrati u život. Ne samo da ih se sjetimo nego i stručno obradimo njihov život i kritički sagledavamo njihova djela, a samim time trebamo raditi i na objavljivanju njihove ostavštine.«

Ona ističe značaj toga što su udruge pokazale spremnost zajedničkog nastupa glede obilježavanja obljetnica

Sastanku su nazočili predstavnici petnaest udruga kulture

u Subotici Dragan Đurić, koji je naglasio kako očekuje nastavak dobre suradnje s udrugama i hrvatskim institucijama na očuvanju kulturnog identiteta Hrvata u Vojvodini. Ravnatelj ZKVH-a Tomislav Žigmanov naglasio je kako ovakvi sastanci osiguravaju cjelovitije sagledavanje kulturnog prostora Hrvata u Vojvodini, te potiču udruge na aktivnosti od većeg značaja.

no djelovale i imale neku zajedničku manifestaciju koju skupa organiziraju. U tom smislu mogu najaviti kako ćemo uskoro imati jedan poseban susret s predstavnicima srijemskih udruga koje su izrazile želju za godišnjim zajedničkim nastupom kakvoga imaju udruge iz Podunavlja na primjeru 'Susreta Šokadije', kaže Katarina Čeliković.

Predsjednik Izvršnog odbora HNV-a Darko Sarić

književnika i svećenika Alekse Kokića iz Subotice i Josipa (Joze) Pašića iz Monoštora, a zajednica će se prigodnim programima sjetiti i kulturnog djelatnika, pripovjedača i publicista Živka (Živana) Bertića (Kukujevci, 1875. – Zemun, 1938.), te učitelja i glazbenika Franje Štefanovića (Petrovaradin, 1879. – Petrovaradin, 1924.).

»Narod koji se ne sjeća vlastitih velikana, ne može

naših kulturnih velikana. »To je nastavak pozitivne prakse iz ove godine, koja je dobro utjecala na ljude na terenu. Zajednički nastup više udruga, na više mjesta, prenosi se i na iduću godinu. Postoji spremnost ljudi da se ponovno sastanemo i da u manjim timovima počnemo raditi na planiranju proslava obljetnica u 2013. godini«, navodi Katarina Čeliković.

D. B. P.

IZLOŽBA BOŽIČNJAKA I PRIGODNIH BOŽIČNIH RUKOTVORINA U SUBOTICI

Uvertira u blagdansko ozračje

Ovogodišnja izložba dosad najveća po broju sudionika * Predstavljen i kalendar »Subotička Danica« za 2013. godinu

Uoči velikog kršćanskog blagdana Božića Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta i Hrvatska čitaonica iz Subotice organizirali su izložbu »božićnjaka« i radova članova Likovno-slamarskog odjela tavankutske udruge, koja je otvorena prošloga petka, 7. prosinca, u vestibulu subotičke Gradske kuće.

Katarina Čeliković iz Hrvatske čitaonice podsjetila je kako je izrada kolača »božićnjaka« dio tradicije bunjevačkih Hrvata, te dodala da je ovogodišnja izložba dosad najveća po broju sudionika.

»Na ovogodišnjoj izložbi sudjeluju žene iz Tavankuta,

Subotice, Male Bosne, Sombora, a pridružile su nam se i žene iz Udruge umirovljenika, kao i čak desetak djece. Njih 35-ero napravilo je 50

božićnjaka koji se mogu vidjeti na izložbi. Ove smo godine odlučili nastaviti i s praksom da se u župi sv. Roka organiziraju radionice za djecu i mlade, kojima žene prenose svoje znanje i iskustvo u izradi božićnjaka«, rekla je Katarina Čeliković.

DIO KULTURNOG NASLIJEĐA

Voditeljica Likovno-slamarskog odjela HKPD-a »Matija Gubec« Jozefina Skenderović zahvalila se svima koji su došli, izrazivši nadu da će se neka od rukotvorina tijekom blagdana naći kao dar pod nečijim borom.

O »božićnjacima« je govorila i etnologinja Judit Raffai naglasivši značaj ovakvih kolača u kulturnom naslijeđu bunjevačkih Hrvata.

»Bački Hrvati-Bunjevci ovom izložbom i kroz radionicu naglašavaju božićnjak kao dio svog kulturnog naslijeđa. Božićni kolači nam, među ostalim, govore i o tomu što oni koji ih izrađuju misle o Božiću, kako zamišljaju Betlehem, jaslce i samu božićnu priču, te što znaju o tradiciji izrade božićnjaka. Smatram da bi bilo važno iduće godine na ovoj izložbi pokraj svakog kolača staviti i narativni prilog, odnosno kazivanje o tomu tko je kako naučio izrađivati božićnjak i na koji način to danas čini«, kazala je Judit Raffai uz napomenu, kako bi bački Hrvati božićnjak trebali

staviti na popis nematerijalnog kulturnog naslijeđa.

»DANICA« ZA 2013. GODINU

Ovom je prigodom predstavljena i »Subotička Danica« za 2013. godinu, o kojoj je govorio njezin glavni i odgovorni urednik msgr. *Stjepan Beretić*, navevši kako će u ovom godišnjaku čitatelj pronaći mnoštvo sadržaja koji će ga učiniti punim dragosti i dobrih planova.

»U 'Danici' za 2013. godinu mladi župnik iz Male Bosne

Katarina Čeliković, Judit Raffai i Stjepan Beretić

poziva da svirkom slavimo Boga, župnik župe sv. Roka u Subotici mr. *Andrija Anišić* govori o vjeri, a karmelićanin *Mato Miloš* piše o tomu da

je od svijeta jača samo naša vjera. Tko voli narodne običaje, doznat će puno toga o Plavni i somborskom prelu, kako Sončani slave korizmu,

a tu je i tekst o tome kako su stari hodočastili na Jud. Također možete pročitati i što su sve mladi poduzeli ove godine kako bi porasli u vjeri«, naveo je msgr. Beretić.

U okviru otvorenja izložbe nastupila su djeca iz vrtića »Marija Petković«, koja su pjevala božićne pjesme, kao i nagrađivane recitatorice Hrvatske čitaonice – *Claudia* i *Donna Karan*.

Božićna izložba u vestibulu Gradske kuće u Subotici može se pogledati još danas i sutra, od 10 do 20 sati.

D. B. P.

MARIJA VUKOV IZ SUBOTICE BAVI SE IZRADOM BOŽIĆNJAKA PREKO 25 GODINA

Dobar »božićnjak« iziskuje volju i trud

Tradiciju prenosi na mlađe naraštaje: Marija Vukov

Umirovljenica iz Subotice *Marija Vukov* dobro poznaje posao izrade božićnjaka, što joj omogućuje iskustvo dulje od četvrt stoljeća. To njezino znanje i vještina prepoznati su te nekoliko godina unatrag uoči blagdana vodi radionicu za izradu božićnjaka. Takva je radionica ove godine održana u župi sv. Roka.

»Božićnjake pravim već više od 25 godina. Počela sam prvim s jednim, poslije se taj

broj povećavao, a jedne godine dostigao i petnaest komada. Uglavnom te kolače podijelim obiteljima s puno djece, ali i prijateljima ili rodbini«, kaže naša sugovornica.

Marija Vukov objašnjava kako je božićnjak božićni kolač na kojem se nalazi »Betlehem«, odnosno prikaz scene Isusova rođenja. »Ljudi koji su nekada živjeli na salašima, zbog snježne neprohodnosti, nisu mogli ići na mise polnoćke, pa su napra-

vilili kolač božićnjak i na njega stavljali figurice napravljene od tijesta: Isusa, svetu Mariju i svetog Josipa, ali i pastire, ovce, te pojedine druge životinje koje su imali na svojem imanju. Na taj način su nastojali slaviti Gospodina, odnosno Isusa Krista koji će se roditi te noći«, priča Marija Vukov dodajući, kako su kombinacije sastojaka za pravljenje figurica različite: neki koriste brašno, vodu i sol, a neki brašno i jaja.

Ljubav prema izradi božićnjaka Marija Vukov je naslijedila od svoje majke. »Dok sam bila mala majka me je

rano budila na badnje jutro da s njom pravim figurice za kolač. Isprva sam sumnjala da ja to mogu uraditi, ali kad mi je majka otkrila neke tajne, ispostavilo se da je moguće, samo je potrebna dobra volja«.

Na pitanje – koje su tajne za izradu dobrog božićnjaka Marija Vukov kaže: »Nije to lak posao, treba puno truda. Najviše volim to raditi noću, kada se koncentracija i inspiracija udruže zajedno. Najteže je napraviti ljudske figure, ostalo je lakše«.

D. B. P.

Hodočašće župljana iz Sota

Obilježavajući 270 godina od osnutka župe u Sotu, a na inicijativu župnika vlč. *Zdravka Čabrajca*, a povodom Godine vjere, 40 župljana iz Sota, Erdevika, Bingule, Ljube i Šida hodočastili su proteklog vikenda na relaciji Đakovo-Osijek-Vukovar. Ovo je ujedno bila, kako je istaknuo vlč. Čabrajac, svojevrsna duhovna obnova pred advent i tom su prilikom u Đakovu imali osobni susret s nadbiskupom mitropolitom *Marinom Srakićem*, koji im je pokazao svoju rezidenciju i katedralu. Poslije toga uslijedio je obilazak bogoslovnog sjemeništa, nakon čega su župljani krenuli u Osijek gdje su obišli najstariju župnu crkvu, sv. Mihaila u tvrđi, koju je župljanim pokazao i predložio najbitnije sadržaje vlč. Vidaković, te konkatedralu u Osijeku. Posljednja destinacija bio je Vukovar, gdje su hodočasnici posjetili spomen groblje i crkvu sv. Filipa Jakova. U toj je crkvi fra *Ivica Jagodić* omogućio gledanje desetominutnog filma o Vukovaru za vrijeme rata i sada, kao i kratko druženje i obilazak same crkve. Kako je izjavio vlč. Čabrajac, ovo je bila prigoda da se ne razvodni povezanost s Đakovačko-osiječkom nadbiskupijom i da se omogući mlađim vjernicima upoznavanje i iskustvo sveobuhvatnog značenja hodočašća.

S. D.

Božićni koncert u Lemešu

U nedjelju, 16. prosinca, u lemeškom Domu kulture bit će održan tradicionalni koncert mjesnog HBKUD-a »Lemeš«. Koncert se održava na Materice i dar je vjernoj publici za božićne blagdane. Nastupit će pjevački, recitatorski i folklorni odjel domaćina, djevojački zbor »Musica viva« i *Aleksandra Pletikosić* iz Lemeša, kao i HKPD »S. S. Kranjčević« iz Berega. Božićne kolače izlagat će žene iz sela i gošće iz HKUD-a »Vladimir Nazor« iz Sombora. Program počinje izložbom božićnjaka u 18 sati, a koncert je zakazan za 19 sati.

Božićna svečanost u Monoštoru

U Monoštoru će u nedjelju, 16. prosinca, u Domu kulture biti organizirana svečanost pod nazivom »U susret Božiću«. Program počinje u 17 sati otvorenjem Božićnog sajma na kojemu će biti izloženi ukrasi, rukotvorine, medenijaci i božićni kolačići. U 18 sati počinje program kojega su pripremila djeca iz KUDH-a »Bodrog«, s gostima iz okolnih mjesta. Bit će odigrana tri igrokaza, recitirat će se i pjevati božićne pjesme. Organizatori najavljuju i iznenađenje za najmlađe posjetitelje manifestacije.

Ova događaj će imati i humanitarni karakter, jer će se za one mještane kojima je to najpotrebnije, sakupiti odjeća, obuća, darovi.

Božićni koncert u Somboru

HKUD »Vladimir Nazor« organizira u iduću nedjelju, 23. prosinca, Božićni koncert. Uz domaćine, sudjelovat će i pjevačka skupina »Bodrog« iz Monoštora, članovi Mađarske građanske kasine, Udruga Nijemaca »Gerhard«, djeca iz župnih crkvi Presvetog Trojstva, svetog križa i iz karmelske crkve, te *Gabor Drobina*, kapelan. Koncert počinje u 20 sati u Hrvatskom domu. Prije koncerta, u 19 sati, bit će otvorena izložba božićnih kolača.

Z. V.

Blagdan Svete Barbare u Vrdniku

Blagdan Svete Barbare, djevice i mučenice, obilježen je prošloga tjedna, 4. prosinca, u Vrdniku. U tome se mjestu nalazi kapela posvećena ovoj zaštitnici rudara. Svečanu svetu misu predvodio je biskup srijemski msgr. *Đuro Gašparović*. Ova je proslava bila prigoda za okupljanje brojnih vjernika tamošnje katoličke zajednice. Sveta Barbara slavi se i u katoličkoj zajednici u Beočinu.

RADIO MARIJA

Tel.: 021/4790-529; 024/692-255; 011/3349746

www.radiomarija.rs

radiomarija.srbija@gmail.com

NOVI SAD: 90,0 MHz; SUBOTICA: 90,7 MHz

PLANDIŠTE: 89,7 MHz;

SOMBOR: 95,7 MHz; LESKOVAC 107,4 MHz

VRDNIK 88,4 MHz; NIŠ 102,7 MHz

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Priprema: Lazar Merković

KRONOLOGIJA od 14. do 20. prosinca

14. PROSINCA 1944.

Zbog brojnih poteškoća, prvenstveno zbog ratnih uvjeta, gradska aprovizacija je količinu sljedovanja šećera odredila na samo 150 grama po osobi, dok su malodobna djeca dobivala nešto više.

15. PROSINCA 1878.

Na poticaj *Boze Šarčevića*, sljedbenika preporodnih zamisli biskupa *Ivana Antunovića*, u svečanom ozračju počela je s radom »Pučka kasina«. Upravu su sačinjavali: predsjednik *Beno Dulić*, perovođa *Ivan Rožić*, blagajnik *Bodo Kujundžić*, prvi zastupnik *Ago Mamužić*, kao i Odbor od 30 uglednih Hrvata.

15. PROSINCA 1970.

Kulturno-prosvjetna zajednica Srbije dodijelila je subotičkom kazalištu »Vukovu nagradu« za četvrtstoljetni rad i postignute rezultate. Predstave u Hrvatskoj (kasnije Srpsko-hrvatskoj) i Mađarskoj drami, te u Operi s baletom (1951.–1954.) tijekom 25 godina pratilo je više od tri i pol milijuna gledatelja.

15. PROSINCA 2002.

Uz sudjelovanje oko 200 elektora, predsjednika Sabora Republike Hrvatske *Zlatka Tomčića*, visokih predstavnika Ministarstva za nacionalne manjine RS, diplomata, generalnih konzula RH i Republike Mađarske u Subotici, te drugih visokih dužnosnika, na Elektorskoj skupštini izabrano je Hrvatsko nacionalno vijeće od 35 članova.

16. PROSINCA 1854.

Predstavom »A két Barcsai« (»Dvoje Barcsaijevih«) započelo je s radom Subotičko kazalište, izgrađeno prema projektu *Jánosa Scultetija*. Temeljni kamen postavljen je 1848. ali su radovi prekinuti zbog izbijanja mađarske revolucije, a gradnja je nastavljena 1853. godine. Kazalište je imalo dvoranu od 450 sjedala i 49 loža, a izgrađeno je po cijeni od 10.309 forinata i 52 krajcare.

16. PROSINCA 1998.

Na konstitutivnoj sjednici Vijeća Hrvatskog narodnog saveza, izabrano je čelništvo novoosnovane stranke: *Kalman Kuntić*, predsjednik, *Franjo Vujkov*, dopredsjednik, zatim *Marija Sekulić*, *Zvonimiri Sajfert* i *Branko Horvat*.

17. PROSINCA 1845.

Rođen je *István Iványi* (obiteljsko prezime *Ivanovski*), profesor, upravitelj Gradske knjižnice, povjesničar. Osim dvosveščana djela *Szabadka szabad királyi város* (Povijest slobodnog kraljevskog grada Subotice), tiskanog 1886. i 1892. godine, autor je još desetak važnijih djela iz prošlosti našega grada i Bačke. Umro je 7. kolovoza 1917.

17. PROSINCA 1915.

Rođen je *Marko Čović*, prozaik, publicist, profesor filozofije. Nakon II. svjetskog rata živi u emigraciji. Objavio je rad »Narodna borba Bunjevaca i Šokaca« (s A. Kokićem), romane »Doktor filozofije«, »Mala Ljubica« i »Priču o lopti«, nadalje zbirku pripovijedaka

»Žito zove«, a također i djela: »Nejugoslavenska Jugoslavija i Hrvati«, »Bački Bunjevci i Šokci na hrvatskoj varijanti« i dr. Umro je 12. travnja 1983. u Sao Paulu.

17. PROSINCA 1919.

Rođen je *Antun Peić*, prozaist, aforističar, novinar, pravnik. Od 1945. objavljuje u »Hrvatskoj riječi«, potom radi kao dopisnik Tanjuga i Radio Beograda iz Subotice. Suraduje u književnim časopisima »Njiva« i »Rukovet«. Zastupljen je u više zbornika i u »Antologiji proze bunjevačkih Hrvata« *Geze Kikića*.

18. PROSINCA 1502.

Dalmatinsko-hrvatski ban i slavonski ban *János Korvin* pred zagrebačkom je Kaptolom predao subotičku utvrdnu *Imreu Töröku*, te istoimeni grad u zalag za deset tisuća forinata, uz trgovišta Madaras, Tavankut, Verušić i Šebešić.

18. PROSINCA 1851.

Pokrajinski poglavar Temišvara zatražio je od Gradskog vijeća pečat grada. Do tada su ovdašnje vlasti prema vlastitom nahođenju rabile žig s »dalmatinskim« kružnim natpisom: »Pečat slobodnog kraljevskog grada Subotice 1850«. Nakon što mu je žig dostavljen zabranjena je njegova daljnja dostava, a gradskom je čelništvu naloženo neka koristi žig sukladno propisima kraljevskog privilegija.

18. PROSINCA 1987.

Ponovno je proradio veliki sat na tornju Gradske kuće, zaslugom majstora *Istvána*

Fehéra i umirovljenika *Lajče Vidakovića*, koji su ga besplatno popravili.

19. PROSINCA 1978.

U Subotici je pušten u rad »Regionalni računski centar sjeverne Bačke«. U gradnju samoga objekta uloženo je 20, u suvremenu računalnu opremu 85 milijuna dinara.

19. PROSINCA 1997.

Izložbom likovnih ostvarenja nekadašnjih učenika i profesora subotičke gimnazije, te prikazom knjige grupe autora »Gymnasium 1747.–1997.«, obilježena su dva i pol stoljeća ove najznačajnije srednjoškolske ustanove u Subotici.

20. PROSINCA 1881.

Gradsko vijeće Subotice naredilo je Gospodarskom odjelu da podnese izvješće o mogućnosti uvođenja električne rasvjete. Ovo je uslijedilo nakon što je pred više tisuća Subotičana, u središtu grada, prikazano osvjetljenje proizvedeno iz priručnog generatora.

20. PROSINCA 1995.

Nizom prigodnih programa, predstavama i akademijom, obilježena je 50. obljetnica osnutka dvaju profesionalnih teataru u Subotici – Hrvatskog narodnog kazališta i Magyar Színháza. Početkom 1951. godine ove su kuće objedinjene u subotičko Narodno kazalište, koje je imalo Dramu na hrvatskom i Dramu na mađarskom jeziku, kao i Muzičku granu, ubrzo potom Operu s baletom.

Piše i uređuje: Branka Dulić

Blagdan Materica

Prosinac je... vrijeme adventa... pripremamo se za najljepši blagdan u godini – Božić. Cijeli ovaj ugođaj zasigurno mnoge od nas uvijek iznova podsjeća na djetinjstvo i lijepe dane koje smo kao djeca proveli u iščekivanju šarenog božićnog bora, lijepo zamotanih darova i topline kojom je odisao naš dom u to vrijeme.

Najsvečaniji i najradosniji dan prije Božića svakako su Materice (treća nedje-

lja Došašća), posvećene majkama i ženskom svijetu. Muškarci čestitaju ovaj blagdan ženskom svijetu. Djeca čestitaju majkama, bakama, tetama i ostalim rođakinjama, pa i susjedama, poljubivši ih u ruku. Zauzvrat dobivaju orahe i jabuku u koju je utisnut metalni novac. Sve se to skuplja u veliki rubac i kao (bućurić) zavežljaj nosi se kući.

Majke i bake su za taj dan pravile veliki svečani ručak (užnu), gdje su se

okupljala njihova oženjena i udana djeca, te unučad. Obično su se dobivali darovi. Pokraj jabuka i orahe tu su bili i neki drugi darovi. Muškarci su primjerice dobivali kravate, žene pregače ili rupce za glavu, a djeca rupčice.

Darovi su mogli biti i veći, napr. dukat, već prema imovnom stanju baka. Na okupu bi bila najbliža rodbina i veselili bi se do večeri. Bilo je i slučajeva da je zet ili sin došao čestitati Materice uz pratnju tamburaša. Znalo je biti veselo, sjećanja su navirala, prepričavalo se kako je bilo nekada i kako je sad.

A pjesmica bi glasila ovako:

Faljen Isus gazdarice
Čestitam vam Materice
Ja sam došo priko mora
Da mi date malo ora
Suvi šljiva i jabuka
Naišo sam kraj ovaca
Da mi date i novaca.
Napolju je jako zima
Molim jednu čašu vina.

Blagdani i predblagdansko vrijeme pokraj prekrasno ukrašenog doma imaju i svoje cvijeće, koje se tom prigodom daruje ili kupuje. Takvo cvijeće je i Božićno cvijeće, Mikulaš cvijeće ili Poinsettia.

DOMAĆI SALENJACI - SALČIĆI

Potrebni sastojci:

1 kg brašna
malo soli
2 žumanjka
sok i kora od jednog limuna
2 vanilin šećera
150 g šećera
½ kg mljevenog svinjskog sala
čašica ljute rakije
džem za filanje po želji – pekmez od marelica, šljiva...

Priprema:

Zamijesimo tijesto od brašna i žumanjaka, žličice šećera, malo soli, soka i kore od jednog limuna, rakije i hladne vode - tako da dobijemo mekše tijesto. Razviti koru debljine prsta i namazati tijesto salom koje smo prethodno zamijesili s brašnom. Tijesto presavijamo tako što se desni kraj tijesta previje do polovice, preko njega se prebaci lijevi dio tijesta, donji kraj tijesta se previje do polovice, a preko njega gornji. Pokriti tijesto i ostaviti da odstoji oko 20 minuta. Postupak ponoviti tri puta. Rastanjiti tijesto u koru i rezati vrućim nožem na trake širine 5 cm, a zatim na kockice. Nadijevati džemom, preklopiti na trokute ili samo kao knjižicu i peći na jačoj temperaturi.

Tople uvaljati u šećer u prahu zamirisani vanilin šećerom.

SVEČANI CRNI MINJONI

Potrebni sastojci:

50 g čokolade
½ šalice mljevenih prženih lješnjaka
1 žličica ruma
250 g keksa od čokolade
80 g maslaca
1 žlica džema od marelice, šipka ili

POINSETTIA - BOŽIĆNO CVIJEĆE

O božićnom cvijeću Poinsettia, malo tko zna, ili ga jednostavno poznaje kao cvijeće koje obilježava Božić i sve ono što mu prethodi.

Poinsettia ili Božićno cvijeće je tradicija koja se prvi puta pojavila na tlu Amerike davne 1825. godine, od strane izvjesnog Joela Poinsetta.

Joel Poinsett je u to vrijeme bio diplomat na dužnosti u Meksiku. Kako je ova vrsta cvijeća nacionalno cvijeće Meksika i tamo raste kao gljive poslije kiše, gospodin Joel je odlučio okušati sreću i prenijeti ga u Ameriku.

Nakon dugo vremena provedenih u Meksiku, donio je biljku u domovinu i kultivirao ju je. Dijelio ju je i propagirao

mnogim svojim znancima i rodbini za Božić. I tako je nekako tradicija počela. Naravno, ime je dobila po njemu - Poinsettia.

Ono što je i dan-danas zanimljivo je to, da je ova vrsta cvijeća i danas broj jedan među prodanim lončanicama u Americi. Tome treba dodati i kratko vrijeme njenoga života, nekih šest nedjelja u prozoru. Ova vrsta biljke ne može trajati vječno.

Nacionalni dan Poinsettiae je 12. studeni. Darujte ovo božićno cvijeće rodbini i prijateljima, djeci u vrtiću ili školi, i poželite sretne praznike i sebi i drugima.

neko drugo
2 žlice slatkog vrhnja
malo kokosa

glazura

čokolada za kuhanje
malo ulja
kokos kao dekoracija

Priprema:

Pomiješati samljeveni keks, pržene lješnjake i rum. Na umerenoj vatri zagrijavati džem i maslac. Skloniti s vatre i dodati keksu. Dodati kokosa po želji. Sve dobro pomiješati i dodati otoplenu čokoladu. Smjesu ohladiti, praviti kuglice i ponovno ih staviti da se ohlade. Otopiti čokoladu na tihoj vatri. Ohlađene minjone lagano nabosti

na drveni štapić, prelivati čokoladnom glazurom i stavljati na papir za pečenje dok se glazura ne osuši. Dekorirati kokosom po želji.

SLOŽENAC S KUPUSOM

Potrebni sastojci:

500 g kiselog kupusa
4 kobasice pečenke
500 g krumpira
1 crveni luk
začini i oko 5 dl jušnog temeljca ili vode

Priprema:

Luk pirjati na ulju, kupus prethodno oprati u slučaju da je slan. U luk dodati kupus i pirjati. Kad voda ishlapi dodati začine, sol, papar, crvenu papriku, lovo-

rov list. Podlijevati juhom ili vodom. U tepsiji ispeći kobasice da lijepo porumene. Krumpir narezati na kolutiće i začiniti. Polu ispečene kobasice izvaditi (na stranu), na masnoći gdje su se pekle kobasice posložiti krumpir. Kao drugi sloj metnuti dinstani kupus i na vrh složiti kobasice. Prekriti alufolijom i peći na 200 stupnjeva oko 45 minuta. Dolijevajte vodu, ne smije ostati bez tekućine. Pred kraj skinuti foliju i ispeći do kraja.

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
 024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

od 1991. sa vama

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj

DONATORI KLUBA »MJESEČINA« IZ WASHINGTONA POSJETILI TAVANKUT

Potpورا traje šest godina

Predstavnici Globalnog fonda za djecu iz Washingtona tri su dana boravili u Srbiji. U Beogradu je održano savjetovanje na kojem su se predstavnici ove zaklade susreli sa svojim partnerima iz cijele Srbije. Posljednjeg dana boravka u Srbiji predstavnici zaklade na čelu s *Josepom Bednarekom* posjetili su partnere u Subotici i Tavankutu.

Tavankutska Osnovna škola »Matija Gubec« svojim programskim aktivnostima uključena je u rad zaklade Mjesečina, koja se bavi animiranjem djece u slobodno vrijeme, kako bi ga što bolje i kvalitetnije iskoristili te što manje vremena proveli na ulici. Povodom ovog susreta učenici osnovne škole i članovi Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Matija Gubec« priredili su kulturni program, tematski određen predstojećim blagdanima, a osobito Svetim Nikolom, zaštitnikom djece. Nakon programa nastavnik tjelesnog odgoja *Nikola Balažević* predstavio je rad s djecom koji se

odvija u skladu s programom zaklade Mjesečina. O samom boravku u Tavankutu i svojim dojmovima *Berdnarek* nam je rekao: »Već šest godina podupiremo Klub Mjesečina u Subotici. Globalni fond za djecu pomaže organizacije koje se bave djecom širom svijeta. Klub Mjesečina je partner već duži niz godina našega fonda, a ovo je moj drugi posjet Subotici«. Na pitanje pomažu li još neke organizacije *Bednarek* nam je rekao: »Podupiremo Mjesečinu duži niz godina, ali nažalost i ta potpora mora jed-

nom završiti, tako da se naša završava za godinu dana. Ali tada započinjemo podupirati novu organizaciju u Subotici koja se zove STAV PLUS, a ona se bavi promidžbom seksualnog obrazovanja u srednjim školama, prevencijom i opasnostima side. Imamo tri partnera u Beogradu, a zanimaju nas nove organizacije koje se bave prvenstveno djecom.« Predsjednik kluba Mjesečina iz Subotice *Deže Kiš* o njihovom dolasku u Tavankut kaže: »Donatori iz Amerike još nisu bili u Tavankutu, iako je ovo nji-

hov drugi posjet Subotici, a kako je ovo najnoviji otvoreni klub za djecu, oni su ga kao donatori željeli posjetiti. Sve organizacije koje podržava Globalni fond za djecu iz Amerike sudjelovale su na savjetovanju u Beogradu, a ja sam tamo posebice govorio o primjeru tavankutskog kluba Mjesečina, načina kako radi, a pogotovo sam dao naglasak na činjenicu da im se rado priključuju i ostale organizacije kao što je Crkva, te HKPD »Matija Gubec«. Jedna nevladina udruga ne može uspješno djelovati ukoliko ne nađe suradnike u drugim institucijama i organizacijama.«

I. D.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov**DIREKTOR**Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs**ODGOVORNA UREDNICA:**

dr. sc. Jasminka Dulić

**POMOĆNIK I ZAMJENIK
ODGOVORNE UREDNICE:**

Zvonko Sarić

REDAKCIJA: Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo i urednica Hreka)**ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:**

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA: Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)**FOTOGRAFIJE:**

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA: Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić
Branimir Kuntić
Josip Horvat**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78
++381 24/53-51-55**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.rs**WEB:** www.hrvatskarijec.rs**TISAK:** »Rotografika«
doo SuboticaList je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Piše Ivan Andrašić

Drvo je izgubilo dušu

Mnogi obiteljski foto-albumi i danas čuvaju pravo blago. Ovu fotografiju, staru sedamdesetak godina, na svjetlo dana iznjedrio je album sončanske obitelji Šokac. Kako kaže kućedomačin *Josip*, na ovoj fotografiji je njegov otac prigodom odlaska na leventu pred sam početak II. svjetskog rata. Paorskim kolima, u pratnji harmonikaša i nekoliko prijatelja, odveo se na štaciju, a dalje je otputovao vlakom. Više pojedinosti nije mu poznato. Većini onih pred čijim očima bljesne trenutak prošlosti s ovoga prilično dobro očuvanoga trena povijesti, pogled plijene starinska drvena kola s upregnutim konjima. Sončani su ova prometal zvali vatrena kola.

VATRENA KOLA

Izrađivali su ih kolari, a okivali kovači. U Sonti možete naći i danas jedinog živućeg kolara s majstorskom diplomom u Zapadnoblačkom okrugu. Osamdesetdvogodišnji *Ivan Mihaljev – Carić* tjelesno nije najzdraviji, ali ga sjećanje jako dobro služi. »Drvo

je izgubilo dušu koju je nekada imalo. I moj zanat, poput mnogih, pregazili su vrijeme i tehnologija. U zlatnim vremenima imali smo puno posla. Izrađivali smo i popravljali zaprežna kola, fijakere, čeže, poljodjelske alatke i pribor, te drvene dijelove alatke koje su se rabile u kućanstvima. U zanatstvu sam od davne 1944. godine. Stariji brat Antun imao je već razrađenu kolarsku radionu, pa sam po nekoj inerciji kod njega i izučio zanat«, prisjeća se početka šegrtovanja majstor Ivan. Iako je u Sonti polovicom XX. stoljeća bilo više kolarskih radnji, pravi majstor bi pri prvom pogledu na vatrena kola znao tko ih je izradio.

ŠPEDITERI

»Svaka kola su imala neki osobni pečat, po kojem se poznavala ruka majstora. Pojava špeditera označila je početak kraja našega zanata. Špediteri su svi isti, svi su izašli ispod stroja. Nemaju šmek naše tradicije, nemaju toplinu, nemaju ni onu dušu koju bi majstor pri obradi udahnuo u svaki komad drveta«, sjetno

priča majstor Ivan, zagledajući fotografiju koja je sada pred čitateljima. »Sa stopostotnom sigurnošću tvrdim da su ova kola izrađena u radioni mojega brata Antuna, već na prvi pogled prepoznajem njegov štih. Najveći izazov za nas bila je izrada novih kola. Kako smo sve drvene dijelove izrađivali ručno, uz pomoć najjednostavnijih pomagala i alata, svaka kola bila bi unikatna, svaka bi se radila sukladno platežnim mogućnostima i potrebama poručitelja. Ukoliko je poručitelj bio spreman platiti, cifralo se više, takva kola bi bila nadaleko poznata«, prisjeća se majstor Ivan. Iako se radilo od jutra do sutra, zaljubljenici u svoj posao nalazili bi vremena i za poneki hobi. »Brat Antun i

ja voljeli smo drvo, voljeli smo svoj posao. Zarada nam nije bila prioritet, pa me i najljepše sjećanje veže za daleku 1948. godinu...«

JEDNOPREG ZA IZLOŽBU

»Onako, za svoju dušu, a i kako bi se ogledali s drugima, izradili smo jedna manja kola, jednopreg, za izložbu organiziranu 1948. godine u Beogradu. Na naše veliko iznenađenje, a svakako i ponos, od organizatora smo obaviješteni da smo osvojili prvo mjesto. Radost nam je bila još veća kad smo od tadašnje Šumske uprave dobili vrlo dobru ponudu za otkup nagrađenih kola«, prisjeća se velikog uspjeha Ivan Mihaljev. I poslije odlaska u mirovinu nastavio je druženje s drvetom. Kako kaže, i danas bi volio udahnuti dušu ponekom komadu. »Sada nisam u stanju niti otići do radione, više ne slušaju ni noge, ni ruke, ni oči. Jedino želim što u zanatu nemam nasljednika«, s tugom zaključuje razgovor majstor Ivan. Tako je jedna obična crno-bijela fotografija zatalasala emocije dvojice starih Šokaca, koji nisu znali da su njihove obitelji povezane jednim običnim, starinskim, za mnoge mističnim, a u dušama etno-nostalgičara i danas dragim vatrenim kolima.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Mikulaš iz Hrvatskog nacionalnog vijeća

Ove godine sveti Nikola je posjetio i Hrvatsko nacionalno vijeće. Iako u HNV-u nisu imali pripremljene čizmice, oni su dobro znali tko je bio dobar i tko ih ima. Tako su još istoga dana prosljeđili paketiće dobroj djeci. Paket slatkiša (koji nije mogao stati niti u čizmice odraslih, jer je bio veoma lijep i bogat) dobili su učenici od I. do IV. razreda koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku u - Subotici, Tavankutu, Maloj Bosni, Đurđinu te djeca koja fakultativno izučavaju predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u: Starom Žedniku, Baču, Vajskoj, Plavni, Bačkom Monoštoru, Srijemskoj Mitrovici, Sonti. Bilo je oko 600 paketića.

Kako je bilo toga dana u spomenutim školama pogledajte na ovim fotografijama.

Žurka u povodu dolaska svetog Nikole u vrtićima na hrvatskom jeziku

Dolazak svetog Nikole bio je dobar povod da se okupe i mališani iz vrtića koji rade na hrvatskom jeziku. Tako je u prostorijama župe svetog Roka za djecu iz vrtića »Marija Petković« iz Subotice, »Bambi« iz Male Bosne i vrtića iz Đurđina organizirana praaaaaava praaaaavcata žurka. Doista je tako bilo. Imali su i pjevača i svirača te se plesalo i družilo sve dok nije došao on - sveti Nikola. Donio im je i darove.

Bio je ovo prvi susret djece koja pohađaju vrtić na hrvatskom jeziku. I pokraj toga što se neki nisu poznavali, bilo je veoma lijepo i veselo, te je na kraju zaključeno da ovakvih druženja treba biti više.

Djeca iz vrtića zahvaljuju svima koji su na bilo koji način pomogli organiziranje dočeka svetog Nikole. Veliko hvala Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini, Hrvatskom nacionalnom vijeću, Rotografici, roditeljima i odgojiteljicama.

Tradicionalni Božićni vašar u tavankutskoj osnovnoj školi

Tradicionalni sedmi po redu Božićni vašar održao se u tavankutskoj Osnovnoj školi »Matija Gubec« u srijedu, 5. prosinca. Učenici svih razreda iz Donjeg i Gornjeg Tavankuta te Mirgeša sa svojim su odgojiteljicama, učiteljicama i nastavnicima pripremili štandove prodajnog karaktera, na kojima se prikazali svoje rukotvorine, božićne ukrase i aranžmane. Učenici su priredili i kulturni program te recitacijama pozdravili dolazak nastupajućih blagdana.

I. D.

Darovi za učenike u Bačkom Monoštoru

Na blagdan Svetog Nikole, u OŠ »22. oktobar« u Bačkom Monoštoru nastavničko osoblje je, skupa s ravnateljicom škole Marijom Mrgić, učenicima koji pohađaju predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, uz malu svečanost uručilo blagdanske darove.

Ravnateljica je ispričala djeci najznačajnije crtice iz životopisa svetog Nikole, a učenici su priredili i prigodne recitacije. Darove je osiguralo Hrvatsko nacionalno vijeće, a o uzbuđenju i radosti djece prilikom uručivanja darova nije potrebno posebno govoriti, slike dovoljno govore.

Z. M.

Sveti Nikola posjetio Srijemsku Mitrovicu

U nedjelju je u srijemskomitrovačkom Hrvatskom domu održana predstava i podijeljeni su paketići u povodu blagdana Svetog Nikole. Ovogodišnja se predstava sastojala iz triju dijelova, a sudjelovala su djeca svih uzrasta koja pohađaju predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. U prvom dijelu programa djeca su recitirala pjesme hrvatskih pjesnika koje su dio gradiva ovog predmeta, tako je publika mogla uživati u pjesmama Tina Ujevića, Zvonimir Baloga, Vesne Parun, Gustava Krkleca, Antuna Gustava Matoša, Luke Paljetka, Grigora Viteza, te Antuna Branka Šimića. U drugom dijelu programa najmlađi učenici recitali su pjesme posvećene sv. Nikoli, dok je u trećem izveden igrokaz »Izgubljeni anđeo svetog Nikole« u kojem su glumili učenici srednjoškolskog uzrasta. Ove godine predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u osnovnim školama u Srijemskoj Mitrovici pohađa 85 učenika, dok se nastava za trideset sedmero srednjoškolske djece odvija u Hrvatskom domu. Paketiće za svu djecu, kao i za djecu iz Sota, osigurali su Hrvatsko nacionalno vijeće i Hrvatski kulturni centar »Srijem-Hrvatski dom«. Osim velikog broja roditelja i djece predstavu su pratili župnici Eduard Španović i Mario Paradžik, u ime Hrvatskog nacionalnog vijeća Andrej Španović, te prosvjetna inspektorica Grada Srijemske Mitrovice Snežana Konjević.

D. Š.

Sveti Nikola u Sonti

Sveti Nikola je posjetio i OŠ »Ivan Goran Kovačić« u Sonti. Svi polaznici izbornog predmeta Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture dobili su od Hrvatskog

nacionalnog vijeća na dar slatke paketiće. U režiji nastavnice Tamare Jakšić, najmlađima je ove paketiće podijelio sveti Nikola osobno, a zauzvrat, vrijedni mališani su pokazali što su, to, uspjeli naučiti na dosadašnjim satovima hrvatskog.

I. A.

OBILJEŽAVANJE BLAGDANA SV. NIKOLA U CRKVI PRESVETO SRCE ISUSOVO U ŠIDU

U povodu obilježavanja blagdana Svetog Nikole, u crkvi Presvetog Srca Isusova u Šidu, djeca su dočekala sv. Nikolu. Namladi žitelji Šida i okolice, koji pohađaju vjeronauk, priredili su u subotu, 8. prosinca, prigodan program te svojim recitacijama i skladbama doprinijeli obilježavanju ovog njima jednog od radosnijih blagdana. U programu su sudjelovali i crkveni zbor iz Šida, mladi pjevači uz pratnju na gitari Marka Orozovića i Ivana Darabašića, koji su također svojim izvedbama kompozicija o Isusu doprinijeli svečanom obilježavanju ovog blagdana. Za nagradu za njihov rad i trud na nastavi vjeronauka u crkvi i u školi, ovom prigodom sveti Nikola im je uručio prigodne paketiće.

S. D.

BLAGDAN SVETOG NIKOLE PROSLAVLJEN U PLAVNI

Usrijedu 5. prosinca, i u petak 7. prosinca, između spomendana Svetog Nikole, a uoči druge nedjelje došašća, ovaj omiljeni dječji svetac i zaštitnik pomoraca pohodio je djecu, članove Hrvatske kulturne udruge »Matoš« u Plavni. Tom je prigodom podijelio 27 paketića koje je Hrvatsko nacionalno vijeće darivalo učenicima koji izučavaju hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u mjesnoj osnovnoj školi, a 17 paketića osigurala je ova udruga svojim mladim folklorasima i članovima drugih odjela društva.

Ovaj se blagdan zgodno uklapa u vrijeme kada se kršćani pripremaju za Božić, mole, više posjećuju svete mise i čine dobra djela. Dječaci i djevojčice recitali su, pjevali i razgovarali o sv. Nikoli te o ostalim blagdanim koji prethode Božiću i drugima koji slijede iza njega. Djecu je oba puta u ime »Matoša« darivala slatkijima i predsjednica udruge Kata Pelajić. Osim radosti, druženja i zajedništva, pokazalo se kako hrvatski jezik postupno ulazi u govor djece uz pomoć mjesne udruge kulture, zalaganjem ljudi dobre volje i škole, koja je otvorila vrata izučavanju ovoga predmeta i javnim nastupima članova ove seoske udruge.

Tako će djeca ostati zabilježena u kronici »Matoša« i župe sv. Jakova, kao obnovitelji običaja, među kojima im je najdraži sveti Nikola.

Z. P.

PETAK
14.12.2012.

05:48 Trenutak spoznaje
 06:23 Tema dana
 06:41 Najava programa
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska
 07:05 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 07:35 Vijesti
 07:40 Dobro jutro, Hrvatska
 08:35 Vijesti
 10:00 Vijesti
 10:15 Monty Don i vrtovi Italije, dok. serija
 11:20 Ključ u ruke 1, dokumentarna serija
 11:42 Fotografija u Hrvatskoj
 12:00 Dnevnik
 12:43 Prkosna ljubav, telenovela
 13:38 Dr. Oz 2, talk show
 14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:30 Jelovnici izgubljenog vremena
 14:55 Drugo mišljenje
 15:35 Znanstvena petica
 16:05 Luda kuća 2, humoristična serija
 16:58 Hrvatska uživo
 17:00 Vijesti
 18:00 Kontakt: Na dobrom putu
 18:20 Iza ekrana
 18:55 manjinski Mozaik: 65 joj je godina tek
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:10 Pjevaj moju pjesmu
 21:40 Carstvo poroka, serija
 22:45 Dnevnik 3
 23:05 Vijesti iz kulture
 23:25 Filmski maraton: Okorjeli policajac, američki film
 01:02 Filmski maraton: Oldboy, južnokorejski film (R)
 02:57 Filmski maraton: Zaljubljen u djevojku iz susjedstva, američki film (R)
 04:18 Regionalni dnevnik
 04:38 Dnevnik 3
 04:58 Vijesti iz kulture
 05:11 Kontakt: Na dobrom putu
 05:29 Kontakt: Slova do krova
HRT 2
 05:06 Najava programa
 05:11 Monty Don i vrtovi Italije, dok. serija
 06:11 Prkosna ljubav
 06:56 Mala TV:
 ---:-- TV vrtić: Zimski san
 ---:-- Oblutak ide u tematski park

---:-- Tajni dnevnik patke
 Matilde: Gica rokerica
 07:26 Vesele trojke
 07:51 Pričam ti o Božiću
 07:55 Teletubbies
 08:20 Život s Derekom 1, serija za djecu
 08:45 Fantastični prijatelji 2, serija za mlade
 09:10 Školski sat: Što nam sve donosi zima
 10:00 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
 12:10 Val Gardena: Svjetski skijaški kup (M) - super G, prijenos
 13:15 Fotografija u Hrvatskoj
 13:25 Zaljubljen u djevojku iz susjedstva, američki film
 14:45 Jelovnici izgubljenog vremena:
 15:06 Pričam ti o Božiću
 15:10 Školski sat: Što nam sve donosi zima
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:20 Županijska panorama
 16:40 Direkt: Čekaonica
 17:10 Briljanteen
 17:55 Istanbul: Plivanje, SP u kratkim bazenima, prijenos
 20:05 Monumentalni izazovi, dokumentarna serija
 20:55 Knjiga ili život
 21:20 Opera box
 21:50 Anđelko Krpan, Simfonijski orkestar HRT-a i Alan Bjelinski - uz 20. godišnjicu smrti Brune Bjelinskog
 23:00 Umorstva u Midsomeru 14, serija
 00:35 Retrovizor: CSI: Miami 9, serija
 01:17 Retrovizor: Kojak 3
 02:05 Retrovizor: Sestra Jackie 2, serija
 02:35 Noćni glazbeni program

06:40 Astro Boy
 07:05 Monsuno, crtana serija
 07:30 Moja majka, serija
 08:30 TV izlog
 08:45 Moja majka, serija
 09:50 TV izlog
 10:05 Kako vrijeme prolazi, serija R
 11:05 Walker, teksaški rendžer, serija R
 12:05 Ninja ratnici, zabavna emisija R
 12:40 IN magazin R
 13:25 Larin izbor, serija R
 14:25 Walker, teksaški rendžer
 16:25 Ninja ratnici
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 IN magazin
 18:05 Kako vrijeme prolazi
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Larin izbor, serija
 21:00 Masterchef

22:10 Žene s Dedinja, serija
 23:10 Otporan na metke, film
 01:00 Oluja svih oluja, film
 03:20 Ezo TV, tarot show
 05:50 Dnevnik Nove TV R
 06:40 IN magazin R
 07:15 Kraj programa

06.05 RTL Danas, (R)
 06.40 Moji džepni ljubimci
 06.55 Yu-Gi-Oh!
 07.20 Ben 10: Ultimate Alien
 07.45 Galileo, emisija
 08.40 TV prodaja
 08.50 Isplati se - TV aukcija, emisija uživo
 09.05 Flashpoint, serija (R)
 10.05 Flashpoint, serija (R)
 11.00 TV prodaja
 11.25 Ekkluziv Tabloid, (R)
 11.45 Krv nije voda, serija (R)
 12.45 TV prodaja
 13.00 Ruža vjetrova, serija (R)
 13.55 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
 15.00 Flashpoint, serija
 16.00 Flashpoint, serija
 16.55 RTL 5 do 5
 17.10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
 18.05 Ekkluziv Tabloid, magazin
 18.30 RTL Danas
 19.10 Krv nije voda, serija
 20.00 Nema problema, igrani film, komedija
 22.00 Budva na pjenu od mora, humoristična serija
 23.00 Underdog - TV premijera, film, akcijski
 01.00 12 dana terora, igrani film, drama/horor
 02.50 RTL Danas, (R)
 03.35 Kraj programa

SUBOTA
15.12.2012.

05:50 Drugo mišljenje
 06:25 Tema dana
 06:43 Najava programa
 06:57 Knjiga ili život
 07:22 Iza ekrana
 07:52 Hrvatska kronika BiH
 08:10 Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna:
 Divna zemlja, američki film
 09:45 Skica za portret
 10:00 Vijesti
 10:14 Kućni ljubimci
 10:45 Kruha služiti - zapisi zagrebačkih ulica, emisija pučke i predajne kulture
 11:20 Normalan život
 12:00 Dnevnik
 12:35 Veterani mira, emisija
 13:25 Duhovni izazovi

13:55 Prizma
 14:45 Merkataška dinastija 1, dokumentarna serija
 15:15 Reporteri
 16:15 Eko zona
 17:00 Vijesti
 17:11 Skica za portret
 17:25 Odmori se, zaslužio si 4 - humoristična serija
 18:05 Lijepom našom: Varaždin
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:10 Loto 7/39
 20:15 Ples sa zvijezdama
 22:00 Dnevnik 3
 22:20 Vijesti iz kulture
 22:40 U magli zločina 2, serija
 00:25 Filmski maraton: Glava u oblacima, britansko-kanadski film
 02:25 Filmski maraton: Garden State, američki film
 04:05 Filmski maraton: Svijet je velik, a spas čeka iza ugla - bugarsko-njemačko-slovensko-madžarski film
 05:50 Dnevnik 3
 06:10 Vijesti iz kulture

05:01 Najava programa
 05:06 Spektar, unutrašnje politički magazin (R)
 05:51 Monty Don i vrtovi Italije, dok. serija
 06:51 Poštar Pat, crtani film
 07:06 Moj mali planet
 07:11 Hamtaro, crtana serija
 07:31 Mala princeza
 07:41 Ružica Šarenić
 07:56 Pričam ti o Božiću
 08:00 Gladijatorska akademija, crtana serija
 08:25 Merlin 1, serija za djecu i mlade (R)
 09:10 Mala TV
 ---:-- TV vrtić: Navijači
 ---:-- Danica i slonić
 ---:-- Čarobna ploča - Čuvari prirode: Voda
 09:40 Novi klinici s Beverly Hillsa 3, serija
 10:25 Ljeto u Arizoni, američki film za djecu
 12:10 Val Gardena: Svjetski skijaški kup (M) - spust, prijenos
 15:31 Pričam ti o Božiću
 15:35 Navrh jezika
 15:36 Briljanteen
 16:16 Navrh jezika
 16:20 Pozitivno
 16:55 Košarka, ABA liga: Split - Zadar, prijenos
 18:40 Istanbul: Plivanje, SP u kratkim bazenima, prijenos
 20:05 Doktrina šoka, dokumentarni film
 21:40 Svijet je velik, a spas

čeka iza ugla - bugarsko-njemačko-slovensko-madžarski film
 23:25 Peti dan, talk show
 00:25 Reporteri
 01:20 Glazbeni specijal
 01:45 Retrovizor: CSI: Miami 9, serija
 02:27 Retrovizor: Kojak 3
 03:15 Retrovizor: Sestra Jackie 2, serija
 03:45 Noćni glazbeni program

7:20 TV Izlog
 7:35 Gormiti, crtana serija R
 8:00 Pokemoni, crtana serija
 8:25 Beyblade metal
 8:50 Winx Club, crtana serija
 9:20 Bratzillas, crtana serija
 9:25 Bratz, crtana serija
 9:50 Specc Racer
 10:15 Power Rangers Samurai
 10:40 Larin izbor, serija R
 13:45 Neženja, igrani film
 15:45 Masterchef, reality show R
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 Provjereno, informativni magazin R
 18:15 Nad lipom 35, show
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Gas do daske, film
 21:55 Brisač, igrani film
 0:05 Blade: Trojstvo, film
 2:00 Otporan na metke, film R
 3:35 Ezo TV, tarot show
 5:05 Dnevnik Nove TV R
 6:00 Kraj programa

05:30 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica
 06:25 Galileo, emisija
 07:20 Moji džepni ljubimci
 07:35 Yu-Gi-Oh!, (R)
 08:30 Animirana serija
 08:50 TV prodaja
 09:05 Učilica, kviz za djecu
 09:40 TV prodaja
 09:55 Bibin svijet, serija
 11:10 TV prodaja
 11:25 Bebin odlazak u grad, igrani film, komedija
 13:20 Čarobnjak, igrani film, komedija
 15:20 Budva na pjenu od mora, humoristična serija (R)
 16:30 RTL Hotspot, informativni magazin
 17:10 Smrtonosnih 60
 17:50 Smrtonosnih 60
 18:30 RTL Danas
 19:10 Galileo, emisija
 20:00 Čvrsta ruka mira, igrani film, akcijska komedija
 21:50 Asterix i Obelix: Misija Kleopatra, film
 23:55 Panika u zraku, igrani film, akcijski triler

01:40 RTL Danas, (R)

02:15 Kraj programa

**NEDJELJA
16.12.2012.**

06:27 Duhovni izazovi

06:57 Tema dana

07:15 Najava programa

07:32 Zlatna kinoteka: The Caine Mutiny, američki film

09:50 Vijesti

10:00 ni DA ni NE: Vjeronauk u školama

10:55 Istrage gospođice Fisher, serija

12:00 Dnevnik

12:30 Plodovi zemlje

13:25 Split: More

14:00 Nedjeljom u dva

15:05 Mir i dobro

15:40 Pogled iz visine, dokumentarna serija

17:00 Vijesti

17:15 Vrtlarica

17:50 Volim Hrvatsku, show program

19:10 Tema dana

19:30 Dnevnik

20:10 Loto 6/45

20:15 Sve u 7!, kviz

21:10 Stipe u gostima 5, humoristična serija

21:45 Nedjeljom ujutro, subotom navečer - humoristična serija

22:20 Damin gambit, talk show

23:05 Dnevnik 3

23:25 Vijesti iz kulture

23:45 Nedjeljom u dva

00:50 Istrage gospođice Fisher, serija

01:45 Strani igrani film - dnevna repriza

03:30 Prizma

04:15 Dnevnik 3

04:35 Vijesti iz kulture

04:48 Skica za portret

05:05 Sve u 7!, kviz

05:42 Najava programa

05:47 Veterani mira, emisija

06:32 Normalan život, emisija

07:02 Moomini, crtana serija

07:27 Gradić Wakkaville, crtana serija

07:52 Pričam ti o Božiću

07:56 Luciano Batinić - recital

09:25 Alta Badia: Svjetski skijaški kup (M) - veleslalom, prijenos 1. vožnje

10:50 Biblija

11:00 Vukovar: Misa, prijenos

12:00 Jelovnici izgubljenog vremena:

12:25 Alta Badia: Svjetski skijaški kup (M) - veleslalom, prijenos 2. vožnje

13:55 Pričam ti o Božiću

14:15 Ples sa zvijezdama

16:00 Olimp - sportska emisija

16:50 Novi Sad: Rukomet, EP (Ž) - finale, prijenos

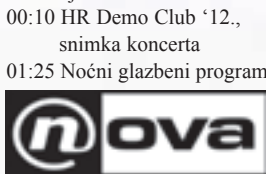
18:40 Istanbul: Plivanje, SP u kratkim bazenima, prijenos

20:05 Revolucija, britansko-američki film

22:10 Ciklus festivalskih pobjednika: Svi ostali, njemački film

00:10 HR Demo Club '12., snimka koncerta

01:25 Noćni glazbeni program

6:05 Drugo lice planine, serija

7:05 TV Izlog

7:25 Gormiti, crtana serija

7:50 Pokemoni, crtana serija

8:15 Beyblade metal

8:40 Lego Ninjago

9:10 Winx Club, R

9:40 Bratzillas, crtana serija

9:45 Bratz, crtana serija

10:10 Spec Racers, R

10:35 Power Rangers Samurai

11:00 Larin izbor, serija R

13:00 Srce od zlata, igrani film

15:00 Komandos iz predgrađa, igrani film

17:00 Vijesti Nove TV

17:10 Gas do daske, film R

19:15 Dnevnik Nove TV

20:05 Lud, zbunjen, normalan

21:20 Masterchef, reality show

23:00 Red Carpet, showbiz magazin

00:00 Brisač, igrani film R

02:05 Svijet Diane Arbus, igrani film

04:10 Žene s Dedinja, serija R

05:00 Red Carpet, showbiz magazin R

05:50 Dnevnik Nove TV R

06:40 Kraj programa

05:40 RTL Danas, (R)

06:15 Bibin svijet, serija (R)

06:45 Moji džepni ljubimci

07:10 Yu-Gi-Oh!, (R)

08:15 Animirana serija

08:35 TV prodaja

08:50 Galileo, emisija

09:45 TV prodaja

10:00 Ljubav je na selu, (R)

11:00 TV prodaja

11:15 RTL Hotspot, informativni magazin (R)

12:00 Smrtonosnih 60, (R)

12:35 Smrtonosnih 60, (R)

13:05 Asterix i Obelix: Misija

HRT1 18.12.2012. 21.05**Ciklus hrvatskog filma: Kiklop**

Zagreb uoči Drugog svjetskog rata. Mladi intelektualac, kazališni kritičar i pjesnik Melkior Tresić provodi noći u poznatoj kavani, raspravljajući u dimu cigareta i alkoholnih isparavanja o umjetnosti, kazalištu i politici u društvu uvijek provokativnim pijancem Maestrom zagledajući se

pritom u atraktivnu Vivijanu, ženu bujne plave kose, često viđenu u društvu glumaca. Ubrzo Melkiorov ležeran, boemski život koji se osim pisanja i čestih posjeta kavani sastoji i od strastvenih posjeta udanoj dami Enki, prekida poziv u vojsku. Melkior, suočen s drugom stranom života, onom krutom, vojničkom gdje se svakodnevno dokazuje da si nitko i ništa, teško preživljava te ubrzo završi u bolnici pokušavajući na temelju lošeg zdravstvenog stanja dobiti otpust iz vojske, no to mu ne pođe za rukom te ga otpreme u ludnicu.

Glazba: Miljenko Prohaska

Uloge: Frano Lasić, Ljuba Tadić, Rade Šerbedžija, Mira Furlan, Marija Baxa, Relja Bašić, Mustafa Nadarević, Ivo Gregurević, Boris Dvornik, Rade Marković, Zvonimir Rogoz

Scenarij: Antun Vrdoljak

Redatelj: Antun Vrdoljak

Žanr: drama

Kleopatra, film, (R)
15:10 Čvrsta ruka mira, film, akcijska komedija (R)
17:05 Bibin svijet, (R)
17:45 RTL Extra Magazin, showbiz emisija
18:30 RTL Danas
19:10 Galileo, emisija
20:00 Sulejman Veličanstveni
21:15 Sulejman Veličanstveni
22:15 CSI: Miami, serija
23:10 CSI: NY, serija
00:00 CSI, serija
00:55 Panika u zraku, igrani film, akcijski triler (R)
02:30 Astro show, show
03:30 RTL Danas, (R)
04:05 Kraj programa

**PONEDJELJAK
17.12.2012.**

05:53 Mir i dobro
06:23 Tema dana
06:41 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:15 Wild River Journeys by Craig Potton, dokumentarna serija
11:05 Ključ u ruke 1, dokumentarna serija
11:27 Homes of Morocco, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik
12:43 Prkosna ljubav
13:38 Dr. Oz 2, talk show
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:30 manjinski Mozaik: 65. godišnjica
14:50 Treća dob, emisija
15:30 Glas domovine
16:00 Luda kuća 2, serija

16:58 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
18:00 Kontakt: Građanske minute
18:20 8. kat, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 TV Bingo
20:35 Potrošački kod
21:10 Nulta točka, politički talk show
22:25 Dnevnik 3
22:45 Vijesti iz kulture
23:05 Na rubu znanosti
00:00 Ludnica u Clevelandu 1, humoristična serija
00:20 Regionalni dnevnik
00:40 Igra sudbine, američki film (R)
02:15 Dr. Oz 2, talk show
02:55 Optuženi 1, serija
03:40 Skica za portret
04:00 Dnevnik 3
04:33 Nulta točka, politički talk show

05:11 Najava programa
05:16 Pogled iz visine, dokumentarna serija
06:11 Prkosna ljubav
06:56 Mala TV
07:26 Vesele trojke
07:51 Pričam ti o Božiću
07:55 Teletubbies
08:20 Život s Derekom 1, serija za djecu
08:45 Fantastični prijatelji 2, serija za mlade
09:10 Školski sat
10:00 Merlin 1, serija za djecu i mlade (R)
10:45 Odjek groma, američki film
12:20 Jelovnici izgubljenog vremena:
12:40 Plodovi zemlje
13:30 Igra sudbine, američki film (R)

15:10 Pričam ti o Božiću
15:14 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 Dva i pol muškarca 7, humoristična serija
17:05 Split: More
17:35 Butch Cassidy i Sundance Kid, američki film (R)
19:20 Crtani film
19:30 Slatki svijet Charlyjevih anđela, dok. serija
20:00 Za tvoje plave oči, britansko-američki film
21:45 Optuženi 1, serija
22:35 Zakon i red: UK, serija
23:15 Zvezdana vrata 2: Svemir, serija
00:00 Retrovizor: CSI: Miami 9, serija
00:43 Retrovizor: Kojak 3
01:31 Retrovizor: Sestra Jackie 2, serija
02:01 Noćni glazbeni program

06:50 Astro Boy, R
07:15 Astro Boy, crtana serija
07:40 Monsuno, crtana serija
08:05 Moja majka, serija
09:05 TV izlog
09:20 Moja majka, serija
10:15 TV izlog
10:30 Kako vrijeme prolazi, serija R
11:30 Ninja ratnici, serija R
12:05 IN magazin R
12:45 Larin izbor, serija R
13:45 Masterchef R 60/65
15:25 Walker, teksaški rendžer, serija
16:25 Ninja ratnici, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Larin izbor, serija
21:00 Lud, zbunjen, normalan

22:10 Masterchef
23:20 Večernje vijesti
23:40 Jedan jedini, igrani film
1:25 Planinski ratnici, film
3:00 Drugo lice planine, serija
3:50 Ezo TV, tarot show
4:50 Dnevnik Nove TV R
5:40 IN magazin R
6:15 Kraj programa

06:20 RTL Danas, (R)
06:55 Ben 10: Ultimate Alien
07:20 Moji džepni ljubimci
07:40 Yu-Gi-Oh!
08:10 Virus attack, serija
08:35 Isplati se - TV aukcija, emisija uživo
08:50 Flashpoint, serija (R)
09:45 Flashpoint, serija (R)
10:40 TV prodaja
10:55 RTL Extra Magazin, (R)
11:45 Krv nije voda, serija (R)
12:50 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
14:00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
15:00 Flashpoint, serija
16:00 Flashpoint, serija
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo, emisija
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:10 Krv nije voda, serija
20:00 Ruža vjetrova, serija
21:00 Sulejman Veličanstveni
22:10 RTL Vijesti
22:30 Čuvar zakona, film
00:15 CSI: Miami, serija (R)
01:10 CSI: NY, serija (R)
02:00 Astro show, show
03:00 CSI, serija (R)
03:50 RTL Danas, (R)
04:25 Kraj programa

UTORAK 18.12.2012.

05:45 Treća dob
06:20 Tema dana
06:38 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:15 Wild River Journeys by Craig Potton, dokumentarna serija
11:05 Homes of Morocco, dokumentarna serija
11:30 Homes of Morocco
12:00 Dnevnik
12:43 Prkosna ljubav
13:38 Dr. Oz 2, talk show
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:30 Kulturna baština
14:50 Među nama
15:30 Križ koji nestaje, dokumentarni film

16:00 Luda kuća 2, serija
16:58 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
18:00 Kontakt: Slova do krova
18:20 8. kat, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Paravan
21:05 Ciklus hrvatskog filma: Kiklop
23:20 Dnevnik 3
23:40 Vijesti iz kulture
00:00 Tri u jutro, film
01:30 Ludnica u Clevelandu 1, humoristična serija
01:50 Regionalni dnevnik
02:10 Dr. Oz 2, talk show
02:55 Optuženi 1, serija
03:40 Skica za portret
03:50 Jelovnici izgubljenog vremena:
04:10 Dnevnik 3
04:43 Skica za portret
04:55 Paravan

05:26 Najava programa
05:28 Wild River Journeys by Craig Potton, dok. serija
06:11 Prkosna ljubav
06:56 Mala TV:
07:26 Vesele trojke
07:51 Pričam ti o Božiću
07:55 Teletubbies
08:20 Život s Derekom 2
08:45 Fantastični prijatelji 2
09:10 Školski sat
10:00 Merlin 1, (R)
10:45 U osvjet zore, film
12:25 Idemo na put s Goranom Milićem - A sad u Europu
13:40 Među svojim, film
15:06 Pričam ti o Božiću
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 Dva i pol muškarca 7
17:05 Potrošački kod
17:40 Madonna di Campiglio: Svjetski skijaški kup (M) - slalom, prijenos 1. vožnje
18:20 Crtani film
18:35 Zlatna pirueta, reportaža
19:10 Film
20:40 Madonna di Campiglio: Svjetski skijaški kup (M) - slalom, prijenos 2. vožnje
21:25 Optuženi 1, serija
22:10 Zakon i red: UK, serija
22:55 Zvezdana vrata 2: Svemir, serija
23:40 Retrovizor: CSI: Miami 9, serija
00:23 Retrovizor: Kojak 3
01:11 Retrovizor: Sestra Jackie 2, serija
01:41 Noćni glazbeni program

06:40 Astro Boy
7:05 Monsuno, crtana serija
7:30 Moja majka, serija
8:30 TV izlog
8:45 Moja majka, serija
9:45 TV izlog
10:00 Kako vrijeme prolazi, serija R
11:00 Walker, teksaški rendžer, serija R
12:00 Ninja ratnici, serija R
12:35 IN magazin R
13:20 Larin izbor, serija R
14:20 Masterchef, R
15:25 Walker, teksaški rendžer
16:25 Ninja ratnici, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Larin izbor, serija
21:00 Lud, zbunjen, normalan
22:15 Masterchef
23:25 Večernje vijesti
23:45 Bruce i Lloyd: Izvan kontrole, igrani film
1:35 Jedan jedini, film R
3:10 Drugo lice planine, serija
4:00 Ezo TV, tarot show
5:00 Dnevnik Nove TV R
5:50 Drugo lice planine, R
6:40 Kraj programa

05:45 RTL Danas, (R)
06:20 Ruža vjetrova, (R)
07:15 Ben 10: Ultimate Alien
07:45 Moji džepni ljubimci
08:00 Yu-Gi-Oh!
08:30 Virus attack, animirana serija (R)
08:45 TV prodaja
09:00 Isplati se - TV aukcija, emisija uživo
09:15 Flashpoint, serija (R)
10:10 Flashpoint, serija (R)
11:05 TV prodaja
11:30 Ekkluziv Tabloid, (R)
11:50 Krv nije voda, serija (R)
12:45 TV prodaja
13:00 Ruža vjetrova, serija (R)
14:00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
15:00 Flashpoint, serija
16:00 Flashpoint, serija
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo, emisija
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:10 Krv nije voda, serija
20:00 Ruža vjetrova, serija
21:00 Sulejman Veličanstveni
22:10 RTL Vijesti
22:30 Škola života, film
00:45 Čuvar zakona, film, akcijski (R)
02:25 Astro show
03:25 RTL Danas, (R)
04:00 Kraj programa

SRIJEDA 19.12.2012.

05:45 Među nama
06:20 Tema dana
06:38 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:15 Wild River Journeys by Craig Potton, dok. serija
11:05 Homes of Morocco
11:30 Homes of Morocco
12:00 Dnevnik
12:43 Prkosna ljubav
13:38 Dr. Oz 2, talk show
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:30 Jelovnici izgubljenog vremena:
14:55 Riječ i život: Žena u radanju i spasenju svijeta, religijska emisija
15:35 Indeks, emisija
16:05 Luda kuća 2, serija
16:58 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
18:00 Kontakt: Druga strana medalje
18:20 8. kat, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Loto 7/39
20:15 Globalno sijelo
20:46 Hrvatsko vođeno blago: Kopački rit, dok. film
21:43 Horizonti, vanjsko politička emisija
22:40 Dnevnik 3
23:00 Vijesti iz kulture
23:20 Drugi format
00:10 Ludnica u Clevelandu 1, humoristična serija
00:30 Regionalni dnevnik
00:50 Kino Flamingo, američki film (R)
02:30 Dr. Oz 2, talk show
03:15 Jelovnici izgubljenog vremena
04:05 Dnevnik 3
04:38 Skica za portret
05:00 Horizonti, vanjsko politička emisija

05:26 Najava programa
05:28 Wild River Journeys by Craig Potton, dok. serija
06:11 Prkosna ljubav
06:56 Mala TV:
07:26 Vesele trojke
07:51 Pričam ti o Božiću
07:55 Teletubbies
08:20 Život s Derekom 2
08:45 Fantastični prijatelji 2
10:00 Merlin 1, serija (R)
10:45 Zov divljine, američki film (R)

12:10 Idemo na put s Goranom Milićem - A sad u Europu
12:55 Potrošački kod
13:25 Kino Flamingo, američki film
15:06 Pričam ti o Božiću
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 Eko zona
17:10 Bezdan, američki film
20:00 Top Gun, američki film
21:50 Top Gear 13, dok. serija
22:40 Zalagaonica
23:05 Zalagaonica
23:30 Zakon i red: UK, serija
00:15 Zvezdana vrata 2: Svemir, serija
01:00 Retrovizor: CSI: Miami 9, serija
01:45 Retrovizor: Kojak 3
02:33 Retrovizor: Sestra Jackie 2, serija
03:03 Noćni glazbeni program

6:40 Astro Boy, crtana serija
7:05 Monsuno, crtana serija
7:30 Moja majka, serija
8:30 TV izlog
8:45 Moja majka, serija
9:45 TV izlog
10:00 Kako vrijeme prolazi, serija R
11:00 Walker, teksaški rendžer, serija R
12:00 Ninja ratnici, serija R
12:35 IN magazin R
13:20 Larin izbor, serija R
14:20 Masterchef, R
15:25 Walker, teksaški rendžer
16:25 Ninja ratnici, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Larin izbor, serija
21:00 Lud, zbunjen, normalan
22:10 Masterchef, reality show
23:20 Večernje vijesti
23:40 Ljubav u četrdesetoj, igrani film
1:25 Revolveraši, igrani film
3:05 Drugo lice planine, serija
4:00 Ezo TV, tarot show
5:00 Dnevnik Nove TV R
5:50 Drugo lice planine, serija R
6:40 Kraj programa

05:45 RTL Danas, (R)
06:20 Ruža vjetrova, (R)
07:15 Ben 10: Ultimate Alien
07:40 Moji džepni ljubimci
08:00 Yu-Gi-Oh!
08:30 Virus attack, (R)
08:40 TV prodaja
08:55 Isplati se - TV aukcija, emisija uživo

09.10 Flashpoint, serija (R)
 10.05 Flashpoint, serija (R)
 11.00 TV prodaja
 11.30 Ekkluziv Tabloid, magazin (R)
 11.50 Krv nije voda, serija (R)
 12.45 TV prodaja
 13.00 Ruža vjetrova, dramska serija (R)
 13.55 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
 15.00 Flashpoint, serija
 16.00 Flashpoint, serija
 16.55 RTL 5 do 5
 17.10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
 18.05 Ekkluziv Tabloid, magazin
 18.30 RTL Danas
 19.10 Krv nije voda, serija
 20.00 Ruža vjetrova, serija
 21.00 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
 22.15 Potopljeni, igrani film, akcijski
 00.05 Škola života, igrani film, komedija (R)
 02.15 Astro show, show, emisija uživo
 03.15 RTL Danas, (R)
 03.50 Kraj programa

ČETVRTAK 20.12.2012.

05:45 Riječ i život: Žena u rađanju i spasenju svijeta, religijska emisija
 06:20 Tema dana
 06:38 Najava programa
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska

07:05 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 07:35 Vijesti
 07:40 Dobro jutro, Hrvatska
 10:00 Vijesti
 10:15 Wild River Journeys by Craig Potton, dok. serija
 11:05 Homes of Morocco
 11:30 Homes of Morocco
 12:00 Dnevnik
 12:43 Prkosna ljubav, telenovela
 13:38 Dr. Oz 2, talk show
 14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:30 Hrvatska kronika BiH
 14:55 Trenutak spoznaje
 15:35 Pozitivno
 16:05 Luda kuća 2, humoristična serija
 16:58 Hrvatska uživo
 17:00 Vijesti
 18:00 Kontakt: Vaše priče
 18:15 Znanstvene vijesti
 18:20 8. kat, talk-show
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:10 Hrvatska, 2012. - dokumentarni film
 21:05 Spektar, unutrašnje politički magazin
 21:55 Paralele
 22:30 Pola ure kulture
 23:10 Dnevnik 3
 23:30 Vijesti iz kulture
 23:50 Ciklus kulturnih filmova: Francuska veza, američki film
 01:30 Regionalni dnevnik
 01:50 Strani igrani film - dnevna repriza
 03:30 Dr. Oz 2, talk show
 04:10 Dnevnik 3
 04:30 Vijesti iz kulture

04:43 Skica za portret
 05:00 Spektar, unutrašnje politički magazin

05:26 Najava programa
 05:28 Wild River Journeys by Craig Potton, dok. serija
 06:11 Prkosna ljubav
 06:56 Mala TV:
 07:17 Baltazar: Zvezdani kvartet, crtana serija
 07:26 Vesele trojke
 07:51 Pričam ti o Božiću
 07:55 Teletubbies
 08:20 Život s Derekom 2
 08:45 Fantastični prijatelji 2
 09:10 Školski sat
 10:00 Merlin 1, (R)
 10:45 Kraljević i ja 4: Azijska avantura, američki film (R)
 12:15 Idemo na put s Goranom Milićem - A sad u Europu
 13:15 Eko zona
 13:40 Snjeguljica, američko-kanadsko-njemački film
 15:06 Pričam ti o Božiću
 15:10 Školski sat
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:20 Županijska panorama
 16:40 Dva i pol muškarca 7
 17:05 Globalno sijelo
 17:35 Mary Higgins Clark: Prevrnuta kolijevka, američki film
 19:05 Teletubbies
 19:30 Slatki svijet Charlyjevih anđela, dok. serija
 20:00 Trumanov show, američki film
 21:45 Top Gear 13

22:35 Nove avanture stare Christine 5, serija
 23:00 Nove avanture stare Christine 5, serija
 23:25 Zakon i red: UK, serija
 00:10 Zvezdana vrata 2: Svemir, serija
 00:55 Retrovizor: CSI: Miami 9, serija
 01:38 Retrovizor: Kojak 3
 02:26 Retrovizor: Sestra Jackie 2, serija
 02:56 Noćni glazbeni program

06:40 Astro Boy, crtana serija
 07:05 Monsuno, crtana serija
 07:30 Moja majka, serija
 08:30 TV izlog
 08:45 Moja majka, serija
 09:45 TV izlog
 10:00 Kako vrijeme prolazi, serija R
 11:00 Walker, teksaški rendžer, serija R
 12:00 Ninja ratnici, serija R
 12:35 IN magazin R
 13:20 Larin izbor, serija R
 14:20 Masterchef, R
 15:25 Walker, teksaški rendžer
 16:25 Ninja ratnici, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 IN magazin
 18:05 Kako vrijeme prolazi
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Larin izbor, serija
 21:00 Lud, zbunjen, normalan
 22:05 Provjereno, informativni magazin
 23:15 Večernje vijesti
 23:35 Slom, igrani film
 1:45 Ljubav u četrdesetoj,

igrani film R
 3:20 Mr. Sunshine, serija
 4:10 Ezo TV, tarot show
 5:10 Dnevnik Nove TV R
 6:00 IN magazin R
 6:35 Kraj programa

05.35 RTL Danas, (R)
 06.15 Ruža vjetrova, serija (R)
 07.05 Ben 10: Ultimate Alien
 07.35 Moji džepni ljubimci
 07.55 Yu-Gi-Oh!
 08.20 Virus attack
 08.35 TV prodaja
 08.50 Isplati se - TV aukcija, emisija uživo
 09.05 Flashpoint, serija (R)
 10.00 Flashpoint, serija (R)
 10.55 TV prodaja
 11.20 Ekkluziv Tabloid, (R)
 11.40 Krv nije voda, serija (R)
 12.40 TV prodaja
 12.55 Ruža vjetrova, serija (R)
 13.50 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
 15.00 Flashpoint, serija
 16.00 Flashpoint, serija
 16.55 RTL 5 do 5
 17.10 Galileo, emisija
 18.05 Ekkluziv Tabloid,
 18.30 RTL Danas
 19.10 Krv nije voda, serija
 20.00 Ruža vjetrova, serija
 21.00 Sulejman Veličanstveni
 22.10 RTL Vijesti
 22.30 Pratinja za vjenčanje, igrani film, komedija
 00.10 Potopljeni, film, akcijski (R)
 01.55 Astro show, emisija uživo
 02.55 RTL Danas, (R)
 03.30 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 14,40 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • Popularne melodije - zabavna glazba (ponedjeljkom) • Na valovima hrvatske glazbene tradicije - narodna glazba (utorkom) • Veliki majstori glazbe - ozbiljna glazba (srijedom) • Rock vremeplov (četvrtkom) • Minute za jazz (petkom)

19,30 - 20,00

• Europski magazin - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • Kulturna povijest (utorkom) • Znanjem do zdravlja (srijedom) • Razmišljanje dopušteno (četvrtkom) • Tjedni vodič (petkom)

20,00 - 20,30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • Aktualije (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA: Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
 • 18,15 »Vojvodanski tjedan«
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,00 »Vjerska emisija«, duhovna glazba
 • 20,00 Divni novi svijet
 • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
 • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,30 »Putnici kroz vrijeme« emisija za djecu Hrvatskoga radija
 • 20,00 »Hrvatima izvan domovine« - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
 • 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

HOKEJ

Poraz Spartaka

SUBOTICA – Hokejaši Spartaka poraženi su u ligaškom duelu protiv Crvene zvezde iz Beograda (5-6), a susret je odlučio primljeni gol u posljednjoj trećini susreta.

ODBOJKA

Golubice otele drugu poziciju

BEOGRAD – Odličnom igrom i suverenom pobjedom (3-0) na gostujućem terenu protiv Vizure, odbojkašice Spartaka preuzele su drugu poziciju na tablici Super lige. Meč je zbog snijega sa subote odgođen za ponedjeljak, što se pokazalo djelotvornim za subotičke igračice.

Četvrtfinale kupa Srbije

BEOGRAD – Ždrijeb četvrtfinala Kupa Srbije za odbojkaše i odbojkašice nije bio previše naklonjen muškoj ekipi Spartaka, dodijelivši joj Crvenu zvezdu, prvoplasiranu ekipu tekućeg prvenstva. Odbojkašice su prošle mnogo bolje dobivši za protivnice Jedinstvo iz Užica. Prvi susreti su na programu 25. prosinca, a uzvrat 28. prosinca ove godine.

KOŠARKA

Novi neuspjeh košarkaša Spartaka

BEOGRAD – Deveti ovosezonski poraz pretrpjela je momčad Spartaka na gostovanju kod druge ekipe Partizana u Beogradu. Rezervisti »crno-bijelih« bili su bolji rezultatom (93-84). Priliku za popravni Subotičani imaju u sljedećem kolu kada na domaćem parketu dočekuju Proleter iz Zrenjanina.

NOGOMET

**Tiskovna konferencija
NK Spartak Zlatibor vode**

SUBOTICA - Subotički superligaš Spartak Zlatibor voda priredio je prošloga petka, 7. prosinca, u prostorijama trofejne dvorane gradskog Sportskog saveza, prigodnu tiskovnu konferenciju u povodu završetka jesenskog dijela prvenstva. Nazočnim novinarima obratili su se sportski direktor kluba

Miodrag Morača i šef stručnog štaba Petar Kurćubić. Spartak ZV je prvi dio prvenstva u Superligi završio na 8. mjestu s 22 osvojena boda (6 pobjeda, 4 neriješene i 5 poraza, gol razlika 21:16). Slijedi stanka do 9. siječnja kada od 12 sati započinju pripreme za nastavak sezone.

MALI NOGOMET

Novogodišnji turnir

SUBOTICA – Prvim susretima u subotu, 15. prosinca od 13 sati, u gradskoj Dvorani sportova započinje Novogodišnji turnir u malom nogometu. 32 ekipe podijeljene su u 8 skupina, a susreti će se igrati sve do 12. siječnja kada je na programu veliko finale.

BEČ Zlatni vikend
Šoping tura
Božićni vašar

024 555 466
www.turizam.sutrans.rs

U cijenu je uračunato:
- prijevoz turističkim autobusom na relaciji Subotica - Beč - Subotica
- smještaj u hotelu »Kocina« u Beču na bazi noćenja s doručkom (švedski stol)
- obilazak po programu putovanja i lokalni vodič
- pratilac grupe
- osiguranje putnika
- zdravstveno putničko osiguranje

Trofeji za ponos

DVORANA U SONTI

Izgradnjom dvorane u Sonti stvoreni su uvjeti za omasovljenje mnogih sportova. U tim uvjetima svoje je mjesto našao i karate, a zbog mogućnosti koju ovaj ambijent pruža, među malim Sonćanima u porastu je i popularnost ovoga sporta.

»U karateu sam sedamnaest godina. Prije toga trenirao sam košarku i rukomet. U Sonti je i tada postojao karate, ali se radilo na razini sekcije. Zbog toga sva priznanja zaslužuju dr. *Miloš Čebac* i njegovi suradnici, a formiranju kluba pristupili smo nakon otvaranja hale. Zbog malog broja djece u mjestu baza nam je nedovoljna, upravo zbog toga u rad smo uključili i djecu iz susjednog Svilojeva, a u istom smjeru vodimo razgovore i sa subjektima u Bogojevu. Sada radimo s pedesetak djece i to je već solidna baza za neko naše natjecateljsko bolje sutra«, kaže *Matin*. U prošloj, jubilarnoj godini od osnutka kluba, organiziran je i prvi turnir, »Kup Sonte 2011«.

»Organizacija ovoga turnira u našoj Sonti bila je najljepši rođendanski poklon Karate klubu 'Kumite'. Kako sudjelujemo na skoro svim turnirima, obradovao nas je i jako dobar odziv klubova s najkvalitetnijim natjecateljima koje imaju. Ove smo godine imali još više natjecatelja, tako da je sonćanska publika bila u prigodi vidjeti istinsku sliku karatea kao natjecateljskog sporta. Očekujem da ćemo u sljedećim godinama naš turnir dići na još višu razinu, da će nas gledati još više publike, a to će nam na treninge dovesti i novu djecu, željnu upoznavanja uživo sa svim čarima ovog egzotičnog sporta«, poručio je za kraj *Tomislav Matin*.

Karate klub »Kumite« iz Sonte službeno je osnovan 15. listopada 2001. godine. I u godinama prije toga ovaj je sport u Sonti egzistirao u vidu sekcije. Prošle godine u povodu obilježavanja desete obljetnice, klub je pokrenuo pionirski turnir »Kup Sonte« uz sudjelovanje desetak klubova i stotinjak natjecatelja.

TRENERSKI USPJESI

Prije dva tjedna održan je i »Kup Sonte 2012«, na kojem je sudjelovalo više od 150 natjecatelja iz petnaestak klubova. Domaćini su se predstavili u odličnom izdanju i osvojili 11 zlatnih, 19 srebrnih i 3 brončane medalje. Klub danas broji pedesetak članova, a okuplja djecu i mlade iz Sonte i susjednog Svilojeva. Predsjednik i glavni trener kluba nositelj je crnog pojasa treći dan, tridesetogodišnji *Tomislav Matin*.

»Pokraj mene, u klubu je sa zvanjem majstora crnog pojasa još nekolicina sportaša. Moj najbliži dugogodišnji suradnik *Nedeljko Gladić* nosi crni pojas prvi dan. U svoje najveće trenerske uspjehe ubrajam postignuće od prije godinu i

pol. Pod mojim mentorstvom majstori crnog pojasa postali su *Darko Krstin*, *Nataša Dobrijević*, *Momir Vučković* i *Jovana Puškarić*. To je veliko postignuće, nagrada za njihov trud i angažman na treninzima i natjecanjima, a isto tako i veliko priznanje za mene kao njihovog trenera i mentora«, kaže *Matin*. KK »Kumite« je član Šotokan karate saveza Srbije, pod čijim se okriljem odvijaju ligaška i turnirska natjecanja. Iz razloga materijalne naravi Sonćani nisu prijavljeni za ligu, a na turnirima sudjeluju redovito.

KVALITETA STRUČNOG RADA

Za ilustraciju kvalitete rada u klubu, natjecatelji se mogu pohvaliti brojnim osvojenim odličjima. »Natječemo se u svim dobnim skupinama. Najmlađa su nam djeca rođena 2005./6. godine, pa sve tamo do generacije 1994./5. Po spolu i dobi ne pravimo nikakve razlike u globalnom pristupu. U cijelosti uvažavamo osobnost svakog člana kluba, na treninzima radimo sa svima punim angažmanom. Trenutačno nismo u mogućnosti na natjecanjima raditi borbe,

orijentirani smo na kate. Za pripremu natjecatelja u borba-ma potrebno je puno više vremena, a isto tako i puno bolja kadrovska opremljenost nego što je naša. Nadam se da ćemo u budućnosti sustavnim radom riješiti i te probleme«, pojašnjava *Matin*. Iako je »Kumite« po godinama mlad klub, a po sredstvima godišnjega proračuna mali, po rezultatima je među puno većima. S raznih turnirskih natjecanja u zemlji i u inozemstvu Sonćani su se, na ponos svojega trenera, vratili s velikim brojem odličja.

»Teško mi je složiti odličja po bilo kojem kriteriju, jer su mi sva jako draga. Recimo, pobrojaću neka od njih bez reda. Prvo mi se nameće 2009. godina, kad su *Nataša Fabijanov* i *Marko Zlatar* u svojim dobnim skupinama osvojili zlato na prvenstvu Srbije, a 2010. godine imali smo dvije djevojčice na Svjetskom prvenstvu u Italiji. *Monika Matić* bila je 4. u kategoriji djevojčica 1995. godište, a *Maja Kuruc* bila je dvadeset prva, što je iznimno veliki uspjeh ukoliko uzmemo u obzir da je u svojoj dobnj skupini od 46 natjecateljica imala najslabiji pojas«, pojašnjava *Matin*.

POGLED S TRIBINA

Messi

Drugim pogotkom na pobjedničkom gostovanju kod Betisa (2-1), napadač Barcelone Lionel Messi oborio je točno 40 godina star rekord Nijemca Gerda Mullera i s trenutačnih 86 pogodaka u jednoj godini novi je svjetski rekorder. No, i ovaj rekord može biti još povišen s obzirom na to kako Argentinca očekuju još tri susreta u kojima najbolji strijelac svih vremena još može podebljati goleadorski konto. Bez obzira na činjenicu kako je novi rekorder s trona svrgnuo fantastičnog »ubojicu vratara« iz sedamdesetih godina prošloga stoljeća u mnogo više odigranih susreta i igrajući u vjerojatno najboljoj nogometnoj momčadi svih vremena, mora mu se odati počast za »radni učinak« u još uvijek tekućoj 2012. godini.

U Primeri je Messi, do sada, zabio 56 pogodaka, 3 u Kupu kralja, 2 u Super kupu, 13 u Ligi prvaka i 12 u majici argentinske reprezentacije.

Impresivna bilanca vratarskog ubojice druge dekade 21. stoljeća, nogometaša koji, unatoč niskom rastu i posve netipičnim tjelesnim proporcijama u odnosu na zahtjevnost suvremenog gladijatorskog nogometa, toliko često tjera u očaj portire na vratima suparničkih momčadi. Jer, malo je onih čija je mreža ostala sačuvana u duelima protiv Lionela Lea Messija.

I najvažnije od svega, najbolji strijelac svih vremena nije basnoslovno plaćen prilikom dolaska u Barcu (sada je to nešto posve drugo), jer je doveden još kao tinejdžer, stasavajući i bruseći talent u glasovitoj Barcinoj nogometnoj školi (La Massia). Hrvatska je svojevremeno imala Davora Šukera, rafiniranog strijelca s ubilačkim osjećajem za gol i najboljeg strijelca SP-a u Francuskoj 1998. godine. Danas, na mjestu prvog čovjeka HNS-a, trebao bi pronaći svog nasljednika. Na radost svih nas...

D. P.

NOGOMET

Hajduk drugi

Pobjedom na Poljudu protiv Intera (1-0) Hajduk je iskoristio domaći kiks Rijeke protiv Slavena Belupa (0-0) i s bodom prednosti završio jesenski dio prvenstva na drugom mjestu. Zbog loših vremenskih uvjeta derbi susret Osijeka i Dinama je odložen za 10. veljače 2013. godine.

KOŠARKA

Čiboni hrvatski derbi

Vukovi s Tuškanca su svladali aktualnog prvaka Hrvatske, momčad Cedevite (73-64), u 12. kolu regionalne ABA košarkaške lige. Zadar je bio uvjerljivo bolji od mađarske momčadi Szolnoki Olaj (72-54), dok je Split poražen na gostovanju kod Radničkog (63-72). Nakon 12 odigranih prvenstvenih kola, zahvaljujući porazu Cedevite, Hrvatska nema predstavnika među prve četiri momčadi.

RUKOMET

Bez drugog kruga

Porazom protiv Njemačke u trećem kolu skupine C rukometašice Hrvatske nisu uspjele izboriti plasman u četvrtfinale EP-a u Srbiji.

Usamljena pobjeda protiv Mađarske, koja je uzgred izborila prolaz dalje, i dva poraza (Španjolska i Njemačka) bili su dovoljni za posljednje mjesto i oproštaj od smotre najboljih rukometnih reprezentacija staroga kontinenta.

- TEHNIČKI PREGLED
- OSIGURANJE VOZILA
- REGISTRACIJA VOZILA
- PREPIS VOZILA

Radno vrijeme: 8-16 sati, subotom od 8-12
Šolohova 17, Subotica, tel: 024 554 852

NAMA JE DOVOLJNO
DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađordev put 2,

- Telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.rs

e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Prodaje se kuća na Makovoj sedmici sa svim sporednim prostorijama i zidanim bazenom u dvorišnom dijelu, dimenzija: 7 x 4 m i placem od 3 motike, s mogućom zamjenom za odgovarajući stan i doplatu. Tel.: 063/538-639.

Prihvatila bih čuvanje i održavanje stambene zgrade na užem i širem području grada Subotice, uz plaćanje svih režijskih i komunalnih troškova, bez plaćanja zakupnine. Tel.: 064/121-85-48.

Izdajem jednosoban komforan namješten stan – studentima ili mladom bračnom paru u Novom Sadu – blizu sportskog centra na Klisi! Tel.: 063/718-90-33.

Prodajem sliku ulje na platnu slikara Gustava Matkovića. Portret djevojčice s psom. Cijena 500 eura. Tel.: 061-4338-102.

Izdajem kompletno opremljen dvosoban apartman s četiri ležaja, čajnom kuhinjom, kupaoćicom, velikom terasom i parkirnim mjestom 150 m od plaže, u Kraljevići na hrvatskom primorju. Tel: 00381 63/7400209.

Prodajem potpuno novu motornu prskalicu STIHL SR 420. Cijena po dogovoru. Tel: 064/4088979 ili 063/7246417.

Izdajem jednosoban namješten stan kod Vatrogasaca i VTS, pogodan za studente ili radnike. Tel.: 024-562-512 i 064-1485229.

Prodajem katnicu 110 m² i dvosoban stan od 45 m² istom dvorištu s garažom i nusprostorijama, 3

kupaone, centralno grijanje (2 kombiobjera), s voćnjakom i kompletnim namještajem. U obzir dolazi i zamjena za dvosoban stan u Subotici uz doplatu po dogovoru. Nekretnine se nalaze na Senjaku, blizu gradskog vrta u Osijeku. Interesirati se u poslijepodnevnim satima. Tel.: 00-385-31 570 355.

U najljepšem djelu Kertvaroša prodajem ulični odvojeni dio obiteljske kuće od cca 64 m², potrebna adaptacija. Cijena 15500 eura. Postoji sva infrastruktura. Tel.: 572-875 ili 063-8838747.

Izdajem apartmane blizu mora u Crikvenici. Tel.: 00-385- 51 241 053.

Kupujem, prodajem i mijenjam značke. Kupujem knjige i medalje nogometnih klubova. Tel.: 024/542-310 i 062/8-528-228.

Prodaje se sijačica OLT GAMA 18 (gumeni točkovi) s lulama i JEDNOBRAZNI PLUG IMT 14 COLI. Tel.: 024/528682.

Prodaje se polovna cigla malog i velikog formata (4 din/kom) i nova električna kosilica za travu. Tel.: 024/532570.

Izdajem apartman u Novom Vinodolskom. Tel.: 00 385 51 241-610, 00 385 98 442-178.

Izdajem prazan dvosoban stan od 46 m² s grijanjem na plin. Tel.: 064-2394773.

Povoljno prodajem hrastovu kaku za vino cca 1500 litara, drvenu muljaču za grožđe, dvoredni špartač za kukuruz i razboj za tkanje. Tel.: 021-776372

Povoljno izdajem smještaj u Rovinju. Tel.: +385-52030007 ili +385-989277470, Jadranka.

Prodajem 4 slike 1x2 m ulje na platnu s ramovima – posljednja večera rad akademskog slikara. Jeftino. Tel.: 060 0242233.

Prodajem 600 kom. stare cigle velikog formata. Tel. 024 535 319.

Prihvatila bih čuvanje i njegu male djece ili starije osobe. Tel.: 064/0714938.

Prhvatila bi se održavanja stambene zgrade uz plaćanje svih režijskih troškova. Tel.: 065/5319928.

Izdaje se namješten stan na Proizivci, bračnom paru ili studentima i učenicima. Tel.: 062/1789170.

Hitno izdajem sobu za jednu ili dvije ozbiljne učenice, studentice ili uposlenice na Novom naselju, u Novom Sadu. Tel: 021/496-014.

Prodajem potpuno novu motornu prskalicu STIHL SR 420. Cijena po dogovoru. Tel.: 064/4088979 ili 063/7246417.

Povoljno izdajem skladište kod autobusnog kolodvora u Subotici. Tel.: 064-9640745.

Dvosoban stan od 60 m² Subotica – Zorka izdajem ili mijenjam za sličan u Novom Sadu. Tel.: 064 255 68 22.

Prodajem ediciju – Pet stoljeća hrvatske književnosti, izdanje 1965 god. Matica hrvatska. Tel.: 063 8886755 ili 064 2170160.

Ozbiljna, poštena, vrijedna žena srednjih godina brinula bi o starijoj osobi – radila bi u domaćinstvu – spremala, kuhala. Tel.: 064 4208423.

Hrvatska likovna udruga »CroArt« prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važiti će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara
☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 40 EURA
☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Uz popust od 20%

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * **Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje**
 * **Inozemstvo: 10 eura godišnje**

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VUBURS 22
 VOJVODANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35355000000200292421
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 355-1023208-69

ŽELJKO MUKIĆ IZ SUBOTICE

Preko talijanskog do posla

Želio bih pronaći odgovarajući

sezonski posao u Italiji

kako mi za učenje ne smeta kavanska atmosfera, ali kada se udubim u materiju, više niti ne primjećujem ništa oko sebe.«

ZNANJE

Kako bi ocijenio svoje znanje jezika koji svakodnevno intenzivno uči, samostalni student Željko Mukić kaže:

»Nikada nije zahvalno ocjenjivati samoga sebe, ali kada bih trebao odrediti neki opseg svog vladanja talijanskim jezikom, onda bi to bilo recimo negdje oko 70 posto. Mogu bez problema čitati novine i knjige, gledati televizijski i filmski program, pa ipak za obuhvatnije i kvalitetnije znanje potreban mi je stalniji boravak u talijanskom govornom području. Jer, svaki se jezik najbolje uči u njegovoj postojbini i siguran sam da ću kada budem ponovno otišao na duže razdoblje u Italiju još više usavršiti znanje talijanskoga jezika. Svima koji se odluče temeljito savladati vještinu govora talijanskog jezika, rekao bih kako se moraju pridržavati tri glavna aspekta: učenja gramatike, svladavanja lekcija i, na koncu, prevođenja tekstova. Ovo naravno vrijedi i za sve ostale jezike, jer je za učenje nekog stranog jezika u prvom redu potreban veliki

rad i upornost, uz naravno određeni talent. Veliku pomoć danas predstavlja internet i dostupnost brojnih edukacijskih tekstova, uz koje je učenje u golemoj mjeri olakšano. No, ponavljam, bez kontinuiranog rada i višesatnog svakodnevnog učenja, nema niti napretka.«

ŽELJA ZA ODLASKOM U ITALIJU

Privrženost talijanskom jeziku u Željkovom slučaju prati i velika želja za odlaskom i povremnim životom u zemlji starih Latina.

»Nekoliko sam puta boravio u Italiji radeći tzv. sezonske poslove u trajanju od najviše šest mjeseci, ali bih se nakon isteka ugovornog roka morao vratiti natrag u Suboticu. I dalje tražim odgovarajući posao, najbolje bi to bilo u mojoj struci, ali i dalje na sezonskoj osnovi. Najbolja formula u mom slučaju bila bi pola godine tamo, pola godine doma u Subotici. Po pitanju kvalitetnijeg posla, situacija u Italiji trenutačno, kao niti bilo gdje drugdje u svijetu, nije baš najbolja, ali ne odustajem. U svakom slučaju učenje talijanskog jezika je obogatilo moj život i nastavljam dalje s usavršavanjem«, naglasio je Željko Mukić.

Dražen Prčić

Diploma Više poljoprivredne škole i jedanaest godina radnog iskustva u struci, u današnje vrijeme nisu više nikakva preporuka za pronalaženje posla, pa je Subotičanin *Željko Mukić* primoran zarađivati »za kruh« u marketinškim sferama. Kao šef distribucije »Subotičkog nedeljnika«, često ga se može vidjeti na biciklu u akciji svakodnevnog nadzora plasmana ovoga popularnog gradskog tjednog oglasnika. Ali, svakodnevno ga se može vidjeti i u jednom gradskom cafe restoranu, kako predano uči talijanski jezik iz svojih knjiga, skripti, bilježaka i brojnih ispisanih papira.

FASCINACIJATALIJANSKIM JEZIKOM

»Talijanski jezik me je oduvijek fascinirao i nekako sam

odmah osjetio kako mi leži, pa sam ga ozbiljnije počeo učiti prije desetak godina. Završio sam prvi, osnovni tečaj u 'Mond Collegeu', ali sam nakon toga odlučio angažirati se samostalno i tako već godinama studiozno izučavam ovaj lijepi i melodični romanski jezik. Također, veliki utjecaj na moju privrženost talijanskom jeziku ima i činjenica da je moj rođeni brat još davno otišao živjeti u Italiju, u Bolzano, pa se može reći kako je ta okolnost u dobroj mjeri bila svojevrsni okidač za temeljito učenje«, otkriva Željko svoju talijansku priču i nastavlja:

»Svakoga dana sebi isplaniram određenu nastavnu jedinicu i nekoliko sati provedem u učenju talijanskog jezika. Nekada je to samo čitanje, nekada prevođenje teksta, ili čisto učenje gramatike. Mnogi me znaju pitati

Bolje da pada za Kirbaj

U nedilju osvanilo opako jutro. Sve zavijano, a vitar i snig ne pristaju. Gank pun, ni vraća ne može otvoriti, pa je prvo moro očistiti staze do sokaka, cure rekle da će na misu. Oma je očistio i do stražnjega dvora, pa namirio marvu i živinu. Bome i smrzo se. Kad je unišo, već ga dočekala bukarica vruće katarke, njegova skuvala dok je čistio snig. Nako, kako on volji. U vinu malo šećera i citrone i di koji klinčić, a ni baš jako ni razvodnito. Oma je narizo slanine, njegova očistila par glavica luka i izvadila iz rerne frišku lepinju, a cure ko da su ositile i one se digle. Malo je založilo š njima i ugrijo se katarkom, pa opet lopatu u šake. Još ga čeka sokak. Malo se umirijo, ka je na televizije ope, ko zna koji put od jesenas, čo da su se putari dobro pripremili i samo čeku snig. Veli, saće samo očistiti stazicu do puta, pa se više neće mrdnut od peći. Al da vidiš zla. Ka je otvorijo vraća, ima šta vidit. Vitar nano sniga do dovratka. Nikako se probijo do sokaka, stazicu očistijo, al nigdi puta. Tamo di bi tribo bit, pravi brižić, naduvano priko metera, vada bi se i sone izvmile. A lipo bi bilo i upregnit, pa malo na prelo kod njegove sestre na salaš. Nako, da se konji priviše ne ulinu. Stazicu š druge strane sokaka probijo i kum-Tuna, pa čedu makar moć prit jedno kod drugoga. Rano se smrkne, pa volju malo karte u šake, a njeve uvek imaju za pokazat jedna druge nikaki novi mustri od eklovanja, pa jim brže projde vrime. »A eno kažu na televizije da su se putari dobro pripremili za snig, al se nisu nadali da će padat baš petak na subotu i subotu cili dan i još subotu na nedilju. Kako se mogo baš tako štogoda udesit? Pokazivu i koliki su se pozaglavljivali na glavni putova. Eno i par nji umrlo, a par došlo na svit, sve u snigu«, veli kum-Tuna dok je zamato cigaretu. »A i taj snig, kako se uvek siti padat baš u po zime? Putari bi š njim puno lakše izašli na kraj o Kirbaju. A i nima što bi se pozaglavljivali, bilo bi komotnije čekat da jim kogod dojde u pomoć. Ne bi se morali trošit benzin, mogli bi lipo izajt na zrak u kratki rukava, pa ako triba, brež brige čekat i cilu nedilju«, filtozira bać-Iva. »A bome, koliko sam razumijo, imali putari i veliki briga. Eno, kaže jedan da je polak kamijona ostalo u garaža, jel su ni što ji tiru na bolovanju, jel imaju kakugod slavu. A vima što su došli radit kamijoni pokvariti. I onda, što je još veće zlo, naj što ji rasporediva, ošo se sonat u brda, pa neće dojt natrag do drugoga ponediljka. Vad neće dice kvarit radost brog dvajst centi sniga tamo di se niko ne sona?«, tolmači kum-Tuna šta je čo i vidiyo na televizije. »E, kume moj, kod nas paora bi išlo malo drugače. Naj ko je zdrav, a motika mu pokidana, uzo bi čitavu od noga ko je bolestan, pa bi opet na vrime okopo i svoje i njegovo. Al vi što tiru te kamijone, ne smiju tako štogoda napraviti na svoju ruku, to jim mora dat natrukovano naj što ji rasporediva. Ako njega nema, vi što tiru neće reskirat da još do kraj platu i kakugod globu što su uzeli tuđe. A ne daj Bože da se još štogoda pokida u njevi ruka, bili bi krivi dok su živi!«, veli bać-Iva. U tomu i kuma izašla na sokak, zove ji, kaže da je skuvala malo vina, pa nek se dojdu ugrijat, dosta su bili na ovicije. Ko da su jedva dočekali, obadva su zaboli lopate u snig i ošli unutra. Nisu se ni malo bojali da će jim kogod ukrast alat.

Piše: Ivan Andrašić

MISLI POZNATIH

Ne gubite vrijeme s nekim kome nije stalo provoditi ga s vama.

G. G. Marquez

Ništa za čovjeka nije gore nego da bude potpuno shvaćen.

C. G. Jung

Mudrost nas vraća natrag u djetinjstvo.

B. Pascal

FOTO KUTAK

Vladari puta!

POZIVAMO ČITATELJE DA NAM POŠALJU NEKU SVOJU ZANIMLJIVU FOTOGRAFIJU

KVIZ

Berislav Makjanić

Koje godine i gdje se rodio hrvatski meteorolog Berislav Makjanić?

Što je njegova najveća strukovna zasluga?

U kojoj je znanstvenoj oblasti dao dodatni doprinos?

Koju pojavu je temeljito istraživao?

Na kom fakultetu je radio tri desetljeća kao profesor?

Koje je dužnosti obnašao tijekom svoje znanstvene karijere?

Kada je postao izvanredni član JAZU?

Kada i gdje je umro Berislav Makjanić?

Rodio se u Zagrebu 25. studenoga 1922. godine. Zasluzan je za uspostavu meteoroloških postaja u Hrvatskoj. Na polju geofizike. Buru. Na prirodno-znanstvenom fakultetu. Pročelnik Geofizickog zavoda, dekan Prirodoslovnog fakulteta u Zagrebu. Osmadesetih godina 20. stoljeća. Umro je 9. listopada 1988. godine u Splitu.

VICEVI

Izvede učiteljica malog Pericu ispred ploče i pita ga:

- Koliko je 9 x 4?

On odgovara:

- Paaaa.. 37!

- E, pa jest ako računaš i ovu jedinicu koju ću ti upisati!

- Sinoć, na premijeri mog gala koncerta, gledatelji su se bukvalno tukli pred blagajnom! - kaže pijanist ponosno svom prijatelju.

- I? Jesu li, konačno, dobili natrag novac?! - upita zajedljivo prijatelj.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

ts tržnica AD
subotica

www.subotickatrznica.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

**KTC SUBOTICA :: SOMBOR ::
APATIN :: SENTA :: BEČEJ**

- ODGODA PLAĆANJA
VIKEND AKCIJA *14.12 - 17.12.2012. * ČEKOVIMA GRAĐANA DO 90 DANA

Šaran svježa riba 1 kg

339 ~~354~~ ⁹⁰din

Dimljena vratina 1 kg

699 ~~1.105~~ ⁹⁰din

Grah krupni 1 kg

225 ~~254~~ ⁹⁰din

Pšenica belija 1 kg

59 ~~69~~ ⁹⁰din

Slatko vrhnje 1 l

225 ~~274~~ ⁹⁰din

Mljeveni keks Family
300 g

65 ~~79~~ ⁹⁰din

Deterdžent za rublje Faks
Magic White 8 KG

1.099 ~~1.299~~ ⁹⁰din

Omekšivač za rublje
Ornel Magic White 3L

359 ~~449~~ ⁹⁰din

Saonice više veličina

1.999 ~~2.399~~ ⁹⁰din

SUPER PONUDA

**Od 21. do 24.
prosinca AKCIJA na
NOVOGODIŠNJI
asortiman od
dobavljača
EUROM-DENIS
popust -50%!!**

NOVO

PETAK-SUBOTA-NEDJELJA POPUST -10%
popust se odnosi i 20. i 21. prosinca na svaku kupnju

Božićni i novogodišnji popust za pretplatu

na tjednik **30%**

na internet izdanje **50%**

na knjige **30-50%**